

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ

6

ΣΕΙΡΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΟ ΣΕΡΡΩΝ

6

ΓΙΩΡΓΟΥ Κ. ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗ

ΠΗΓΕΣ
& ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

(1828 - 1998)

*Προσωπογραφία
Καταγραφή
Ειδήσεις*

956

Γ

ΣΕΡΡΕΣ 2001

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ

ΑΦΙΘ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 46139

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 30-11-2001

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ 780.94956

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ

6

ΣΕΙΡΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΟ ΣΕΡΡΩΝ

6

ΓΙΩΡΓΟΥ Κ. ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗ

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ
(1828 - 1998)

προσωπογραφία
καταγραφή
ειδήσεις

Σέρρες 2001

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΕΡΡΩΝ

ΕΦΟΡΕΙΑ

Πρόεδρος

ΣΟΦΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ - ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Μέλη

ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΣΑΜΣΑΡΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΟΛΥΤΙΔΗΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Διευθύντης

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΠΟΥΝΤΖΗΣ

Ταχ. Δ/ση: Π. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 2, 621 22 ΣΕΡΡΕΣ
Τηλ.: 0321-98550, FAX: 0321-58015
E-Mail: serrelib@otenet.gr
Http: [//www.serrelib.gr](http://www.serrelib.gr)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μουσική διαδραμάτισε σοβαρό ρόλο στην πολιτιστική ανέλιξη της πόλης των Σερρών. Πορεύθηκε παράλληλα με τη μακραίωνη ιστορία της.

Την ιστορική αυτή πορεία φιλοδοξεί να παρουσιάσει ο κ. Γιώργος Αγγειοπλάστης με τη δημοσιοποίηση του πονήματός του, που αφορά στην πληρέστερη καταγραφή των πηγών και της μουσικής βιβλιογραφίας της πόλης.

Η πρωτοβουλία του αυτή οδήγησε τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών στην απόφαση αξιοποίησης του υλικού με την πραγματοποίηση της παρούσας έκδοσης.

Θα θέλαμε να επισημάνουμε πως η έκδοση εξυπηρετεί δύο βασικούς στόχους: Πρώτο, καλύπτει και κωδικοποιεί, κυρίως, ένα τμήμα του κενού που υπάρχει και αφορά στην καταγραφή της βιβλιογραφικής δραστηριότητας των τοπικών λογίων και μάλιστα αυτό της ιστορίας της μουσικής της γενέτειράς τους. Δεύτερο, πολύ πιο σημαντικό, αποθησαυρίζει τεκμηριωμένες πληροφορίες και κατονομάζει με υποδειγματική ακρίβεια τις πηγές τους, που χρονολογικά έχουν αφετηρία τουλάχιστο το 13^ο και 14^ο αιώνα για να καταλήξουν στον τελειωμό του 20^ο.

Το εγχείρημα δεν ήταν εύκολο. Το υλικό διασκορπισμένο σε δυσπρόσιτες πηγές συγκεντρώθηκε, κατατάχθηκε και ταξινομήθηκε για να πάρει την τελική του μορφή ώστε να καταστεί βασικός και πολύτιμος οδηγός για κάθε ενδιαφερόμενο.

Το έργο, πιστεύουμε, θα γίνει ευμενέστατα αποδεκτό από τους Σερραίους, μα περισσότερο από τους οικείους χώρους των βιβλιοθηκών ανά την Ελλάδα, των μουσικοερευνητικών ιδρυμάτων, πανεπιστημιακών και λοιπών μουσικολογικών σχολών.

Η τόνωση και στήριξη παρόμοιων προσπαθειών περιλαμβάνονται στους πρωταρχικούς στόχους της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών. Οι εκδόσεις που προηγήθηκαν -πέντε τον αριθμό από το 1988- βεβαιώνουν, ως ένα μεγάλο βαθμό, το γεγονός.

ΣΟΦΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ – ΣΩΤΗΡΙΟΥ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ

Κύριες εργασίες του ίδιου για τη μουσική της πόλης των Σερρών

1. Δημοτικά τραγούδια της περιοχής Σερρών σε εναρμόνιση και επεξεργασία για μικτή χορωδία Χρήστου Π. Σταματίου (επιμέλεια, 1983)
2. Η μουσική στις Σέρρες από τις αρχές του εικοστού αιώνα μέχρι σήμερα (λεύκωμα, 1986)
3. Εν τη μουσική παιδεύειν-Ό,τι ενδιαφέρει ένα χορωδό (1989)
4. Ωδείον Σερρών "Ορφεύς" 1934-1940 (έκδ. Δ.Κ. Βιβλιοθήκης Σερρών, 1989)
5. Η μουσική στην πόλη των Σερρών κατά τον εικοστό αιώνα. Μέρος δεύτερο (λεύκωμα, 1991)
6. Στοιχεία για την εξέλιξη της μουσικής τον εικοστό αιώνα στα Σέρρες. Σύντομη αναδρομή στο παρελθόν (έκδ. περιόδ. *Γιατί*, 1992)
7. 40 τραγούδια της πόλης των Σερρών (μελέτη, 1994)
8. Οκτώ κείμενα σεραϊκής μουσικής ιστοριογραφίας (ειδήσεις, πληροφορίες, σειρά δημοσιευμένων ιστορικών σημειωμάτων, έκδ. Πολιτιστικού Συλλόγου Βυράνειας, 1996)
9. Σερραίοι ακορντεονίστες του 1950 (περιόδ. *Βυραινικοί παλμοί* 46/1995-96)
10. Οι ταβέρνες της παλιάς πόλης των Σερρών (εφημ. *Παρατηρητής Σερρών*, 6 συνέχειες από 16.11.1995)
11. Η μουσική παιδεία, η μουσική παράδοση στην πόλη των Σερρών από το 1800 ως σήμερα (εφημ. *Καθημερινή*, ένθ. *Επτά Ημέρες* 3/1996 138-39)
12. Το ηρωικό τραγούδι «Ο καπετάν Μητρούσης». Δύο παραλλαγές (περιόδ. *Σίρις* 5/1996 89-93)
13. Η βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική στις Σέρρες. Δάσκαλοι και ιεροψάλτες μέχρι τις αρχές του εικοστού αιώνα (μελέτη, ανάτυπο περιόδ. *Γιατί* 284/1999)
14. Ο μεταπολεμικός «Ορφέας» Σερρών. Οι δύο πρώτες συναυλίες του 1952. Μνήμη Χρήστου Π. Σταματίου (ανάτυπο περιόδ. *Γιατί* 293-94/1999)
15. Ειδήσεις για τη μουσική της πόλης των Σερρών μέχρι τους πρώτους χρόνους του εικοστού αιώνα. Συμβολή σε προηγούμενη εργασία (ανάτ. *Γιατί* 305/2000)
16. Ο Σερραίος μουσικός Χρήστος Π. Σταματίου (ανάτυπο από τα *Σερραϊκά Χρονικά* 14)
17. Σημειώσεις για τη μουσική και επιλογή σχολικών τραγουδιών των Σερραϊκών Εκπαιδευτηρίων από τα χειρόγραφα του Κωνσταντίνου Ευαγγέλου Μπάρτζα. Περίοδος 1880-1913 (*Σερραϊκά Ανάλεκτα* 3)
18. Αναμνήσεις από τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες των εκπολιτιστικών συλλόγων της πόλεως Σερρών κατά την περίοδο 1920 έως 1936. Μία επιστολή του Αθανασίου Φιδετζή στα 1986. Ο «Ορφέας» Σερρών, η μουσική κίνηση (επιμέλεια, αδημοσίευτη)
19. Χρήστου Π. Σταματίου. Έργα για πιάνο, πιάνο - βιολί - τσέλο, φωνή και πιάνο (επιμέλεια)
20. Από τη μουσικοθεατρική δραστηριότητα του Διδασκαλείου Θηλέων Σερρών κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1930. Η πανηγυρική συναυλία της 25^{ης} Μαρτίου 1932 στο «Κρόνιο» (αδημοσίευτη)
21. Πηγές και μουσική βιβλιογραφία των Σερρών (1828-1998). Προσωπογραφία, καταγραφή, ειδήσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η καταγραφή των πηγών, της βιβλιογραφίας και της σερραϊκής εργογραφίας που ακολουθούν, αφορούν αποκλειστικά την πόλη των Σερρών.

Οι πληροφορίες που αντλούνται, και βεβαίως αναδεικνύουν την τοπική ιστοριογραφία, εκτείνονται χρονικά από την αρχαιότητα, την υστεροβυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο, τα ύστερα χρόνια της Τουρκοκρατίας μέχρι το τέλος του εικοστού αιώνα.

Η συγκέντρωση του υλικού, η ταξινόμησή του κ.λπ. κράτησαν μέχρι το τέλος του 1998 και αποτελούν τον καρπό μιας συνολικής προσπάθειας δέκα πέντε και πλέον χρόνων για την ανίχνευση της εξέλιξης της σερραϊκής μουσικής.

Τα στοιχεία που δημοσιεύονται εδώ δεν εξαντλούν φυσικά το θέμα. Είναι λογικό ακόμα να παραλείπεται από την παρούσα καταγραφή σημαντικός αριθμός άρθρων, δοκιμίων, κριτικών κ.ά. σημειωμάτων που δημοσιεύτηκαν στο σερραϊκό τύπο, περιοδικά κ.λπ. έντυπα. Η λεπτομερειακή παρουσίασή τους δε νομίζουμε πως θα εξυπηρετούσε ουσιαστικά την ιστορία. Ωστόσο, η επιλεκτική δημοσίευση σχολίων από εφημερίδες ή περιοδικά των αρχών και του τέλους του 20ού αιώνα και της περιόδου από το Μεσοπόλεμο μέχρι τους πρώτους χρόνους της δεκαετίας του 1950 θεωρήθηκε αναγκαία και διαφωτιστική.

Παρόλο που θεωρείται αυτονόητο σε εργασίες τοπικού χαρακτήρα, δεν παραλείπουμε να επισημάνουμε πως στις επί μέρους καταχωρήσεις των Σερραίων μουσικοδιδασκάλων, συνθετών κ.λπ. περιλήφθηκαν κυρίως όσοι έζησαν ή εργάστηκαν στα Σέρρας και με την πολιτεία, τη δράση και τον εν γένει βίο τους προώθησαν την τέχνη της μουσικής στην πόλη.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου παρουσιάζονται κατά χρονολογική σειρά και κατ' αύξοντα αριθμό οι πηγές, η βιβλιογραφία και οι σχετικές ειδήσεις που συνοδεύουν τα κείμενα. Η κατανομή των επί μέρους πληροφοριών κατά κατηγορίες (πίνακες) και τα ευρητήρια ονομάτων, εφημερίδων και περιοδικών εκδόσεων αποτέλεσαν το δεύτερο μέρος του βιβλίου. Μέσα σε παρένθεση σημειώνονται η χρονολογική τοποθέτηση της πληροφορίας και ο συγγραφέας ή το έντυπο-πηγή (εφημερίδες, περιοδικά, ατιπλοφόρητοι κατάλογοι, έγγραφα) με ενδεικτικά στοιχεία του. Ανάλογα με την περίπτωση τηρήθηκε η αλφαβητική σειρά των παρεχομένων στοιχείων (μουσικοδιδάσκαλοι, συνθέτες, σολίστ κ.ά.) ή η χρονολογική σύμφωνα με το χρόνο ίδρυσης και έναρξης της δραστη-

ριότητάς τους (ωδεία, σχολές, σύλλογοι, ορχήστρες, χορωδίες κ.λπ.).

Η απουσία μερικών από τους εν ενεργεία (έως το 1998) συλλόγους, μουσικοδιδασκάλους, χορωδίες και λοιπά μουσικά σχήματα από τους πίνακες οφείλεται στην παράλειψη της σχετικής βιβλιογραφίας ή των πηγών για τους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω.

Οργανωμένα αρχεία, με την έννοια της ευπρόσιτης πρόσβασης στη βασική βιβλιογραφία, δεν υπάρχουν στην πόλη. Το αρχείο του ΟΡΦΕΑ χάθηκε ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες μεταφορές του συλλόγου από το ιστορικό του κτίριο -αυτό του σημερινού ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.- στο κέντρο της πόλης.

Τη σταδιακή αυτή απώλεια και καταστροφή του έντυπου υλικού και των περιουσιακών στοιχείων των μουσικών τμημάτων (παρτιτούρες και "οδηγοί" σημαντικών σερραϊκών και ξένων μουσικών έργων, σερραϊκές εκδόσεις, όργανα της μεγάλης μαντολινάτας και της φιλαρμονικής, μαγνητοφωνημένες συναυλίες κ.λπ.) συμπλήρωσαν η άγνοια και η ανευθυνότητα.

Μεγάλο μέρος του υλικού αυτού βρίσκεται σήμερα διάσπαρτο στα χέρια ιδιωτών συλλεκτών ή και απογόνων των μελών του ΟΡΦΕΑ.

Το γεγονός βέβαια της ανεπανόρθωτης αυτής απώλειας δεν είναι άσχετο από τη συνολική πορεία του ομίλου στην αφάνεια και το μαρασμό που περιέπεσε κατά την περίοδο για την οποία γίνεται λόγος παραπάνω.

Η λεηλασία των χειρογράφων της σταυροπηγιακής μονής του Τιμίου Προδρόμου από τους Βουλγάρους το 1917 μας στερεί τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε τη σημαντικότερη πηγή πληροφοριών της νεότερης ιστορίας των Σερρών. Μέρος βεβαίως των αρπαγέντων χειρογράφων, με βάση τη Συνθήκη του Νεϊγύ (1919), έχει επιστραφεί και φυλάσσεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και το Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών.

Η αναμενόμενη δημοσίευση, μέρους έστω αυτών, από ερευνητές, πανεπιστημιακούς δασκάλους και φορείς θα φέρει στο φως πολύτιμες πληροφορίες και στοιχεία άγνωστα στη μέχρι τις μέρες μας επιστημονική έρευνα.

Αποψη και επιθυμία των Σερραίων είναι η επιστροφή του συνόλου των χειρογράφων (από την Αθήνα, τη Σόφια και τις άλλες πόλεις του εξωτερικού), ώστε μετά την επιστημονική ταξινόμησή τους να αποδοθούν στην ιστορική έρευνα.

Το 1998 έφυγε από τη ζωή ο σημαντικότερος Σερραίος μουσικός Χρήστος Π. Σταματίου. Το έργο του, πολύτιμη παρακαταθήκη στους επερχόμενους Σερραίους μουσικούς, παραμένει αδημοσίευτο, ουσιαστικά άγνωστο και τις περισσότερες φορές συνειδητά παραμερισμένο.

Ο τοπικός τύπος, τα σερραϊκά μουσικά ιδρύματα κ.λπ. ασχολήθηκαν ελάχιστα με το θέμα.

Η παρούσα καταγραφή, που καλύπτει μια χρονική περίοδο 170 χρόνων, κλείνει συμβολικά τη χρονιά αυτή, δύο μόλις χρόνια από τη δύση του εικοστού αιώνα. Παραλείπονται σημαντικές ή ήσσονος σπουδαιότητας καταγραφές, που αναφέρονται στον εικοστό αι. και κατά-τάσσονται βιβλιογραφικά πέραν του 1998. Σ' αυτήν την κατηγορία ανήκει, και την αναφέρουμε εδώ ως ξεχωριστή είδηση, η καταχώρηση στον τέταρτο τόμο του Λεξικού της Ελληνικής Μουσικής, Αθήνα 1999, 618-19, του Τάκη Καλογερόπουλου, σύμφωνα με την οποία το 1892 ανέβηκε στα Σέρρας από ατιτλοφόρητο μουσικοδραματικό θίασο το κωμειδύλλιο του Δημητρίου Κόκκου Η λύρα του Γερο-Νικόλα (πρώτη 1891, Αθήνα). Στο έργο αυτό πρωτοεμφανίστηκε ο ηθοποιός και τραγουδιστής Ιωάννης Παπαϊωάννου, «κυριότερος θιασάρχης - πρωταγωνιστής της Ελληνικής Οπερέτας» και ιδρυτής του πασίγνωστου «Θεάτρου Παπαϊωάννου» των Αθηνών το 1916*.

Ευχαριστίες για τη συμβολή τους στη βιβλιογραφία οφείλονται στο διευθοντή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης των Σερρών Γιάννη Σαπουντζή και τον Προϊστάμενο των Γενικών Αρχείων του Κράτους στα Σέρρας Γιάννη Τσαρούχα.

* Σύμφωνα πάντα με το συγγραφέα του Λεξικού ο Ι.Π. γεννήθηκε στα Σέρρας το 1869 και πέθανε στην Αθήνα το 1931. Περισσότερα για το θέμα βλ. πρώτη δημοσίευσή μας στον Παρατηρητή Σερρών, φ. 24 και 27.3.2000.

Το 1978, ο Πανεπιστήμιος της Σερρών, με την ίδρυση του, δημιούργησε τη Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. Η βιβλιοθήκη, από την ίδρυσή της, λειτουργεί με τον καλύτερο τρόπο, προσφέροντας στους αναγνώστες της, μια μεγάλη ποικιλία βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών, καθώς και υπηρεσιών που αφορούν στην βιβλιοθηκονομία. Η βιβλιοθήκη, με την πάροδο των χρόνων, έχει αναπτύξει μια μεγάλη συλλογή βιβλίων, που καλύπτει τις ανάγκες των φοιτητών, των καθηγητών, αλλά και του κοινού. Η βιβλιοθήκη, με την πάροδο των χρόνων, έχει αναπτύξει μια μεγάλη συλλογή βιβλίων, που καλύπτει τις ανάγκες των φοιτητών, των καθηγητών, αλλά και του κοινού. Η βιβλιοθήκη, με την πάροδο των χρόνων, έχει αναπτύξει μια μεγάλη συλλογή βιβλίων, που καλύπτει τις ανάγκες των φοιτητών, των καθηγητών, αλλά και του κοινού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος /3
Εισαγωγικά /5
Προσωπογραφία /11
Δέκατος ένατος αιώνας /15
Εικοστός αιώνας /21
Υπό έκδοσιν /56
Πίνακες /57
Ευρήματα από την Αρχαιότητα /59
Βιβλία, έντυπα /59
Μουσικοί, μουσικοδιδάσκαλοι, μελωδοί /59
Τραγούδια :
Σχολικά /61
Δημώδη /62
Ιστορικά /63
Νανουρίσματα /63
Χελιδονίσματα /63
Ύμνοι-θούρια /63
Λαϊκά /63
Θρησκευτικά /63
Παραδοσιακά όργανα /63
Πρωτοψάλτες /64
Ιεροψάλτες /64
Αναγνώστες /66
Ωδεία, σχολές, κέντρα μουσικής /66
Σύλλογοι /66
Όμιλοι /67
Θίασοι μουσικής /68
Συνθέτες /68
Ορχήστρες εγχόρδων, συμφωνικές /68
Σολίστ /68
Χορωδίες (πολυφωνικές) /69
Μονωδοί χορωδιών /70
Φιλαρμονικές /70
Μαντολινάτες /70
Νεανικά συγκροτήματα ξένης ελαφράς μουσικής. Η δεκαετία του '60/71
Διαγωνισμοί, συναντήσεις, φεστιβάλ, συνέδρια /71
Ευρετήριο ονομάτων και ψευδωνύμων /73
Εφημερίδες, περιοδικές εκδόσεις /77

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

Η αδιάκοπη και σημαντική δραστηριότητα των Σερραίων για τη μουσική αποτέλεσε όχι λίγες φορές την αιτία καταγραφής αξιωματικών πολιτισμικών στιγμών της πόλης από ξένους συγγραφείς, ιστορικούς, περιηγητές και τοπικούς λογίους με τη μορφή δοκιμίων, άρθρων και αυτοτελών εκδόσεων.

Πρώτη αναφορά, απ' όσο γνωρίζουμε, στην ύπαρξη σερραϊκού μουσικού βιβλίου καταγράφεται στο *Οδοιπορικόν του δημοσιογράφου Ευστρατίου Ευστρατιάδου* στα 1903. Εκεί γίνεται λόγος για "μουσικόν βιβλίον του δωδεκάτου αιώνος με το διφθερωτόν εξώφυλλον, με τα ερυθρά βυζαντινά κεφαλαία και τα ανεμμήνευτα ακόμη μουσικά σημεία του"¹.

Την ύπαρξη όμως εκκλησιαστικών μουσικών χειρογράφων και βιβλίων στη μονή Τιμίου Προδρόμου δε θα παραλείπει να καταγράψει και ο Πέτρος Παπαγεωργίου², από τους κορυφαίους φιλολόγους του περασμένου αιώνα, που ευτύχησε η πόλη να τον έχει Γυμνασιάρχη για μικρό διάστημα.

Χρήσιμη, όσο και καθοριστική για την περίοδο που ακολουθεί, καταχωρείται η συλλογή εκκλησιαστικών κυρίως ύμνων *Η Βάρβιτος* του γιατρού, συγγραφέα και μουσικοδιδάσκου από την Ηράκλεια Σερρών Βασιλείου Ι. Καφταντζή (1872-1931).

Ο Β.Κ. δίδαξε μουσική σε χωριά των Σερρών, την κεντρική Ελληνική Σχολή της Αλιστράτης και το φημισμένο Λύκειο Μακρή των Αθηνών. Διετέλεσε ακόμα ιεροψάλτης σε ι. ναούς του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά το 1911.

Ξεχωριστή θέση στη μουσική βιβλιογραφία της πόλης κατέχουν οι εργασίες του συγγραφέα, ιερομόναχου και ονομαστού μουσικοδιδάσκου, Γαβριήλ Κουντιάδη, κατά κόσμον Γεωργίου Κούντιου.

Ο Γ.Κ. γεννήθηκε στο Νέο Σούλι Σερρών το 1875. Φοίτησε στην ακμάζουσα τότε σχολή της μονής Τιμίου Προδρόμου. Δάσκαλος και πνευματικός του καθοδηγητής υπήρξε ο λόγιος ιερομόναχος

¹ Σκριπ, εφημερίς πολιτική και των ειδήσεων, *Η πρώτη περιοδεία Έλληνος δημοσιογράφου*, δεύτερη δημοσίευση στο βιβλίο *Μακεδονία*, Αθήνα 1903. Το κείμενο αποδελτιωμένο από τον Κ. Μίσσιο βλ. και στο περιοδ. *Γιατί* 257-58 (1996) 27-51 με τον τίτλο *Έρχομαι από τα Σέρρα*.

² Πέτρος Παπαγεωργίου, *Αι Σέρραι και τα προάστια, τα περί τας Σέρρας και η μονή Ιωάννου του Προδρόμου*, έκδ. της Δ.Κ. Βιβλιοθήκης Σερρών (1), Θεσπώνη 1988, κεφ. *Η βιβλιοθήκη και τα εν αυτή χειρόγραφα*, 93-105.

Χριστόφορος Δημητριάδης, κοντά στον οποίο διδάχτηκε τη βυζαντινή μουσική, την οποία άσκησε συστηματικά ψέλνοντας, γράφοντας και διδάσκοντας σε δεκάδες μαθητές του ως τις παραμονές του θανάτου του. Το 1931-35 εξέδωσε σε δύο τόμους 574 σελίδων το *Μουσικόν Πεντηκοστάριον*, το 1936 τα *Εγκώμια του Επιταφίου* και το 1959 το *Διπλάι καταβασίαι των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων*. Πέθανε τον Ιανουάριο του 1966.

Τα *Νικητήρια, Πατριωτικός ψαλμός εις την 25/ετηρίδα της Απελευθερώσεως των Σερρών* είναι ο τίτλος του συνθετικού στιχουργήματος του παλιότερου της παλιάς φρουράς των πολιτικών των Σερρών Νικολάου Κ. Κωνσταντόπουλου, αφιερωμένου στη μνήμη των πεσόντων (1912-1913), που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1947. Οι πρώτες "κατά χρόνον" στροφές του ψαλμού γράφτηκαν το Μάιο του 1933 "εξ αφορμής του τότε μελετωμένου πανηγυρικού εορτασμού της πρώτης εικοσαετίας από της αρχικής εκ του ζυγού απελευθερώσεως των Σερρών". Αποτελείται από 80 σελίδες με 487 τετράστιχες στροφές.

Ο Νικ. Κωνσταντόπουλος γεννήθηκε το 1884 στο Σκοπό των Σαραντα Εκκλησιών της Ανατολικής Θράκης³. Σπούδασε στην Αδριανούπολη και το 1910 πήρε το πτυχίο της Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Πέρα από την πολιτική, συγγραφική και λογοτεχνική του δραστηριότητα ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη Βυζαντινή ιστορία και κυρίως την εκκλησιαστική ποίηση και μουσική. Χαρακτηριστικό του έργο θεωρείται η περιπούδαστη διατριβή *Η Αρχαία Ελληνική Μετρική εν τη βυζαντινή λειτουργική υμνογραφία* (Αθήναι 1954), όπως και η εκτενής πραγματεία του για τη Βυζαντινή μουσική (Επίμετρο του Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού, τόμ. ΣΤ' 1941).

Μοναδική προσφορά στην εργογραφία σχολικών τραγουδιών μάς κληροδότησε ο δάσκαλος και μουσικός Στέργιος Δαρνακούδας (Σέρρες 1912-Αθήνα 1991).

Ο Σ.Δ. διδάχτηκε μουσική στο Διδασκαλείο της Δράμας και κατόπιν στο Παράρτημα του Εθνικού Ωδείου Αθηνών στη Θεσσαλονίκη. Παρόλο που διορίστηκε το 1946 καθηγητής Μουσικής στη Μέση Εκπαίδευση, εργάστηκε ως δάσκαλος αρχικά στην Τερπνή - εκεί οργάνωσε και διηύθυνε τη φιλαρμονική των προσκόπων- και

³ Τριαντ. Δ. Θεοδωρίδης, *Νικόλαος Κωνσταντόπουλος. Ο άνθρωπος, ο πολιτικός, ο κοινωνικός παράγων, ο λογοτέχνης και συγγραφέας, ο βάρδος της Θράκης*, έκδ. Ελληνοβελγικής Επιθεώρησης και Πανευρωπαϊκής (4), Αθήναι 1975.

κατόπιν στα Σέρρας. Συγκρότησε πολυμελή εφηβική χορωδία στο σύλλογο ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ και τα δημοτικά σχολεία που κατά καιρούς υπηρέτησε.

Σημαντικό αριθμό χαρακτηριστικών τραγουδιών της πόλης περιέλαβε ο Γιώργος Καφταντζής στα *Δημοτικά τραγούδια του Ν. Σερρών* που εξέδωσε το 1978. Η συλλογή, που είναι η πρώτη για το νομό, αποτέλεσε το κίνητρο για παρόμοιες εργασίες που δε θα αργήσουν να παρουσιαστούν.

Το 1983 ομάδα χορωδών της ΜΙΚΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΣΕΡΡΩΝ εκδίδει σε 1000 αντίτυπα τα *Δημοτικά τραγούδια της περιοχής Σερρών* (εναρμόνιση για μικτή χορωδία Χρήστου Π. Σταματίου), ενώ ο γράφων το 1994 τα *40 τραγούδια της πόλης των Σερρών* παραθέτοντας και τη μουσική τους σημειογραφία.

Αξιοσημείωτη συμβολή στην εργογραφία της Βυζαντινής υμνολογίας της πόλης των Σερρών έχει ο καθηγητής της Β.Μ. Γιάννης Κ. Παπαχρόνης.

Ο Γ.Π. γεννήθηκε στην Ξάνθη το 1951. Σπούδασε στην Αθωνιάδα Εκκλησιαστική Ακαδημία, όπου διδάχθηκε την παραδοσιακή εκκλησιαστική μουσική κοντά στο φημισμένο μοναχό Μελέτιο Συκιώτη. Είναι πτυχιούχος και διπλωματούχος της Β.Μ. Το 1977 μαζί με το Λυκούργο Αγγελόπουλο ίδρυσαν την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ, της οποίας υπήρξε υποδιευθυντής, και πραγματοποίησαν πολλές συναυλίες σε ευρωπαϊκές και ανατολικές χώρες.

Την πολύτιμη προσφορά στην εκκλησιαστική και την ελληνική παραδοσιακή μουσική συμπληρώνει η αδιάκοπη συγγραφική και εκδοτική του δραστηριότητα. Έχει επανεκδώσει παλιά μουσικά βιβλία και επιμελήθηκε εκδόσεις της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Σερρών ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ Ο ΝΕΟΣ, της οποίας είναι διευθυντής από την ίδρυσή της το 1989.

Τέλος, σειρά (έξι) εκδόσεων θεωρίας της μουσικής και της πρακτικής της συνέγραψε η Σερραία πιανίστα Έφη Χατζηδημητρίου-Καρά.

Η άτυχη μουσικός -πέθανε μόλις 35 ετών σε αυτοκινητικό ατύχημα στις 23.9.1997- ξεκίνησε νωρίς τη σταδιοδρομία της αποκτώντας τα πτυχία Αρμονίας, Ενοργάνωσης, Αντίστιξης, Φούγκας και κατόπιν δεξιοτεχνίας πιάνου και σολίστ με άριστα παμψηφεί και πρώτο βραβείο. Συνέχισε τις μεταπτυχιακές σπουδές πιάνου στη Μουσική Ακαδημία της Σόφιας δίνοντας ρεσιτάλ στην Ελλάδα, Βουλγαρία, Καναδά. Συμμετείχε και δίδαξε σε σεμινάρια μουσικής. Από το 1988 δίδαξε στα Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της

Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, ανέπτυξε αξιόλογη συγγραφική δραστηριότητα ξεκινώντας από την *Εισαγωγή στη Μουσική* (1986).

Ο πρόωρος χαμός της στερεί την εργογραφία της πόλης από την παρουσία της ιδιαίτερα σημαντικής για τον τόπο μας διατριβής του διδακτορικού της στην Ανώτατη Μουσική Ακαδημία της Σόφιας (1994), στο Τμήμα της Εθνομουσικολογίας, με θέμα τη *Μουσική των Ήταρνακοχωρίων, συλλογή, καταγραφή και συσχετίσεις με τον υπόλοιπο ελλαδικό και βουλγαρικό χώρο*. Ανέκδοτη υπάρχει μία ακόμη εργασία της με θέμα τη *Μελέτη γύρω από τα ιστορικά στάδια στην εξέλιξη του Δημοτικού τραγουδιού*.

ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

1. Γ. Γ. Βρέδωφ, *Συνοπτική Γενική Ιστορία των αξιολογοτέρων συμβεβηκότων του κόσμου, εις χρήσιν των κοινών σχολείων*, μεταφρασθείσα εκ του γερμανικού παρά Ι. Σκαρλάτου, εν Βουκουρεστίω 1828.

Στον κατάλογο των *Εν Σέρραις συνδρομητών*, σ.ξ, καταγράφονται οι μουσικοί Αγάπιος, Προηγούμενος της Ι. Μονής του Κουτλουμουσίου εκ της Μονής Ρύλας, Ιερεμίας, Χρυσανθος, Ανδρόνικος και Αλέξανδρος Γεωργίου 'Αγκου Βασματζή. Αρχείο Γ. Αψηλίδη.

2. Πέτρος Λαμπαδάριος ο Πελοποννήσιος, *Δοξαστικά Τριωδίου και Πεντηκοσταρίου, εξηγηθέν(τα) κατά την Νέαν Μέθοδον παρά Γρηγορίου Πρωτοψάλτου*, τόμ. Β', εν Κωνσταντινουπόλει 1835.

Στους φιλόμους συνδρομητές, τους *Εν Κωνσταντινουπόλει*, κατάχωρείται ο μουσικολογιάτης Πρωτοψάλτης Σερρών Σταμούλης Παναγιώτης (πρόκειται για το Σταμάτιο Ζαρκινό, βλ. και παρακάτω), σ. 291.

3. Π. Π. Παράσχος Φωκαεύς, *Δοξαστάριον μελοποιηθέν παρά Ιακώβου Πρωτοψάλτου*, Γαλατά 1836.

Στο κεφ. *Οι εκ Σέρρας*, σ. 418, περιλαμβάνονται οι μουσικοί Ιωάσαφ εκ της Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου, Κύριλλος Αδριανοπολίτης, Βαρθολομαίος Εικοσιφοινησιώτης, Δαμασκηνός, Σταμούλης Π. εκ Ζάρκου, πρωτοψάλτης της Μητρ. Σερρών, Κ. Πιλήδης Ναουσαίος, Δ. Αλεξίου εκ Νηγρήτας, Ν. Νικητιάδης και Γρ. Χριστοδούλου. Στο κεφ. *Εν Δράμα Κ. Ζαλαλής, Σερραίος*, μουσικός.

4. Θεόδωρος Παπά Παράσχος Φωκαεύς, *Η Πανδώρα, ήτοι Συλλογή εκ των νεωτέρων και ηδυτέρων εξωτερικών μελών*, τόμ. Α', εν Κωνσταντινουπόλει 1843.

Στον κατάλογο συνδρομητών *Εκ Μελενίκου* αναφέρεται ο "Σταμούλης Ζαρκινός ο ψάλλων εις Σέρρας" και στους *Εν Φιλιππουπόλει* ο "οσιομουσικολογιάτης Ιωακείμ Ιβηρίτης Σερραίος".

5. Κωνσταντίνος Πρωτοψάλτης, *Ταμειόν Ανθολογίας περιέχον άπαν την εκκλησιαστικήν ενιάσιον ακολουθίαν*, τόμ. πρώτος, εν Κωνσταντινουπόλει, εκ της του γένους Πατριαρχικής τυπογραφίας 1845.

Κατάλογος συνδρομητών, κεφ. *Οι εν Σέρραις*, αναφορά στο μουσικό Γεώργιο Αθανασίου.

6. *Θεωρητικόν της Βυζαντινής Μουσικής Νο 46*, αχρονολόγητο. Σε χειρόγραφη σημείωση του Αρχidiaκόνου Γρηγορίου (:) διαβάζουμε: "Πιθανώτατα εκδοθέν τω 1859, ως φαίνεται εκ των τότε συνδρομητών, 1940".

Στους *Εν Σέρραις* συνδρομητές καταχωρείται και πάλι ο μουσικοδιδάσκαλος Σταμούλης (Σταμάτιος Ζαρκινός), σ. 219.

7. Αλέξανδρος Φωκαεύς, *Ιεροψάλτου Εγκόλπιον*, τόμ. Α', εν Κωνσταντινουπόλει 1866.

Στους *Εν Σέρραις* συνδρομητές περιλαμβάνεται ο ψάλτης του αγ. Αντωνίου Χρηστόδουλος Μπουτζινίδης, σ. 771. Στη σ. 772 σημείωση για την προαγορά 10 βιβλίων από το "Μουσ. κ. 'Αγγελο Μαργαρίτου διά το μαγαζιον του".

8. Ιωάννης Θεοδωρίδης, *Ο εν Σέρραις Μακεδονικός Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος. Έκθεσις πεπραγμένων κατά το τέταρτον και πέμπτον από της συστάσεως αυτού έτος*, εν Κωνσταντινουπόλει 1875.

Πληροφορίες για την αγορά 10 βιβλίων και τη διδασκαλία της εκκλησιαστικής μουσικής στο Διδασκαλείο του Συλλόγου, σ. 6,23.

9. Εφημ. Ερμής, Θεσσαλονίκης. Στο φ. της 27.5.1875, σ.2, αναφορά στην Ελένη Βεκερέλλη (ή Βακαρέλη κατά τον Κ. Τομανά) "αξιόλογον ηθοποιόν ανήκουσαν εις τον εκ Σερρών [μουσικο] δραματικόν θίασον" και "[ήτις] δεν συμπαρεσύρθη υπό των λοιπών προσώπων, η [δε] φωνή αυτής είναι κράμα συμπαθείας και ισχύος...".

Την είδηση μεταφέρει και ο Κώστας Τομανάς, *Χρονικό της Θεσσαλονίκης (1875-1920)*, Θεσ/νίκη-Νησιδες 1995, 11, προσθέτοντας πως ο "εκ Σερρών ελευσόμηνος θίασος" πήρε μέρος στο δράμα του Β. Ουγκό *Ο Ερνάνης*, που ανέβασε ομάδα φιλομούσων νέων της Θεσσαλονίκης.

10. Νικόλαος Πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Δοξαστάριον του όλου Ενι-αυτού περιέχον τα Δοξαστικά*, έκδ. δαπάνη του υιού αυτού Αντωνίου Νικολαΐδου, τόμ. Β', εν Σμύρνη τύποις Ν. Πρωτοψάλτου Σμύρνης 1879.

Στον κατάλογο των *Εν Σέρραις συνδρομητών* καταγράφονται 11 μουσικοί, πρωτοψάλτες, και ιεροψάλτες εκκλησιών των Σερρών και των πλησίων της πόλης χωριών, σ. 295-96:

Αντ. Κωνσταντίνου (αγ. Αναργύρων), Αθαν. Πολυγέρου, Αγγ. Μαργαρίτου (αγ. Αντωνίου), Αντ. Μάλα(γ)μα, Γρηγ. Δ. Σταμούλη, Θεόδ. Αθανασίου, Νικ. Κωνσταντίνου, Παπά 'Αγγελος, Παν. παπά Αγγελίδης, Σωτ. Βουζικίδης (αγ. Κυριακής), Γ. Μάλαμα (αγ. Γεωργίου). Λεπτομέρειες βλ. Γ. Αγγελιοπλάστη, εργογραφία 1996, *Οκτώ κείμενα [...]*, 24, σημ. 13.

11. Κωνσταντίνος Ευ. Μπάρτζας, *Παιδαγωγία*. Χειρόγραφες σημειώσεις 1200 σελίδων των διδασκομένων μαθημάτων στο Διδασκαλείο του Δημητρίου Μαρούλη (αποφοίτηση 1885). Υπογραφή με το ψευδώνυμο Κων/νος Ε. Σιωπηρός.

Το μάθημα της Ωδικής, οι τίτλοι των τραγουδιών, γυμνάσματα, ασκήσεις, στοιχεία θεωρίας της μουσικής (το πεντάγραμμα, οι κλίμακες, άσματα δίφανα). Ημερομηνία χφ 8.12.1888.

Την *Παιδαγωγία* διέσωσε ο εγγονός του Κ.Μ. Αθανάσιος Δρογαλάς, στην κατοχή του οποίου βρίσκεται και *Η Τερψιχόρη, Συλλογή χορικών ασμάτων*

προς χρήση των σχολείων, υπό Αν. Ν. Μάλτου. Ανάμεσα στις έντυπες σελίδες του βιβλίου ο Κ. Μπάρτζας κατέγραψε εκ των υστέρων πολλά σχολικά τραγούδια της εποχής με ευκρινέστατη μουσική σημειογραφία (*Παιάν*, αφιερωμένος στο μητροπολίτη Βαφειδή, περίοδος αρχιερ. 1888-1892, *Ύμνος υπέρ του Σουλτάνου*, *Προς προστάτας σχολείων*, *Ύσμα Κυριακής*).

12. Γεώργιος Ι. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί εις την ιστορίαν της παρ' ημίν εκκλησιαστικής μουσικής και οι από των αποστολικών χρόνων άχρι των ημερών ημών ακμάσαντες επιφανέστεροι μελωδοί, υμνογράφοι, μουσικοί και μουσικολόγοι*, εν Αθήναις 1890, επανέκδ. Γκαλερί Κουλτούρα, Αθήνα 1977.

Στο Γ' Μέρος, κεφ. *Η εκκλησιαστική μουσική από του ογδόου μ.Χ. αιώνας μέχρι των καθ' ημάς χρόνων*, αναφορά στον επίσκοπο Σερρών και κατόπιν Ηρακλείας Νικήτα (+1075). Ο Αλλάτιος τον συγκαταλέγει μεταξύ των μελωδών, σ. 261.

Αναφορά στο Γεννάδιο Σχολάριο τον Κουρτέσιο, τον "μετά την άλωσιν ανελθόντα πρώτον εις τον πατριαρχικόν θρόνον της Κωνσταντινουπόλεως και μετά πενταετή πατριαρχείαν μεταβάντα εις την εν Σέρραις μονήν του Προδρόμου, ένθα και τον βίον μετήλλαξεν", σ. 291. Ο Πέτρος Πέννας, εργογραφία 1938, *Ιστορία των Σερρών* [...], 168, σημειώνει για το Γεννάδιο ότι "ειδική ακολουθία, ήτις ενάλλετο εις μνήμην των Αγίων Θεοδώρων, ήτο έργον του Γενναδίου".

Αναφορά στο Σταμάτιο Ζαρκινό, πρωτοψάλτη Σερρών, μαθητή των τριών διδασκάλων Χρυσάνθου, Γρηγορίου και Χουρμουζίου, σ. 436.

"Ακουστής" του Στ. Ζ., όταν εκείνος έψαλλε στα Σέρρας, ήταν και ο ονομαστός μουσικός και μουσικοδιδάσκαλος του 19ου αι. Θεοχάρης Χ. Γερογιάννης, σ. 465.

Στη σημ. 1354 της σ. 495 (επανέκδ.) καταγράφεται ο "εν Ιεροσολύμοις διαπρέψας μουσικός ο προ τινων ετών αποβιώσας Παΐσιος ιεροδιάκονος ο Σερραϊός".

13. Κοσμάς ο εκ Μαδύτων, Μητροπολίτης Πελαγονίας, *Ποιμνικός Αυλός, περιέχων μουσικά έργα διηρημένα εις τρία τεύχη*, εν Αθήναις 1897.

Στους *Έν Σέρραις κυρίους* καταγράφονται ο πρωτοψάλτης της μητρόπολης Σερρών Κύριλλος και οι ιεροψάλτες Θωμάς Παπά Πασχαλίδης, Βασίλειος Ι. Καφταντζής (Δζουμαγιά, συγγραφέας της *Βαρβίτου*, βλ. εργογραφία 1905), Δημ. Παπά Χριστοδούλου Οικονόμου, αγ. Αντωνίου, Οδυσσεύς Αγγέλου, Ταξιαρχών και Γεώργ. Δημητριάδης Γαζαράκης, σ. 69.

Στο Β' τεύχος (1897), στήλη *Οι εν Σέρραις σνδδρομητές*, αναφορά στον εκ Μετσόβου μουσικολογιάτα Νικόλαο Στέριου και στους *Έν Κωνσταντινουπόλει* στο Σερραίο Θεολόγη Καμβίστα για την προαγορά 50 βιβλίων τα οποία θα "πωλούνται εις Σέρρας παρά του ίδιου μετά τινων άλλων μουσικών βιβλίων".

ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

14. Αστέριος Δ. Γούσιος, *Τα τραγούδια της πατρίδος μου, ήτοι Συλλογή τερπνών δημοδών ασμάτων αδομένων εν τη κατά Πάγγαιον χώρα, εν Αθήναις* 1901.

166 τραγούδια χωρίς σημειογραφία, πολλά από τα οποία (της ευρύτερης περιοχής των Σερρών) μεταφέρθηκαν και στην πόλη, όπως τα *Νανουρίσματα* κ.ά. Στα τελευταία εσώφυλλα σημειώνεται πως το βιβλίο "ευρίσκεται εν Σέρραις παρά τω βιβλιοπώλῃ Θεωμᾷ Σωτηρίου και παρά τω συγγραφεὶ". Στις τελευταίες σελίδες *Κατάλογος Φιλομούσων Συνδρομητῶν*, ἔργα του ἰδίου, ἔργα του Ανδρῆκου Βέττα και αναγγελία ἐκδόσεως τῆς *Ποιητικῆς Ἠχοῦς* του Βασ. Καφταντζή.

15. Ευστράτιος Ευστρατιάδης, δημοσιογράφος, *Οδοιπορικόν. Ἡ πρώτη περιοδεία Ἑλληνοῦ δημοσιογράφου, Σκριπ, εφημερίς πολιτική και των ειδήσεων. Πρώτη δημοσίευση 1903, δεύτερη στο βιβλίο Μακεδονία, Αθήναι 1903.*

Στο κεφ. *Σέρραι* αναφορά σε "μουσικόν βιβλίον του δωδεκάτου αἰῶνος με το διψθερωτὸν ἐξώφυλλον, με τα ερυθρά βυζαντινά κεφαλαία και τα ανεμῆνευτα ἀκόμη μουσικά σημεῖα του".

Το κείμενο αποδελτιωμένο ἀπὸ τον Κ. Μίσσιο βλ. και στο περιοδικό *Γιατί* 257-58 (1996) 27-51 με τον τίτλο *Ἐρχομαι ἀπὸ τα Σέρρας*.

16. Γεώργιος Ι. Παπαδόπουλος, *Ἱστορική ἐπισκόπησις τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, Αθήναι 1904, Β' ἐκδ. Τέριου, Κατερίνη 1990, ἐπιμέλεια Γιάννη Κ. Παπαχρόνη.

Αναφορά στο Σταμάτιο Ζαρκη(ι)νό, ἀρίστο μελοποιό, ο οποίος "ἤκμασε περὶ τα μέσα του παρελθόντος αἰῶνος, εθαυμάζετο διὰ την χάριν του ψάλλειν, την βαθεῖαν γνώσιν τῆς μουσικῆς τέχνης, την ευχέρειαν του γράφειν ελευθέρως δυσκόλους μελωδίας, την ἀκραν αὐτοῦ προς τα θεῖα ευσέβειαν και ἀπεβίωσε προ δεκαετίας [1894] ἱκανοῦς μαθητῆς ἀναδείξας και πολλά μελίσας", σ. 222-23.

17. Χριστόφορος (Δημητριάδης), Ἱεροδιάσκαλος, Ἠγούμενος, *Προσκυνητῆριον τῆς εν Μακεδονία παρὰ τῇ πόλει των Σερρών σταυροπηγιακῆς ἱεράς μονῆς του αἰγίου Ἰωάννου του Προδρόμου, εν Λειψία χ.χ. [1904].*

Αναφορά στον ἱερογᾶλτη και μοναχό Θεόκλητο χωρίς ἄλλα στοιχεία, σ. 63.

18. Βασίλειος Ι. Καφταντζής, Διδάσκαλος τῆς Ευρωπαϊκῆς και Βυζαντινῆς Μουσικῆς, *Βάρβιτος. Συλλογή περιέχουσα τα ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς και Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ὀριζόμενα ἐκκλησιαστικά ἄσματα μετὰ μονοφώνων, διφώνων, τριφώνων και τετραφώνων*

χορικών ασμάτων μετενεχθέντων εκ της Ευρωπαϊκής εις την καθ' ημάς γραφήν, προς χρήσιν των Ελληνικών Εκπαιδευτηρίων αμοιτέρων των φύλων και παντός φιλομούσου, εν Αθήναις 1905.

Αφιέρωση στο μητροπολίτη Δράμας "κ.κ. Χρυσοστόμω, ανδρί φιλανθρώπω και φιλοπάτριδι... των πατρών δε ενθέρμω ζηλωτεί, ευγνωμόνως ανατίθησι ο πονήσας".

19. Χαράλαμπος Παπά Νικολάου, Ιεροψάλτης Παναγίας εν Καβάλλα, *Ανθοδέσμη Εκκλησιαστικής Μουσικής*, εν Αθήναις 1905.

Στον κατάλογο φιλομούσων συνδρομητών, *Οι εν Σέρραις κύριοι*, τη ευγενή φροντίδι του μουσικολ. κ. Θωμά Παπά Πασχαλίδου, καταγράφονται ιεροψάλτες των Σερρών των αρχών του 20ού αι. κατά εκκλησία, σ. 217-18:

Θεόδωρος Θωμά Παπά Πασχαλίδης, αγ. Αντωνίου, Γρηγόριος Χρήστου, Μεγάλων Ταξιαρχών, Θωμάς Χ., αγ. Φωτεινής, Μιχαήλ Σιφός, αγ. Αθανασίου, Λουκάς Μοναχός, Άνω Ταξίαρχου, Αλέξανδρος Σωτηρίου, ιεροψ. δεξιός εκ Νιγρήτας, Κωνσταντίνος Ευαγγέλου Μπάριτζας, διδάσκαλος και ψάλτης, Συρπαιός (πρόκειται για τον Κ. Μπάρτζα, βλ. εργογραφία 19ου αι.), Ιωάννης Χρ. Χρηστάκης, α' αγ. Παντελεήμονος, Συρπαιός, Γεώργιος Βασιλείου, διδ. και ψάλτης, Νικοσλάβη, Αστέριος Παπά Αθ. Οικονόμου, Νικοσλάβη, Ιωάννης Στεργίου, αγ. Γεωργίου, Σερραιός, Κωνσταντίνος Παπά Νικολάου, β' ψάλτης Μητροπόλεως, Μαδυτινός, Γεώργιος Πασχάλη, Προφήτου Ηλιού, Μιχαήλ Κωνστ(αντίνου), β' ψάλτης αγ. Παντελεήμονος, Μελενίκιος, Κωνσταντίνος Αθανασίου, Θωμάς Βαζάκας, αγ. Βαρβάρας, Νικόλαος Παναγιώτου, Παπά Δημήτριος, αγ. Φωτεινής, Ευάγγελος Αθανασίου, β' αγ. Προδρόμου, Παπά Άγγελος, Προφήτου Ηλιού, Στέργιος Αποστόλου, α' ψάλτης, Πρωσοτσιάνη, Απόστολος Δημητρίου, διδάσκ. και ψάλτης, Αβδαμαληνός, Δημήτριος Παπά Αποστόλου, διδάσκ. και ψάλτης, Δημήτριος Στογιάνου, ιεροψ. Σάββιακου, Απόστολος Νικολάου, ψάλτης Άνω Βροντούς και Κωνσταντίνος Πανταζής (κατ' όγος Θεσ/νίκης).

20. Γεώργιος Δ. Παχτικός, φιλόλογος και μουσικός, *260 δημόδη ελληνικά άσματα από του στόματος του ελληνικού λαού, συλλεγέντα και παρασημανθέντα (1888-1904)*, τόμ. Α', εν Αθήναις 1905, ανατ. Βιβλιοθήκης Ιστορικών Μελετών (251), έκδ. Διον. Νότη Καραβία, κεφ. *Άσματα Μακεδονίας, αδόμενα εν Σέρραις*:

Τι να κάμω, πώς να γένω, Τ' ακούς μοιρή Σοπλιτάνα, Δασκάλαμ' το κατέλλα σου, Εσείς πουλιά του κάμπου, σ. 287-91, Μουσική σημειογραφία. Παραπάνω τραγούδια βλ. και Γ. Αργειοπλάστη, εργογραφία 1994, *40 τραγούδια* [...].

21. Γεώργιος Χατζηκυριακού, *Σκέψεις και εντυπώσεις εκ περιοδοείας (ανά την Μακεδονίαν) μετά τοπογραφικών, ιστορικών και αρχαιολογικών σημειώσεων*, εν Αθήναις 1906. Δεύτερη έκδοση Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Ιδρύματος Μελετών Χερσονήσου του Αίμου

(58), Θεσ/νίκη 1962.

Στη σελ. 70 αναφορά στους συλλόγους και τα σωματεία των Σερρών, το Γυμναστικό Σύλλογο, το Μουσικό Όμιλο (Ορφέα) και τον Όμιλο Ερασιτεχνών.

Τα τρία σωματεία καταγράφονται και παρακάτω. Οι πληροφορίες για τη δραστηριότητα και τον ακριβή τίτλο τους είναι συχνά ασαφείς και αντιφατικές, αν όχι λαθεμένες. Ο Γυμναστικός Σύλλογος, ως αθλητικό σωματείο που το 1899 ίδρυσε γυμναστήριο, περιλαμβάνεται στο *Εγκυκλοπαιδικόν Ημερολόγιον "Ο Φάρος της Ανατολής 1901"*, Κωνσταντινούπολις 1900, 298. Ο Β. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών 1* (1991) 79, τον ονομάζει Μουσικογυμναστικό Σύλλογο, που αργότερα θα οργανώσει φιλαρμονική για να προστεθεί σ' αυτήν ο Δραματικός Σύλλογος Ερασιτεχνών. Ο τελευταίος θα τερματίσει τη δραστηριότητά του με μία μόνο παράσταση στη "Τρηγοριάδα" και θα ενταχθεί αρχικά στην Τερψιχόρη (1902-φιλ/κή, θέατρο) κι αργότερα στον Ορφέα. Ωστόσο, μέχρι και το 1909 ο σύλλογος θα σημειώνεται με τον πρώτο του τίτλο και πολύ τακτικά ως ξεχωριστό σωματείο. Για το θέμα βλ. και Γ. Αγγειοπλάστη, εργογραφία 1996, *Οκτώ κείμενα [...]*, 26, σημ. 23.

22. Δημήτριος Σάρρος, Επιθεωρητής Δημοτικών Σχολείων Σερρών, *Έκθεσις της 22.5.1906*.

Αναφορά στο Γυμναστικό Σύλλογο (Τερψιχόρη), το Μουσικό Σύλλογο (Ορφέα) και την "ίδρυση από του παρελθόντος έτους και ετέρων δύο μουσικών κέντρων, εν οίς κατά πάσαν εσπέραν συνερχόμενοι οι νέοι της μέσης ιδία τάξεως των Σερρών και οι υπάλληλοι ησκούντο φιλοτιμώς εις την μουσικήν". Αρχείο Γ. Αψηλίδη.

23. Εκκλησιαστική Αλήθεια, τόμ. εικοστός έβδομος, τεύχ. 17, Κωνσταντινούπολη 28.4.1907.

Στο κεφ. *Διάφορα* η είδηση για το θάνατο του ιεροψάλτη Παναγιώτη Π. Αγγελίδη, σ. 259. Ο Π.Α. γεννήθηκε το 1837 στο Σωχό Θεσσαλονίκης. Υπηρέτησε 26 χρόνια στα Σέρρας (1865-1891), 10 στην Ξάνθη και 6 στην Καβάλα, όπου και πέθανε το 1907 σε ηλικία 70 ετών.

24. Μακεδονικόν Ημερολόγιον, έκδ. Παμμακεδονικού Συλλόγου, εν Αθήναις 1908.

Στο κεφ. *Σέρραι* αναφορά στο Γυμναστικό Σύλλογο, το Μουσικό Όμιλο (Ορφέα) και τον Όμιλο Ερασιτεχνών (Τερψιχόρη), σ. 255.

25. Αγαθάγγελος Κυριαζίδης, *Ο Ρυθμογράφος, ήτοι ο χρόνος, το μέτρον και ο ρυθμός εν τη καθόλου μουσική και τη ποιητική μετά Παραρτήματος Ασμάτων*, εν Κωνσταντινουπόλει 1909.

Στους *Έν Σέρραις* συνδρομητές καταχωρούνται οι ψάλτες Δανιήλ ιερομ. Προδρομίτης, Κ. Παπανικολάου, α' Κουτλ. Μετοχίου, Μ. Ιωσήφ, α' Λαυρ.

Μετοχίου, Γ. Κωνσταντίνου, αγ. Παντελεήμονος, Θεμ. Χρ. Μαδεμλής, αγ. Βαρβάρας, Ευάγ. Αθ. Σαμαρός, Χρ. Μιλάχρης α', Αντ. Βασιλείου, β' Προφ. Ηλιού, Ν. Παναγιώτου, 'Ανω Ταξιαρχών, σ. 81. Τέλος, ο μετέπειτα ψάλτης της αγ. Κυριακής Αθανάσιος Κυριακόπουλος σημειώνεται ως μαθητής Γυμνασίου.

26. Μαρία Χατζή Καλού, *Εντυπώσεις εκ της Ιεράς Μακεδονίας και Θράκης*, Αθήναι 1909.

Κεφ. *Σέρραι*, ο Ορφέας, το νεόδμητο κτίριο, ο Γυμναστικός Σύλλογος (Τερψιχόρη), το έπος του καπετάν Μητρούση, το τραγούδι *Η ένδοξος μάχη των Σερρών*, σ. 33-41.

27. Ευάγγελος Γ. Στράτης, *Ιστορία της πόλεως Σερρών*, εν Κωνσταντινουπόλει 1909. Σημείωση για το μουσικοθεατρικό όμιλο "Ομόνοια" (1908), σ. 97.

28. Ευάγγελος Γ. Στράτης, *Ιστορία των Εκπαιδευτηρίων της πόλεως Σερρών*, Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1909.

Αναφορά στον "καλλίφωνον ψάλτην και γραμματέα της Μητροπόλεως" Σταμούλη (Σταμάτιο Ζαρκινό) "πρόγονον εγκρίτου οικογενείας εν Σέρραις", σ. 150.

29. Δημήτριος Διονυσίου (Δ.Δ.), *Εγκαίνια του νέου καταστήματος του Μουσικού Συλλόγου "Ορφεύς"*, εφημ. Φάρος της Θεσσαλονίκης, ανταπόκριση της 19.7.1909.

Ο Ορφέας, η φιλαρμονική Τερψιχόρη υπό τον Ι. Βαΐου, η ορχήστρα του συλλόγου "Ορφεύς", η μαντολινάτα. Αποσπάσματα βλ. και Β. Τζανακάρη, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών* 1 (1991) 79-81.

30. Εφημ. Φάρος της Θεσσαλονίκης, φ. 4.8.1909, *Ύδρυσις Μουσικού Οθωμανικού Συλλόγου*. Την είδηση μεταφέρει και ο Β. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών* 1 (1991) 203.

31. Εφημ. Φάρος της Θεσσαλονίκης, φ. 14.11.1909, *Μουσική Συναυλία Σερρών*.

Ο Λόγος του κ. Καρατζά, ιατρού, προέδρου του Μουσικογυμναστικού Συλλόγου. Τα προβλήματα λειτουργίας του συλλόγου, η αδιαφορία των μελών, ο κιθαριστής Σακελλαριάδης, η μαντολινάτα, η φιλαρμονική, ο διευθυντής της Γιαννίκος (Ι. Βαΐου). Αρχείο περιοδ. *Γιατί*, Β. Τζανακάρη.

32. Εφημ. Η Αλήθεια, Θεσσαλονίκης. Στο φ. 23.8.1909, οι κοινότητες, τα σωματεία κ.λπ. κατά τη νεκρώσιμη ακολουθία του αποθανόντος δεσπότη των Σερρών Αθανασίου Πιπέρα (16.8.1909). Ο "Όμιλος Ορφεύς", η φιλαρμονική "Τερψιχόρη" του "σερραϊκού Μου-

σικογυμναστικού Συλλόγου".

Την είδηση μεταφέρει και ο Β. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών* 2 (1995) 114, σμ. 39.

33. Εφημ. Αστήρ, Θεσσαλονίκης, έτους 1909, χωρίς ακριβή ημερομηνία, στήλη "Διάφοροι ειδήσεις", *Η δευτέρα επέτειος του Οθωμ. Συντάγματος εν Σέρραις*. Αναφορά στη Στρατιωτική φιλαρμονική και την Τερψιχόρη.

Την είδηση μεταφέρει και ο Β. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών* 1 (1991) 195.

34. Νικόλαος Γ. Ιγγλέσης, *Οδηγός της Ελλάδος, πάσης της Μακεδονίας, της Μικράς Ασίας μετά των νήσων του Αρχιπελάγους και των νήσων Κρήτης-Κύπρου-Σάμου*, έτος Γ', τόμ. Α', 1910-11. Γεώργιος Χατζηκυριακού, *Μακεδονία μετά του παρακειμένου τμήματος της Θράκης*.

Στη σελ. 105 του *Έκτου Μέρους*, κεφ. *Σέρραι-Serres, Σωματεία*, αναφορά στον Ορφέα, την Ομόνοια και το Μουσικογυμναστικό Σύλλογο "Απόλλων". Ο τελευταίος λειτουργούσε άτυπα από το 1908-9 και επίσημα από το 1914.

35. Δημήτριος Διονυσίου (Δ.Δ.), *Η πόλις των Σερρών και ο Μητροπολίτης αυτής*, εφημ. Αστήρ, Θεσσαλονίκης, ανταπόκριση της 10.1.1910.

Αναφορά στο Μουσικό και Γυμναστικό Σύλλογο "Ορφεύς", τη φιλαρμονική Τερψιχόρη, την ορχήστρα, τη μαντολινάτα και το μουσικό σύλλογο "Ομόνοια". Την είδηση μεταφέρει και ο Β. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία* 1 (1991) 163.

36. Φ.Δ.Τ., *Μία αλησμόνητος εσπερίς*, εφημ. Αστήρ, Θεσσαλονίκης, φ. 30.6.1910.

Η θεατρική παράσταση του Ομίλου Ερασιτεχνών "Η Ομόνοια" στην Καβάλα, βλ. και Β. Τζανακάρη, *Εικονογραφημένη Ιστορία* 1 (1991) 185-87.

37. Εφημ. Αστήρ, Θεσσαλονίκης, ανταπόκριση εκ Σερρών της 13.4.1910. Αναφορά στη μαθητική φιλαρμονική και τη Στρατιωτική Μουσική, βλ. και Β. Τζανακάρη, *Εικονογραφημένη Ιστορία* 1 (1991) 173.

Επίσης στα φ. 20.5.1910, αρ. 87, η Φιλαρμονική της πόλης των Σερρών, σ. 174, 10.8.1910, η Στρατιωτική Μουσική, σ. 200 και ο μουσικοδιδάσκαλος Κ. Σγουρός, η Τερψιχόρη, ο διευθυντής της Καρακάσης, σ. 179.

38. Louis Petit et B. Korablev, *Actes de Chilandar*, Βυζαντινά

Χρονικά, τόμ. ΙΖ', Παράρτημα, 1911.

Σε έγγραφο του 1360, σχετικό με κτήματα της μονής του Αγίου Νικολάου της Καμενικείας, αναφορά στον πρωτοψάλτη Κουβαρά: "από του τράφου του πρωτοψάλτου εκείνου του Κουβαρά...", σ. 309. Αρχείο Χαρ. Βουρουτζίδη.

39. Ι. Τσικόπουλος, *Αι Σερραϊκαί εξοχαί* (πρώτη δημοσίευση στο περιοδικό του Χρ. Γουγούση *Θερμαϊκαί Ημέραι*, Θεσ/νίκη), Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1911. Στη σελ. 105 φωτογραφία της φιλαρμονικής "Τερψιχόρη".

40. Ζ. Κοτιώνης, *Λειανοτράγουδα εκ της Μακεδονικής Λαογραφίας του G. Abbot*, Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1913. Τραγούδια της περιοχής Σερρών, σ. 186, αρ. 1-8, *Εκ Σερρών*, σ. 188, αρ. 25, ευρύτερης περιοχής Σερρών, σ. 189, αρ. 38-40.

41. Τρύφων Ευαγγελίδης, *Μπαϊδεκερ, Οδηγός της Νέας Ελλάδος*. Αναφορά στον Ορφέα και την Τερψιχόρη, 27.5.1913, σ. 120.

Στο περιοδικό *Γιατί*, τεύχ. Νοε-Δεκ. 1992, βλ. *Από την έκδοση του Ελληνικού Μπαϊδεκερ. Αι Σέρραι στις αρχές του αιώνα μας!*, σ. 39.

42. Νικ. Γ. Παναγόπουλος, *Συλλογή Στρατιωτικών και Μακεδονικών Ασμάτων*, έκδ. (;) Βιβλιοπωλείου Χαρτοπωλείου Δ. Αναστασοπούλου, εν Σέρραις τη 1 Μαρτίου 1914. Αρχείο Γ. Αψηλίδη.

43. 'Αθως (ψευδ.), *Λίγα λόγια από τας Σέρρας*, εφημ. Μακεδονία, Θεσσαλονίκης, φ. Πέμπτης 7.8.1914.

Ο νεοσυσταθείς μουσικός σύλλογος "Απόλλων" (πρόεδρος ο Ξεν. Σγουρός), ο Πολιτικός Σύλλογος (πρ. Ορφεύς, πρόεδρος ο Ι. Σίμου). Αποσπάσματα βλ. και Β. Τζανακάρη, *Σέρρες: πορεία μέσα στο χρόνο*, έκδ. περιοδ. *Γιατί*, Θεσ/νίκη 1984, 100.

Οι δύο σύλλογοι λειτουργούσαν άτυπα από το 1908-9 μετά την πιθανολογούμενη διάσπαση του Ορφέα (μουσικό σχήμα=Απόλλων, πολιτικό σχήμα=Πολιτικός Σύλλογος "Φίλιππος"). Η λειτουργία τους επισημοποιήθηκε το 1914.

44. Δημ. Τζιάθας, *Η συναυλία του μουσικού συλλόγου "Απόλλων"*, εφημ. Το Φως, Θεσσαλονίκης, στήλη "Το ΦΩΣ εις το εσωτερικόν", σχόλιο Σέρραι-Δεκέμβριος 1914.

Η ορχήστρα εγχόρδων, η φιλαρμονική με διευθυντή τον Α. Κίτσο, ο Εθνικός Ύμνος, το πρόγραμμα, οι σολίστ Ναυσικά Μεντή, Ελένη Καμβουσιώρα και Ξ. Σγουρός, βιολί. Βλ. σχετικό άρθρο χωρίς σχολιασμό και στην *Εικονογραφημένη Ιστορία 1* (1991) 218-19 του Β. Τζανακάρη.

45. Δημ. Τζιάθας, Νέον Πνεύμα, Μηνιαίον εικονογραφημένον περιοδικόν. Είχε έδρα τα Ερείπια των Σερρών. Μετά το ένατο τεύχος εκδιδόταν στη Θεσσαλονίκη και από το 1918 στην Αθήνα.

Στο τεύχ. XI του Α' έτους της 31.12.1914, σ.7, ολοσέλιδο αφιέρωμα από την *Μουσικοφιλολογικήν κίνησιν των Σερρών*, ασπρ. φωτογραφία 11,7 X 15 εκ. από το "προ μηνός δοθέν υπό του Μουσικού Συλλόγου Σερρών κόνσέρτο" με την πιανίστα Αρετή Ζαφειρίου και τις βιολονίστρες Ελένη Καμβισιώρα και Ναυσικά Α. Μεντή. Πρόκειται για τη συναυλία του Απόλλωνα το Δεκ. του 1914. Λεπτομέρειες βλ. Βασ. Τζανακάρη, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών* 1 (1991) 218-19.

Στο ίδιο περιοδικό της 15.4.1914, τεύχ. Γ', σ.8, αναφορά στην αίθουσα του Ορφέα όπου "μετά μεγαλοπρεπείας διεξήχθη η επέτειος της Φιλοπάγχου Αδελφότητας των Δεσποινίδων" και τραγούδια των μαθητών και μαθητριών του Γυμνασίου και της Κεντρικής Αστικής Σχολής Σερρών.

Στο τεύχ. Δ', σ.4 της 15.5.1914 φιλολογική εσπερίδα με τους Χρ. Καρατζά, Ξ. Σγουρό (βιολί), Δ. Τζιάθα (ποίηση) και τους ερασιτέχνες του Ορφέα.

Στα τεύχ. Ζ', Η', Θ', σ.7 της 15.10.1914, ανταπόκριση της εφημ. Μακεδονία της 7.8.1914. Αναφορά στον Απόλλωνα και τον πρόεδρό του Ξ. Σγουρό.

Στο τεύχ. XI, σ.8, η συνεργασία της Αδελφότητας Κυριών και του Μουσικού Συλλόγου (εδώ εννοεί τον Ορφέα).

Τέλος, στο τεύχ. Ε', σ.6 της 15.6.1914, πληροφορίες για τη μετατροπή του Ορφέα σε Πολιτικό Σύλλογο.

46. Εφημ. Χαραυγή, Σερρών, φ. 13.8.1915, σχόλιο *Αντί χρονογραφήματος. Από τα απρόοπτα της εξοχικής ζωής.*

Γλέντι Σερραίων στο μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου με χορούς της εποχής (βαλς) "υπό τους ήχους ηδυμόλου λατέρνας". Γενικά αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Σερρών, αρχείο τοπικών εφημερίδων.

47. Μερόπη Π. Τσιώμου, *Ημερολόγιον Θεσσαλονίκης 1920*. Το τραγούδι *Σερριώτισσα*, ποίηση Νίκου Στρατάκη (1917), αξιωματικού του Επιτελείου του Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης στα Σέρρας, μουσική Νικολάου Παναγοπούλου (και όχι Κων/νου, όπως κατά καιρούς από παραδρομή έχει γραφεί), Αρχιμουσικού της μάντας του Σώματος, σ. 128.

Καταγραφή με μουσική σημειογραφία βλ. εργογραφία (1994) Γ. Αγγειοπλάστη, 40 τραγούδια [...], 33.

48. Μίσθωση Υπηρεσίας αριθμ. 4232 της 27.4.1920 για την πρόσληψη στο Μουσικογυμναστικό Σύλλογο "Η Αναγέννησις" (πρώην Ορφεύς) του μουσικοδιδασκάλου Παναγιώτη Δρομάζου (και όχι Δημητρίου, όπως λαθεμένα σημειώνεται σε προηγούμενες εργασίες) για ένα χρόνο από 15.2.1920.

Προεδρεύων του συλλόγου ο Πέτρος Ιακώβου. Συμβολαιογραφείο Κων/νου Τριανταφυλλόπουλου. Γ.Α.Κ. – Αρχαία Ν. Σερρών, φάκ. αρ. 17.

Ο Π.Δ. δίδαξε στα τμήματα του Ορφέα (φιλαρμονική, συμφωνική μαντολινάτα, χορωδία νέων, ορχήστρα εγχόρδων) ακριβώς μετά την πρώτη επανασύστασή του συλλόγου με την παραπάνω προσωνομία το 1919. Θα τον ακολουθήσει ο Γιάννης Βαΐου (1921-1938). Το 1923 ο Ορφέας θα οργανώσει την πρώτη μετά τους πολέμους 20μελή ανδρική χορωδία του ομίλου (παλαιμάχοι), που από το 1927 θα περιλαμβάνει και τμήμα γυναικών.

49. Ν. Ευσταθίου, *Ο Νάρθηκας και ο Φάλαγγας, ήτοι πρωτόγονος τύπος του Δημοτικού μας Σχολείου*, Θεσσαλονίκη 1926.

Στη σ. 10 καταγραφή των σχολείων των Σερρών, αναφορά στο Σταμούλη (Σταμάτιο Ζαρκινό), "διδάσκαλον στο σχολείον της Αγ. Ελεούσης, έξοχον ιεροψάλτην".

50. Καπαζήτας (ψευδώνυμο), *Εντυπώσεις από την συναυλίαν του Ορφέως* (17.4), εφημ. Η Πρωία, Σερρών, φ. 24.4.1927.

Το πρόγραμμα, ο βιολονίστας Καραγιάννης, ο βιολοντσελίστας Πλάνης, ο κοντραμπασίστας Πασχαλιάς, η μέτζο-σοπράνο Τακοή Μικαελιάν, ο διευθυντής Βαΐου, σ.3.

51. Δημοσθένης Φλωριάς (Νούτσιος), *Η δράσις του Προξενείου Σερρών*, εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, Σερρών, φ. 25.9.1927.

Το Προξενείο, οι Μακεδονομάχοι του Ορφέα, η Φιλική Μακεδονική Εταιρεία, ο Ορφέας.

52. Εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 27.11.1927, σχόλιο *Η μεγάλη μουσική συναυλία του παλαιμάχου "Ορφέως"*.

Το πρόγραμμα, η ορχήστρα εγχόρδων με τον Αυστριακό Λούντβιχ Πλανκ, η χορωδία και μαντολινάτα με το Γιάννη Ζούνη (Ουζούνη), η φιλαρμονική με τον Ι. Βαΐου, οι σολίστ Τακοή Μικαελιάν, μέτζο-σοπράνο, Κλεάνθης Καράμπελας, Πασχ. Ζάχαρης, τενόροι και Νίκος Ζούνης (Ουζούνης), βαρύτονος.

53. Εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 22.7.1928, *Γενική Συνέλευσις του "Ορφέως"*.

Πρόταση δυσπιστίας κατά του Δ.Σ., η κατάσταση του συλλόγου, η αίθουσα και η χρήση της ως καφενείου, η αγορά της κινηματογραφικής μηχανής, ενός πιάνου και 700 καθισμάτων.

54. Εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 25.1.1929, αναφορά στον Αθανάσιο Κυριακόπουλο, πολιτευτή, δάσκαλο, πρόεδρο του Νέου Σουλίου Σερρών, ψάλτη της Αγίας Κυριακής και του Ταξιαρχούδι κατά το 1899.

55. Εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 10.2.1929, *Η συναυλία του "Απόλλωνος"* της 3.2.1929 *Υπέρ των Ομήρων*, διευθυντής ο Στ. Στεφανίδης, σολίστ ο βαθύφωνος Εμμ. Γκάλιας, η μικτή χορωδία, η μαντολινάτα, η ορχήστρα εγχόρδων, το θεατρικό τμήμα.

56. Μισθωτήριο συμβόλαιο παροχής υπηρεσίας του αρχιμουσικού Ανδρόκλή Σικαμπάνη του Ιωάννου, κατοίκου Σερρών, για τη διδασκαλία των οργάνων της φιλαρμονικής του Τοπικού Προσκοπικού Συνδέσμου Νιγρίτης. Αριθμ. συμβ. 7.362/2.5.1929, αρχείο συμβ/φου Σκουρμπουτή, Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Σερρών, φ. 41.

57. Εφημ. Η Πρόοδος, Σερρών, φ. 15.9.1929, *'Αφιξις επιφανούς μουσικοδιδασκάλου*.

Ο Φρ. Τούλλι, τέως ταγματάρχης και Γενικός Επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών, αναλαμβάνει τη διεύθυνση του μουσικού τμήματος του Ορφέα στη θέση του "αποχωρήσαντος" Ι. Βαίου. Πρώτη συναυλία 1.12.1929, μαντολινάτα, φιλαρμονική, χορωδία.

58. Χρ. Καρατζάς, *Η συναυλία του "Απόλλωνος"*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 22.12.1929, στήλη «Μουσικά κριτικά».

Ο διευθυντής Ι. Βαίου, η χορωδία, οι σολίστ Νικολαΐδης (πιάνο), Μ. Βαλιάνος, βιολί, Ράπτου και Χατζηγιάνης, φλάουτο, Γουρτσιδής και Αλεξάνδρα Σουβλίδου, κιθάρα, Γάλλιας, μπάσσοι, Παυλίδης, βαρύτονος, συστάσεις για τη συνεργασία των σωματείων "Ορφέως" και "Απόλλων".

Ακολουθούν επιστολές σφοδρής αντιπαράθεσης στον τοπικό τύπο ανάμεσα στα μέλη των δύο συλλόγων. Λεπτομέρειες βλ. Γ. Αγγειοπλάστη, εργογραφία 1996, *Οκτώ κείμενα* [...], κεφ. *Συναυλία αντεγκλήσεων*, 65-75.

59. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 16.2.1930, *Η συναυλία του κ. Δ. Παναγιωτάκου τη συμπράξει του "Ορφέως"*.

Η συναυλία του βαθύφωνου του Εθνικού Ωδείου Αθηνών Δ. Παναγιωτάκου την 9.2.1930 στην αίθουσα του Ορφέα. Η χορωδία και η μαντολινάτα του Ορφέα, ο σολίστ Αθαν. Φιδετζής (φλάουτο) και η πιανίστα Φλαμαρεπούλου. Διευθυντής ο Φραντζίσκος Νούλλη (Τούλλι).

60. Ακροατής (ψευδ.), *Η σύσκεψις διὰ την ένωσιν "Ορφέως"- "Απόλλωνος"*, *αντικειμενικά κρίσεις*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 16.2.1930.

Πρόταση για την ίδρυση νέου συλλόγου υπό τον τίτλο Μουσικογυμναστικός Σύλλογος Ορφέως ('Ενωσις Απόλλωνος-Ορφέως).

61. Γαβριήλ Κουντιάδης, *Ιερομόναχος, Μουσικόν Πεντηκο-*

στάριον. 1η έκδ. Αθήνα 1931, Τυπογραφικά καταστήματα Αδ. Γεράρδου, σ. 1-288. Β' τόμ. Τυπογρ. Αγίου Όρους 1935, σ. 289-563, Πίν. Παροραμάτων σ. 567-570. 1η επανέκδοση Θεσσαλονίκη, Νοέ. 1991, έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, επιμέλεια Γιάννη Κ. Παπαχρόνη.

62. Εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 2.8.1931, *Μουσική Κίνησις*. Μαθήματα πιάνου, μαντολίνου, μονωδίας από την Κατερίνα Χατζημιχαήλ, καθηγήτρια της Σχολής Μανδολινάτας Θεσ/νίκης, απόφοιτο του (Κρατικού) Ωδείου Θεσ/νίκης.

Ίδια ανακοίνωση βλ. και στην εφημ. *Πρωινή* 30.8.1931.

63. Ιωάννης Κανάκης, *Ένα καλλιτεχνικό γεγονός, Η χορωδία του ναού του Τιμίου Σταυρού*, εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, φ. 22.11.1931.

Η πρώτη λειτουργία, ο διευθυντής Αλ. Λιβανός, τα μέλη. Ίδιο σχόλιο βλ. και εφημ. *Αλήθεια*.

64. Ιωάννης Κανάκης, *Η ωραία τελετή του Διδασκαλείου, μία αλησμόνητος εορτή*, εφημ. Λαϊκή Φωνή, φ. 3.4.1932.

Η "καλλιτεχνική εορτή του Διδασκαλείου Θηλέων Σερρών εις την αίθουσαν του Κρονίου ενώπιον υπερχλίων θεατών" την 25.3.1932 με τη συμμετοχή "υπερπεντηκονταμελούς χορωδίας συνοδεία καλλίστης ορχήστρας", το τραγούδι *Ο φρουρός των συνόρων*. Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Σερρών, αρχείο τοπικών εφημερίδων.

65. Ι. Σαμαράς, *Από την εορτήν του Γυμνασίου*, εφημ. Λαϊκή Φωνή, Σερρών, φ. 27.3.1932.

Η γιορτή για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας την 24.3.1932 στο Γυμνάσιο Σερρών, η μαντολινάτα του σχολείου, τα εμβατήρια. Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Σερρών, αρχείο τοπικών εφημερίδων.

66. Ωδείο Σερρών "Ορφεύς". 3 φάκελλοι εισερχομένων και εξερχομένων 600 εγγράφων από την ίδρυση του ιδρύματος μέχρι τη διάλυσή του 1934-1940. Η αλληλογραφία, συμβόλαια, δωρεές, προσφορές, δραστηριότητα, προγραμματισμός κ.λπ.

67. Πέτρος Θ. Πέννας, *Η δημοτική ποίηση στο νομό Σερρών*, 7 συνέχειες, εφημ. Η Πρόοδος, 1934.

68. Πέτσης Κ. Ιωάννης, *Συλλογή ανεκδότων δημοτικών ασμάτων Μακεδονίας-Χαλκιδικής-Θράκης*, Θεσσαλονίκη 1936.

Οι στίχοι του τραγουδιού *Ξένος ήμουν κι ήλθα τώρα*, χωρίς μουσική

σημειογραφία, αρ. 109. Δεπτομ. βλ. Γ. Αγγειοπλάστη, εργογραφία 1994, 40 τραγούδια [...], 38.

69. Κ. Τέγος, δικηγόρος, *Η συναυλία του Ωδείου*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 10.5.1936, στήλη "Κριτικά σημειώματα".

Η συμφωνική ορχήστρα, το πρόγραμμα, ο διευθυντής Αλ. Μπλενόβ, ο καθηγητής και πιανίστας Γ. Γεωργιάδης, η ανδρική χορωδία.

70. Γαβριήλ Κουντιάδης, *Ο Επιτάφιος Θρήνος*, Θεσσαλονίκη 1936. Σημείωση για τη διάθεση του βιβλίου από το "ιερόν βιβλιοπωλείον-βιβλιοδετεϊον [των Σερρών] Χρήστου Κεραμειδά" με το οποίο συνεργαζόταν ο συγγραφέας. Αρχείο Ν. Μπαλάνου.

71. Γ. Μπακαλάκης, *Αρχαία ευρήματα εκ Νέου Σκοπού (Σερρών)*, ανατύπωση (1937) από τα Χρονικά της Αρχαιολογικής Εφημερίδος 1936.

Τυχαία ευρήματα πλησίον των Σερρών, όστρακο ερυθρόμορφο αττικό με παράσταση κιθαρωδού, χρόνος κατασκευής β' τέταρτο 5ου π.Χ. αι., σ. 14.

72. Τ.Σ.-Κ.Ψ., *Η Συναυλία του Ωδείου Σερρών*, εφημ. Το Φως της Θεσσαλονίκης, φ. 20.4.1937, στήλη "Καλλιτεχνικά".

Το πρόγραμμα, η συμφωνική ορχήστρα με διευθυντή τον Αλ. Μπλενόβ, οι καθηγητές Κασάρας (βιολί) και Σταματίου (πίانو), η ανδρική χορωδία υπό τον Γεωργιάδη, η παιδική (80 μέλη) υπό τον Σταματίου, τα τραγούδια (Χρ.Στ.) *Λείκα λευκή*, *Τραγούδι της Άνοιξης* και *Πεταλούδα*.

73. Αθανάσιος Αργυρός, *Η δράσις και το έργον του Δημ. Μαρούλη (1870-1885). Διάλεξις δοθείσα εν Σέρραις την 3ην Απριλίου 1938 εις τον κινηματογράφον "Κρόνιον"*, ανάπτυπο της εφημερ. *Εμπρός Σερρών*, 1938, υπό τον γενικό τίτλο *Η παιδεία εν Σέρραις επί Τουρκοκρατίας*.

Αναφορά στο "εν Σέρραις Σχολείον με διδάσκαλον υπό της κοινότητος μισθοδοτούμενον" των αρχών του 17ου αι. και τη "μηχανική άσκησι της Οκτωήχου και του Ψαλτηρίου", σ.7, τον καθηγητή της Μουσικής και συνθέτη Δανογερμανό Βίλχελμ Γιόνσεν, την εισαγωγή στα Διδασκαλεία Μαρούλη των μαθημάτων μουσικής (φωνητική και ενόργανη), το χορό, τα τραγούδια *Ο κλέφτης*, *Τα θούρια του Ρήγα*, *Του πανσλαβισμού η ψώρα*, ο *Εθνικός Ύμνος* του Σολωμού και τη συγκρότηση της πρώτης ελληνικής χορωδίας (σημ. του εν Αθήναις Σερραίου μουσικοκριτικού Νικ. Δέλλιου), σ. 14,17,18. Εδώ προφανώς γίνεται λόγος για την ίδρυση της πρώτης πολυφωνικής χορωδίας στον αλύτρωτο ελληνισμό της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας.

Για το Γιόνσεν και τη Χορωδία Σερρών "Αρμονία", μετέπειτα "Ουρανία", χωρίς άλλα στοιχεία κάνει λόγο και ο Χρ. Σκανδάλης, *Δημήτριος Μαρούλης. Διδάσκαλος του Γένους 1840-1892*, έκδ. Κοινότητα Κατσικά Ιωαννίνων,

Γιάννινα 1995, 60. Για τα ίδια θέματα βλ. ακόμα εργογραφία της Λυδίας Παπαδάκη (1996, 1997) και του Τάσου Καρανασάση (1994) αντίστοιχα.

74. Πέτρος Θ. Πέννας, *Ιστορία των Σερρών από της αλώσεως αυτών υπό των Τούρκων μέχρι της απελευθερώσεώς των υπό των Ελλήνων 1383-1913*, Αθήναι 1938.

Κεφ. *Προεπαναστατικοί χρόνοι*, αναφορά στην εποποιία του Νικοτσάρα στη Μακεδονία, το ομώνυμο τραγούδι για τα γεγονότα των Σερρών, σ. 52-57. Για το *Νικοτσάρα* (σημειογραφία κ.λπ.) βλ. και Γ. Αγγειοπλάστη (1994), *40 τραγούδια [...]*, 11-13.

Κεφ. *Η συμμετοχή των Σερραίων εις την Επανάστασιν του 1821*, η δολοφονία του ιεροψάλτη Δικαίου, σ. 83-84.

Στη Β' έκδ. του 1966 από την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρία Σερρών-Μελνίκου, στο δεύτερο κεφ. *Η ίδρυσις του "Ορφεύς" και η συμβολή του εις τον Αγώνα*, τα τμήματα, το κτίριο, οι ιδρυτές, το γυμναστήριο, οι παραστάσεις, σ. 227-31.

75. Πέτρος Θ. Πέννας, *Σερραϊκά Χρονικά, σύγγραμμα περιοδικόν, τεύχ. Α'*, Αθήναι 1938, 7-72.

Το *Χρονικόν των Σερρών του Παπασυναδινού* με εισαγωγική μελέτη στηρηγμένη στις σημειώσεις του καθ. του Παν. Αθηνών Σπυρ. Λάμπρου για το χειρόγραφο της βιβλιοθήκης της μονής Κουτλουμουσιού "γεγραμμένον διά χειρός του Σερραίου Ιερέως Συναδινού", που δημοσιεύθηκαν στο Νέο Ελληνομήνημα 5 (1908) 250-256 και 6 (1909) 495-499.

Πρώτη δημοσίευση βλ. εφημ. *Η Πρόσδος*, φ. 6.9.1931, *Η διάλεξις του Μουσικογυμναστικού Συλλόγου "Ορφεύς"* με θέμα "Το Χρονικόν των Σερρών του Σερραίου παπά Συναδινού και διάφοροι άλλα χρονικά περί Σερρών σημειώσεις ανωνύμων χρονικογράφων". Η διάλεξη δόθηκε στο "Κρόνιον" την 30.8.1931.

Πληροφορίες για τη δράση ιεροψαλτών του 17ου αι. στα Σέρρας. Ενδεικτικά αναφέρονται εδώ ο "Μανόλης Μποσταντζόγλης που ήτον καλόφωνος και έψαλεν εις την Μητρόπολιν", σ. 29, ο Παπαγαβριήλ, προηγούμενος του Τιμίου Προδρόμου, που "ήτον ως με χρονόν άνθρωπος... γραμματικός, διαβαστής, καλογραφέας, καλόφωνος, ψάλτης τέλειος", σ. 37, ο "Θωδωρής του Οικονόμου υιός... γραμματικός πρωτοκαλανάρχος", σ. 42 και τέλος ο πρωτοψάλτης Ιανκουίλης: "Απέθανεν (1641) και του Ιανκουίλη του πρωτοψάλτη η γυναίκα η Ασάνω", σ. 72.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις, Γιώργος Καφταντζής, *Η Σερραϊκή Χρονογραφία του Παπασυναδινού*, έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, Θεσ/νίκη 1989 -αναφορά στα παραπάνω βλ. σ. 27,42,50,98- και Paolo Odorico, *Conseils et Memoires de Synadinos, pretre de Serres en Macedoine (XVII siecle)*, έκδ. του ιδρύματος "Pierre Belon", με μελέτες των Σ. Ασδραγά, Τ. Καρανασάση, Κ. Κωστή, Σ. Πετμεζά, πρόλογος Andre Guillou, Παρίσι 1996. Βιβλιογραφικά κ.λπ. βλ. ακόμα Paolo Odorico, *Μνήμες και ιστορία του*

Συναδινού Σερραίου (η ζωή ενός κληρικού του δέκατου έβδομου αιώνα), Σερραϊκά Ανάλεκτα 1 (1992) 122-135.

76. Γεώργιος Γεωργιάδης, καθηγητής του Ωδείου Σερρών, *Η μουσική κίνησι της Μακεδονίας προ και μετά την Απελευθέρωσί της, το Ωδείον Θεσσαλονίκης, το Ωδείον Σερρών*, Σερραϊκόν Ημερολόγιον 1939 Πάνου Ν. Πιέρρου-Δημήτρη Λιανόπουλου, Δημοσιογράφου, Δράμα 1939, 77-81.

Ιστορικά στοιχεία, 2 ασπρ. φωτογραφίες των Γ. Γεωργιάδη και Αθ. Φωτιάδη, δικηγόρου, ιδρυτή και προέδρου του Ωδείου Σερρών "Ορφεύς" (1934-1940).

77. Αθανάσιος Μητακίδης, πρόεδρος του Ορφέως, δικηγόρος, *Ο Σύλλογος "Ορφεύς"*, Σερραϊκόν Ημερολόγιον 1939, ό.π., 93-95.

Η ίδρυση, ο Μακεδονικός Αγώνας, η αίθουσα, το θέατρο, η μουσική, ο αθλητισμός, το Δ.Σ. την 22.12.1938, ασπρ. φωτογραφία του ιδίου.

78. Νικόλαος Κ. Κασομούλης, *Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επανάστασεως των Ελλήνων 1821-1833*, τόμ. πρώτος, Αθήναι 1939.

Αναφορά στον Οθωμανό μουσικό στα Σέρρας δερβίση Μεβλεβί Μουσταφά Δεδές. Κοντά του ο Ν.Κ. έμαθε τσιβούρι (έγχορδο που ανήκει στην οικογένεια του ταμπούρα ή κατ' άλλους σ' αυτή τόν λαούτου), σ. 169, σημ. 5.

79. Νικηφόρος Μοσχόπουλος, *Η Ελλάς κατά τον Εβλιά Τσελεμπή*. Ανατύπωση από τον ΙΕ' τόμο της επετηρίδος της Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, εν Αθήναις 1939.

Στο κεφ. *Περί των γενικών γνωρισμάτων της πόλεως των Σερρών* παρατήρηση για τους Σερραίους του 17ου αι.: "Είναι όλοι ευφαντασίοι, έχοντες κλίσιν εις τα μουσικά όργανα, ως η λύρα, το τύμπανον, ο αυλός, το σαντούριον και ο ταμπούρας", σ. 172.

80. Ιωάννης Βαΐου, *Διευθυντής Φιλαρμονικής του ιστορικού Μουσικογυμναστικού Συλλόγου "Ορφεύς" Σερρών από του 1903-1908*. Ιστορική Έκθεσις.

Αχρονολόγητο κείμενο τριών δακτυλογραφημένων σελίδων. Δόθηκε για δημοσίευση σε εφημερίδα πολιτικής οργάνωσης πολύ πιθανόν κατά την περίοδο 1944-50. Κεφ.: Η δράση του Ορφέα κατά το Μακεδονικό Αγώνα, ο καπετάν Μητρούσης, το ομώνυμο τραγούδι με χειρόγραφη μουσική σημειογραφία, η δράση του οπλαρχηγού Χατζηπανταζή, η φιλαρμονική του Ορφέα (Τερψιχόρη), τα τραγούδια. Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Ν. Σερρών, Α.Β.Ε., 136.

81. Αθωνίτης (Αργύρης Τσιτίνης), *Η πρώτη εμφάνιση της σερραϊκής χορωδίας*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 26.1.1946, στήλη "Κριτικά Σημειώματα".

Η πρώτη (μεταπολεμική) συναυλία της Χορωδίας Σερρών, το πρόγραμμα, ο διευθυντής Ι. Ουζούνης, οι συνθέσεις του Χρ. Σταματίου, ο *Εθνικός Ύμνος*, η *Καραγιάννηνα*.

82. Ν. Κ. Κωνσταντόπουλος, *Τα Νικητήρια. Πατριωτικός ψαλμός εις την 25/ετηρίδα της Απελευθερώσεως των Σερρών (29 Ιουνίου 1913) με αφιέρωση στη μνήμη των πεσόντων (1912-1913), 7 άσματα*. Αθήναι 1947, σελίδες 80, 487 τετράστιχες στροφές.

Οι πρώτες "κατά χρόνον" στροφές του ψαλμού γράφτηκαν το Μάιο του 1933 "εξ αφορμής του τότε μελετωμένου πανηγυρικού εορτασμού της πρώτης εικοσαετίας από της αρχικής εκ του ζυγού απελευθερώσεως των Σερρών".

83. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 29.6.1947, *Γενική Συνέλευσις των μελών του Ορφείου*. Το πρώτο Δ.Σ. μετά την κατοχή (1941-44) και το διορισμό της προσωρινής διοικήσεως το Μάιο του 1947, η απόδοση του κτιρίου μετά την επίταξη του 1941.

84. Γιώργος Καφταντζής (Γ.Κ.), *Σχολή Μουσικής Σερρών. Α' Μαθητική Συναυλία*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 13.6.1948.

Η Α' Συναυλία (6.6.1948) της Σχολής Μουσικής Σερρών των Κ. Σταυρόπουλου, βιολί, Ι. Ψωμιάδη, πιάνο, σύνθεση, το πρόγραμμα.

85. Ο Θεατής (ψευδ.), *Ο "Πανσερραϊκός"*, εφημ. Νέοι Καιροί, Σερρών, φ. 19.9.1948, στήλη "Το περισκόπιο του Κουλά".

Η πρώτη μουσικοθεατρική παράσταση (Περασμένα μεγαλεία) του Καλλιτεχνικού Τμήματος του Μουσικογυμναστικού Συλλόγου "Πανσερραϊκός". Μουσική διεύθυνση-διασκευή Λυκούργου Θεοδωρίδη.

Για την παράσταση βλ. ακόμα εφημ. *Πρόοδος* 19.9.1948, Γ.Κ., *Θεατρική παράστασις* και 26.9.1948, *Ο Θεατρόφιλος. Οι ερασιτέχνες του "Πανσερραϊκού"*.

86. Σύλλογος Μουσικών Βορείου Ελλάδος, Παράρτημα Σερρών. Η Αλληλογραφία από 12.6.1950 μέχρι 11.12.1955.

Το καταστατικό, πίνακας μελών των Σερρών, 59 επιστολές ενυπόγραφες από τον πρόεδρο του συλλόγου (Θεσ/νίκης) Αντώνιο Σπάθη και το γραμματέα Δημήτριο Βασιλειάδη.

87. Χρ. Χρηστίδης, *Όταν αι Σέρραι ευρίσκοντο εις τον κολοφώνα της εθνικής και πνευματικής δόξης. Ένας απολογισμός του έργου του ιστορικού συλλόγου μας*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 31.10.1950.

Αναδρομή στην ίδρυση του Ορφέα (1905) και την ανασύσταση του 1919, η διαμόρφωση της αίθουσας το 1949, τα εγκαίνια.

88. Κανονισμός της μικτής χορωδίας και μανδολινάτας του "Ορφέως" ιδρυθείσας την 18.5.51. 10 άρθρα, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μελών, η διοικούσα επιτροπή, σελίδες 2.

89. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 27.9.1951, στήλη «Καλλιτεχνική κίνησης», *Η τετάρτη συγκέντρωση φιλομούσων της πόλεώς μας.*

Μουσικές βραδιές των φίλων της κλασικής μουσικής στο φυτώριο του Μίμη Στεφανίδη στο Σιδηροδρομικό Σταθμό της πόλης. Οι βραδιές θα συνεχιστούν και τα επόμενα 5-6 χρόνια, βλ. Ε.Τ., *Μουσική βραδιά*, εφημ. Η Πρόοδος 15.8.1953 και σχόλιο στην ίδια εφημ., φ. 17.10.1953, *Οι "Μουσικές βραδιές" στην αίθουσα του "Ορφέως"*.

90. Γιώργος Καφταντζής, *Το μουσικό πρόβλημα εις την πόλιν μας* (ο τίτλος της εφημ.), εφημ. Η Πρόοδος, φ. 15.12.1951.

Απάντηση σε κριτική συναυλίας της Χορωδίας Σερρών, πρόταση για τη δημιουργία νέων μουσικών συγκροτημάτων, ιδρυμάτων κ.λπ.

91. Χρήστος Σταματίου, *Χειρόγραφος κατάλογος συναυλιών κ.λπ. εκδηλώσεων του μουσικού τμήματος του Ορφέα (χορωδία-μαντολινάτα).*

Όλες οι εκδηλώσεις από την Α' μεταπολεμική συναυλία του 1952 μέχρι το 1978 (διακοπή συνεργασίας με τον Ορφέα), σελίδες 5.

92. Εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, φ. 5.2.1952, *Με ικανοποίησιν και ενθουσιασμόν υπεδέχθη και χειροκρότησε το κοινόν της πόλεώς μας την πρώτην εμφάνισιν της χορωδίας του "Ορφέως" την παρελθούσαν Κυριακήν, υπό την διεύθυνσιν του κ. Χρ. Σταματίου.*

Η πρώτη μεταπολεμική συναυλία (3.2.1952) της νέας (μικτής) χορωδίας του Ορφέα στην αίθυσά του, ο διευθυντής Χρήστος Σταματίου, το πρόγραμμα, η χορωδία των γυναικών, το δημώδες *Ένα είν' τ' αιδόνι*.

Σε άλλη στήλη βλ. σχόλιο για το Χρ. Σταματίου -οι συνθήκες εργασίας, η αμοιβή του κ.λπ.- με τον τίτλο *Μουσικός Φάρος*, υπογραφή "B".

93. Θεατής Μ. (ψευδ.), *Μεγάλη Συναυλία ανδρικής Χορωδίας Σερρών*, κριτικό σημείωμα από τη Θεσσαλονίκη της 27.2.1952, εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, φ. 5.3.1952.

Η συναυλία της Χορωδίας Σερρών στις 24.2.1952 στο "Κρόνιο". Ο διευθυντής Ι. Ουζούνης, το πρόγραμμα, το λαϊκό *Η αμυγδαλιά* (διασκευή Χρ. Σταματίου), τα δημώδη *Τα πρόβατα*, *Η χωριατοπούλα*, *Σαράντα παλληκάρια*, ο *Εθνικός Ύμνος*.

94. Σ.Π. Κοταμανίδης, *Ο Χορός του Ζαλόγγου από το Γυμνάσιον Θηλέων Σερρών*, εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, φ. 27.3.1952.

Η πρώτη δημόσια εμφάνιση της νεοσύστατης χορωδίας του Γυμνασίου Θηλέων Σερρών με την Ελπίδα Βηλικτσιδίου. Η Α' Συναυλία δόθηκε στις 30.1.1953, λεπτομέρειες βλ. Στ. Κοταμανίδη, *Η χθεσινή επιτοχής συναυλία της χορωδίας του Γυμνασίου Θηλέων*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 31.1.1953.

95. Εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, φ. 1.4.1952, *Από την κίνηση του Θρησκευτικού Συλλόγου "Η Αναγέννησις"*.

Η Θεία Λειτουργία στο Ν. Σκοπό Σερρών με την τρίφωνη εφηβική χορωδία του Εθνικοθρησκευτικού Συλλόγου "Αναγέννησις". Διευθυντής ο Στέργιος Δαρνακούδας.

96. Εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, φ. 30.11.1952, *Η συναυλία της χορωδίας του "Ορφέως" υπέρ του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού*.

Το πρόγραμμα, η ομιλία του Ορ. Καζαμία για τη λαϊκή μουσα εις τας Σέρρας, η επεξεργασία του Χρ. Σταματίου για μικτή χορωδία των τραγουδιών Γερακίνα (Νιγρίτας), Παναγή (Εμμ. Παπά), Ντος ντάριμ ντος (Πεντάπολης), Αυγηγιώ (Νιγρίτας), Οδοιπόροι (Δημ. Στογιαννάκη), ο Ύμνος του Ορφέα.

97. Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας, Α' Αρχείον Θεσσαλονίκης, 1695-1912, επιμέλεια Ιωάνν. Κ. Βασδραβέλλη, Θεσ/νίκη 1952.

Το τραγούδι *Ο Μαυρουδής*, ιστορικά στοιχεία από το πρακτικό δίκης της 11.6.1726 από το τουρκικό αρχείο, Μακεδονική Βιβλιοθήκη, Δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, 180-81.

98. Γ. Γκανούλης, *Η συναυλία του "Ορφέως"*, εφημ. Η Πρόοδος, φ. 21.7.1953.

Η συναυλία της μικτής χορωδίας του Ορφέα "επί τη λήξει των μαθημάτων" στο θερινό κινηματογράφο "Ρεξ" την 16.7.1953. Το πρόγραμμα, οι σολίστ Γούτας, Λαζαρίδης, συνοδεία πιάνου Βασ. Γκότσης.

Δημοσίευση σχολίου, *Η συναυλία της μικτής χορωδίας του Ορφέως* είχε προηγηθεί στην ίδια εφημ., φ. 18.7.1953.

99. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 9.8.1953, *Αι συναυλίες εις την Πλατείαν Ελευθερίας*.

Έπαινος για την καθιέρωση λαϊκών συναυλιών σε ανοιχτούς χώρους (πλατείες) από τη φιλαρμονική του Δήμου.

100. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 27.9.1953, *Η Σερραϊκή βραδυά στη Διεθνή Έκθεση. Αι συναυλίες της μικτής χορωδίας του "Ορφέως" και της "Χορωδίας Σερρών"* (25.9.1953).

Η μετάδοση από το Ραδιοφωνικό Σταθμό, τα σχόλια των αρχών και των παραγόντων της Θεσ/νίκης, οι διευθυντές Χρ. Σταματίου και Γιάννης Ουζούνης.

101. Νατάλης Πέτροβιτς, *Μουσική, Σερραϊκά Χρονικά*, έκδ. της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρίας Σερρών-Μελενίκου, τόμ. Α', Αθήναι 1953.

Η βυζαντινή μουσική, η δυτική μουσική, ο αμανές, οι επαφές με την Κεντρική Ευρώπη, η ευρωπαϊκή μουσική, ο Κ. Σγουρός και τα Διδακτήρια Μαρούλη, ο Ορφέας, τα εξοχικά κέντρα με τις ορχήστρες εγχόρδων (του Χρήστου στα 1911 με συνοδεία "άρπας υπό την διεύθυνσιν του εξ Αθηνών διακεκριμένου μουσικού Μαλακάση"), σ. 116-22.

102. Νατάλης Πέτροβιτς, *Λαογραφικά Σύμμεικτα των Σερρών*, Σερραϊκά Χρονικά 1 (1953).

Η πρώτη Μαρτίου, τα χελιδονίσματα στα Σέρρας, σ. 134-35. Σερραϊκή Πρωτομαγιά, τα γλέντια των Σερραίων, τα μαντολίνα, οι κιθάρες, η φιλαρμονική του Ορφέα, τα Κιόσκια, σ. 136-37.

103. Κάρολος Αλεξανδρίδης, *Παλαιαί αναμνήσεις*, τα αντιβουλγαρικά τραγούδια της εποχής, Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1954, 61-64.

104. Εφημ. Η Πρόοδος, φ. 27.2.1954, *Η προχθεσινή συναυλία της μικτής χορωδίας και της μαντολινάτας του "Ορφέως". Η σερραϊκή κοινωνία απεθέωσε τους εκλεκτούς καλλιτέχνες.*

Η πρώτη κοινή εμφάνιση της μαντολινάτας του Ορφέα (ανασύσταση 1953) και της μικτής χορωδίας του Ορφέα. Το πρόγραμμα (Α' Μέρος, η χορωδία a cappella), τα τραγούδια *Γιάλα Στέργιου μ'* (Εμμ. Παπά), *Η Μαυρομάτα* (Νικόκλειας Νιγρίτας) σε εναρμόνιση και διεύθυνση του Χρ. Σταματίου, ο σολίστ Θεόδ. Γούτας, οι εντυπώσεις.

105. Εφημ. Μακεδονία, Θεσσαλονίκης, φ. 28.1.1955, *Η Θεσσαλονίκη προ 49 ετών, από τας τότε εφημερίδας*, 28 Ιανουαρίου 1906.

Καλλιτεχνική εσπερίδα από τον "Όμιλο ερασιτεχνών" στα Σέρρας. Η φιλαρμονική "Τερψιχόρη", η μαντολινάτα, ο μουσικοδιδάσκαλος Νικ. Παπαναστασόπουλος, αναγγελία της παράστασης *Οι πειρατάι της Αθήνας*.

106. Andre Guillou, *Les archives de Saint-Jean Prodrome sur le mont Menecee*, Paris 1955.

Αναφορά στον ιεροδιάκονο της μονής Προδρόμου και μουσικό Ιωάσαφ, σ. 193. Από την ίδια έκδοση ο Γ. Καφταντζής, εργογραφία 1991, *Ορφέας Σερρών* [...], 30, μεταφέρει σημείωση του ίδιου (Ιωάσαφ): «Εγράφη το παρόν

παρ' εμού Ιωάσαφ Ιεροδιακόνου του εξ Αγράφων του και μουσικού και οι μελουργούντες αυτό μέμνησθε υπέρ εμού εν έτει αωε (1805) Ιουλίου 23».

107. Ορφεύς Σερρών 1905-1955. Πανηγυρικός εορτασμός 50-ετηρίδος. Πάνθεον Μακεδονομάχων, ιστορικές σελίδες, η δράση μετά το 1951, οι ιδρυτές, η ανασύσταση του 1919, οι πρόεδροι, ο ύμνος, τα Δ.Σ., το πρόγραμμα εορτασμού, 18 ασπρ. φωτογραφίες παραγόντων και προσωπικοτήτων, σελίδες 44.

108. Σερραϊκά Γράμματα, μηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό, τόμ. Α', τ. 12, Σέρρες Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1956. Κεφ. *Ο μήνας*, σχόλιο *Ο "Ορφεύς"*, το *Ωδείον*, προσπάθειες για την ίδρυση, σ. 425-27.

109. Βασίλειος Π. Ιακώβου (Β.Π.Ι.), *Από την συναυλία του "Ορφέως"*, εφημ. Πρόοδος, φ. 13.7.1957.

Η συναυλία του Ορφέα στον Κουλά "Υπό το Σεληνόφως" την 11.7.1957. 90 χορωδοί, η μαντολινάτα, ο δ/ντής Χρ. Σταματίου, 2000 ακροατές. Σχετικό σχόλιο βλ. και Σερραϊκά Γράμματα 17-18 (1957) 163.

110. Δημήτριος Χόνδρος, *Γάμος στα Σέρρας γύρω στα 1900*, Σερραϊκά Χρονικά 2 (1957) 206-7. Η μελωδία (βιολί) που κυριαρχούσε κατά τη διάρκεια του γάμου, μουσική σημειογραφία.

111. Νατάλης Πέτροβιτς, *Η ιστορική απόδειξις των εξισλαμισμών*, Σερραϊκά Χρονικά 2 (1957).

Το σερραϊκό τραγούδι *Μανιώ*, απαγγελία Ν. Πέτροβιτς, μουσ. καταγραφή Παντ. Καβακόπουλου, σ. 168-69. Η σερραϊκή μπαλάντα *Ο Μαυρουδής* χωρίς μουσική σημειογραφία, σ. 170.

112. Αστέριος Θηλυκός, *Το τραγούδι "Ο Μαυρουδής"*, Σερραϊκά Χρονικά 3 (1959) 19-20. Ιστορικά στοιχεία, χωρίς μουσική σημειογραφία.

113. Μέγας Πανελλήνιος Χορωδιακός Διαγωνισμός. Όλοι αι Ελληνικαί χορωδαί και ο Νίκος Μοσχονάς, 700 συντελεσταί και η μεγάλη Συμφωνική Ορχήστρα του Ε.Ι.Ρ. υπό την διεύθυνσιν του Αντιόχου Ευαγγελάτου, Στάδιον (Αθηνών) 12.9.1959, έκδ. ΑΣΔΑΝ/ΥΠΙΑΑΚ, σελίδες 34.

15 ασπρ. φωτογραφίες των χορωδιών που διαγωνίστηκαν, ο Ορφέας Σερρών με το Χρήστο Σταματίου (Β' βραβείο), το πρόγραμμα.

114. Γαβριήλ Κουντιάδης, *Διπλάι καταβασιαι των Χριστογέννων*

και των Θεοφανείων, χρήσιμον βοήθημα διά τους ιεροψάλτας και πάντα φιλομαθή χριστιανόν, Σέρραι(;) 1959.

Δεν αναγράφεται εκδότης και τόπος έκδοσης, παρά μόνο σημείωση για τον τρόπο διάθεσης του βιβλίου -παρόμοια μ' αυτήν του *Επιταφίον Θρήνων* από το "ιερόν βιβλιοπωλείον-βιβλιοδετείον [των Σερρών] Χρήστου Κεραμειδά". Αρχείο Ν. Μπαλάνου.

115. Αρχιμ. Γαβριήλ Κουντιάδης, *Σύντομος ιστορική επισκόπησις της ιεράς μονής Προδρόμου (Σερρών) απ' αρχής της ιδρύσεως αυτής μέχρι των καθ' ημάς χρόνων (1270-1956)*, Σέρραι 1960.

Αναφορά στην Ιερατική Σχολή της μονής κατά τα έτη 1870-1883. Οι διδάξαντες, η διάλυση, ο Ιεροδιδάσκαλος Χριστόφορος Προδρομίτης (1892-95), η επανίδρυση (1925-28), οι τελευταίοι μαθητές (του συγγραφέα) της βυζαντινής εκκλησιαστικής μουσικής από το 1928 μέχρι το 1958.

116. Βιβλίον Πρακτικών Συνεδριάσεων Διοικητικής Επιτροπής Εθνικού Αγροτικού Ορφανοτροφείου Αρρένων Σερρών. Συνεδρίαση αρ. 9/8.9.1960, θέμα «Η προσφορά του Ομίλου 'Ορφεύς' διά συγκρότησιν χορωδίας υπό των τροφίμων του ιδρύματος», σ. 240.

Αποδοχή προσφοράς του Ορφέα για την οργάνωση μουσικού τμήματος χορωδίας-μαντολινάτας στο ίδρυμα κατά τη σχολική χρονιά 1960-61 και διάθεση μουσικοδιδασκάλου. Έγγραφο Ορφέα αριθμ. 9/31.8.1960. Αρχείο Κέντρου Αποκατάστασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (Κ.Α.Α.Μ.Ε.Α.) Σερρών.

117. Χρήστος Χρησιτίδης, *Λαογραφικά Σερρών. Στο πανηγύρι της Λιόκαλης (Κατακονόζι)*, Μακεδονικόν Ημερολόγιον 1961.

Τα μουσικά όργανα (νταούλια, ζουρνάδες), το καφενείο του Μπέλλα με τους "τέσσαρες κύκνους στο συντριβάνι και τες ξανθές Βιενέζες στην εξέδρα της Ορχήστρας", σ. 253-56.

118. Στέργιος Χ. Δαρνακούδας, *20 σχολικά εμβατήρια*, δεύτερη έκδ. Θεσ/νίκη (;) χρονολόγητη [1961], μουσική σημειογραφία. Δεν είναι γνωστό πού και πότε έγινε η πρώτη έκδοσή.

119. Σερραϊκά Γράμματα 47-48 (1961) 239, κεφ. *Ελεύθεροι στοχασμοί, σχόλιο Ο Μίκης Θεοδωράκης*. Οι δύο συναυλίες του στά Σέρρας.

120. Πανηγυρικός Εορτασμός της Πεντηκονταετηρίδος από της Απελευθερώσεως των Σερρών, τελεσθείς υπό της Μακεδονικής Εστίας εις την αίθουσαν του "Παρνασσού" την 5ην Μαρτίου 1963, με την

ευγενή σύμπραξιν της Χορωδίας και Μανδολινάτας του Ομίλου "Ορφεύς" Σερρών, πρωταγωνιστών του Βασιλικού Θεάτρου Αθηνών και του Σερραίου λογοτέχνου κ. Γ. Καφταντζή, αφιέρωμα εις την ιστορικήν πόλιν των Σερρών, Αθήναι 1963, σελίδες 56.

Ομίλιες του προέδρου του Ορφέα Ορέστη Καζαμία, του Γ. Καφταντζή *Το σερριώτικο δημοτικό τραγούδι*, τα δημοτικά τραγούδια του Ν. Σερρών (χωρίς σημειογραφία) *Καπετάν Βάρδας* (Μακεδονικού Αγώνος), *Γιάλα Στέργιου μ'*, *Τρια Πιτρούδια*, *Είμ' μικρή κι αντρέπουμι* (Εμμ. Παπά), *Γερακίνα*, *Κανακάρικη*, *Μαυρομάτα*, *Αυγηγιώ* (Νιγρίτας), *Το μαντηλούδι* (Πρώτης), *Ντος ντάρμι ντος* (Πεντάπολης), το λαϊκό *Σερριώτισσα* (Ν. Παναγόπουλου), ο *Ύμνος του "Ορφέως"* (Χρ. Σταματίου), σχόλια εφημερίδων, ποιήματα, 14 ασπρ. φωτογραφίες.

Για την εκδήλωση βλ. ακόμα κριτική Αλεξάνδρας Λαλαούνη, *Η Χορωδία και Μανδολινάτα Σερρών*, εφημ. *Βραδυνή*, 9.3.1963.

121. Ορφέας, Μηνιαίο δελτίο μουσικών, λογοτεχνικών και αθλητικών ειδήσεων του ομίλου "Ορφεύς" Σερρών, σελίδες 4.

Το μοναδικό τεύχος αρ. 1 κυκλοφόρησε την 14.11.1964. Κεφ. *Ο θρίαμβος του "Ορφέως" στο Θέατρο Ηρώδου του Αττικού την 21.9.1964*, *Οι κρατικές επαγγελίες και ο "Ορφεύς"*, *Η επιτυχία της μικτής χορωδίας στο Παλαιό ντε Σπορ της Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ.)*, η δραστηριότητα του μουσικού τμήματος.

122. Ι. Βασδραβέλλης, *Διάφοροι οικογένειαι των Σερρών, Μελενίκου και Μοναστηρίου Ρίλας κατά το έτος 1824*, Μακεδονικά 7 (1966-1967) 370-73.

Στον κατάλογο συνδρομητών αγνώστου περιοδικού ή βιβλίου έτους 1824, στήλη Α' *Εκ Σερρών*, περιλαμβάνονται ο Προηγούμενος Κουτλουμουσιανός Αγάπιος, ο Εικοσιφοινισιώτης Ιερεμίας, μουσικοί (αναφέρονται και παραπάνω από το Γ.Γ. Βρέδωφ, εργογραφία 1828), ο Στάμος Παναγιώτου, μουσικός εκ Ζάρκου Θεσσαλίας (πρόκειται βεβαίως για τον πρωτοψάλτη Σταμάτιο Ζαρκινό) και ο Δημήτριος Φιλίππου, μουσικός εκ Φιλίππουπόλεως.

123. Σερραϊκή Προσωπογραφία, έκδ. Σερραϊκής Πολιτιστικής Εταιρείας (Σ.Π.Ε.), Σέρρες 1971. Πρόλογος Γ. Καφταντζή, βιογραφικά του δολοφονημένου στα 1909 προέδρου του Ορφέα Ιωάννου Παπάζογλου και του πρώτου μουσικοδιδασκάλου του ομίλου Κων/νου Σγουρού με ολοσέλιδες έγχρωμες φωτογραφίες, σ. 46, 53.

124. Jacques Lefort, *Aktes d' Esphigmenou*, Paris 1973. Ο αναγνώστης Ιωάννης Φαλακρός υπογράφει αφιερωτήριο έγγραφο του Μαρτίου 1301 οικήματος προς τον ιερομόναχο Ισαάκ Κυδώνη:

"Ο γραφεύς του παρόντος πρατηρίου Ιωάννης αναγνώστης και ταβουλ-

λάριος της αγιωτάτης μητροπόλεως Σερρών ο Φαλακρός υπέγραψα", σ. 75. Αρχείο Χαρ. Βουρουτζίδη.

125. Πέτρος Θ. Πέννας, *Ο Αθανάσιος Φωτιάδης και η συμβολή του εις την ίδρυσιν και λειτουργίαν του Ωδείου Σερρών "Ορφεύς"*, Σερραϊκά Χρονικά 6 (1973) 293-308.

Το σύντομον ιστορικόν της ιδρύσεως και λειτουργίας του Ωδείου Σερρών "Ορφεύς", ως προκίπτει εκ των πρακτικών συνεδριάσεως του Δ. Συμβουλίου αυτού.

Περιγραφή της καθόδου των φιλαρμονικών του Ορφέα και του Μοναστηρίου στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1906 στην Αθήνα. Το γεγονός μεταφέρει και ο Γ. Καφταντζής, εργογραφία 1991, *Ορφέας Σερρών [...], Ολυμπιάδα 1906*, 58. Σημειώνουμε εδώ πως η κάθοδος αφορά μόνο τη φιλαρμονική του Μοναστηρίου, όπως ορθά καταγράφεται αρχικά από τον Ιωάννη Αντ. Τόζη, *Ένας κομματικός αντίκτυπος του Μακεδονικού Αγώνος στην Αμερική*, Σερραϊκά Χρονικά 3 (1959) 194-95 και κατόπιν από τον γράφο-ντα, εργογραφία 1996, *Οκτώ κείμενα [...]*, κεφ. *Μια μουσικοθεατρική παράσταση στο Μικρό Σούλι Σερρών στα 1909. Το ιστορικό μιας φωτογραφίας*, 45.

126. Τριαντ. Δ. Θεοδωρίδης, *Ο καθηγητής Κάρολος Αλεξανδρίδης ενθυμείται την παλαιάν εποχήν των Σερρών. Ένα γράμμα του προς τον Νατάλην Πέτροβιτς*, Σερραϊκά Χρονικά 6 (1973) 310-13.

Οι επιδόσεις του Κ.Α. στο μαντολίνο και μαντόλα, τα πρώτα χρόνια του Ορφέα, η μουσική, το θέατρο, ο αθλητισμός, ο Κων/νος Σγουρός, η ορχήστρα του Γυμνασίου, ο Σερραϊός μουσικός Δήμιτσας, μια χορωδία από τον έμπορο υλικών Καμποσώρα, τα μέλη της.

127. Κάρολος Αλεξανδρίδης, Ομότ. καθ. του Α.Π.Θ., *Απομνη-μονεύματα*, Θεσσαλονίκη 1975. Αναφορά στα Διδακτήρια Μαρούλη, τη μουσική, τον Κων/νο Σγουρό, το Καφε Chantant και την ορχήστρα του, το θιασο φιλομούσων θεατροφύλων του Δημοσθένη Μέλφου και τα τραγούδια της εποχής, σ. 40-124.

Την ίδια χρονιά ο Σταύρος Κοταμανίδης, *Πανσερραϊκό Ημερολόγιο 1* (1975) 33-36, δημοσιεύει τις *Βιογραφικές αναμνήσεις* του Κ.Α. με αναφορά στην πρώτη μαντολινάτα των Σερρών, τη σχέση του με τη μουσική της πόλης, τον Ορφέα, το Μαλαμίτσα, τα λαϊκά όργανα.

128. Φοίβος Ανωγειανάκης, *Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα*, έκδ. της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 1976.

Στη σελ. 150 αναφορά στην γκλουσνίτσα (διπλό σουραύλι που κατα-σκεύαζαν οι Σερραίοι δένοντας με σπάγγο 2 καλαμένα σουραύλια). Εδώ προφανώς γίνεται λόγος για την περιφέρεια και τα προάστια της πόλης.

129. Γιώργος Καφταντζής, *Τα δημοτικά τραγούδια του Ν. Σερρών*, έκδ. της Σερραϊκής Πολιτιστικής Εταιρίας (3), Σέρρες 1978, σελίδες 282.

Καταγραφή χωρίς σημειογραφία. Τραγούδια ακριτικά, ιστορικά και κλέφτικα, παραλογές, της αγάπης, της χαράς, στο γάμο, τον αντίγαμο, παιδικά, λειτουργικά, δοξαστικά, της ξενιτιάς, νεκρικά, περιγελαστικά, διάφορα.

130. Δημήτριος Παπαοικονόμου, ιερέας, *Ο αποδεκατισμός του Σώματος του καπετάν-Μακούλη στη Δοβίστα*, Πανσερραϊκό Ημερολόγιο 5 (1979) 149-53.

Το ιστορικό του τραγουδιού *Η μάχη της Δοβίστας*. Για το ίδιο θέμα λεπτομέρειες βλ. Γ. Αγγειοπλάστη, εργογραφία 1996, *Οκτώ κείμενα [...]*, κεφ. 'Ένα ηρωικό τραγούδι της Δοβίστας Σερρών', 53-56.

131. Εβδομηκονταπενταετηρίδα 1905-1980. Πρόγραμμα Γιορτασμού, έκδ. Ομίλου Ορφέα Σερρών, Σέρρες 7-14.12.1980.

Τα ιδρυτικά μέλη, σύντομο ιστορικό, εκδηλώσεις μουσικής, Πειραματικό Θέατρο, Κινηματογραφική Λέσχη, 8 ασπρ. φωτογραφίες, σελίδες 14.

132. Ορφέας, δίμηνη έκδοση του ομίλου Ορφέα Σερρών. Πρώτο τεύχ. Νοέ.-Δεκ. 1981, τελευταίο αρ. 10-12, Ιούλιος - Δεκ. 1983.

133. Μικτή Χορωδία Σερρών. 374 επιστολές αλληλογραφίας, εισερχόμενα-εξερχόμενα από 18.3.1982 μέχρι 20.12.1990, το ημερολόγιο, οι δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο, οι διαγωνισμοί και συναυτίσεις, τα φεστιβάλ.

134. Χρήστος Π. Σταματίου, *Δημοτικά τραγούδια της περιοχής Σερρών*, εναρμόνιση και επεξεργασία για μικτή χορωδία του ίδιου, έκδ. της Μικτής Χορωδίας Σερρών, Σέρρες 1983, επιμέλεια Γ. Αγγειοπλάστη, σελίδες 50.

Πρόλογος Νίκου Ασρινιδή, μικρό ιστορικό της Μ.Χ.Σ., 2 ασπρ. φωτογραφίες της Μ.Χ.Σ. και του Χρ. Στ., 25 τραγούδια με σημειογραφία, καλλιτεχνική γραφή από παρτιτούρα Δημήτρη Βουτσά.

135. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Η έντεχνη παραποίηση της μουσικής τέχνης και το κατάντημά της*, εφημ. Παρατηρητής, Σερρών, φ. 7.4.1983.

Η κατάσταση, τα προβλήματα και η αντιμετώπισή τους από τους μουσικούς συλλόγους της πόλης.

136. Μικτή Χορωδία Σερρών, ίδρυση Σέρρες 1981. Πληροφο-

ριακό έντυπο για τα 3 χρόνια από την ίδρυση. Επιμέλεια Γ. Αγγειοπλάστη.

Ο διευθυντής Χρήστος Σταματίου, σχόλια εφημερίδων, δύο ασπρ. φωτογραφίες, το ρεπερτόριο.

137. Γ. Θεοφιλόπουλος, *Δημοτικά τραγούδια Νο 2*, Αθήνα 1984. Η μελωδία του τραγουδιού *Ο Νικοτσάρας*, σ. 26.

138. Βασίλης Ι. Τζανακάρης, *Σέρρες: πορεία μέσα στο χρόνο*, έκδ. περιόδ. *Γιατί*, Θεσ/νίκη 1984.

Μικρό ιστορικό του Ορφέα, 2 ασπρ. φωτογραφίες της Τερψιχόρης και των ιδρυτών στα 1905, σ. 43.

139. Κύρος Κύρου, *Η πρώτη φιλαρμονική στις Σέρρες δημιουργήθηκε από το σύλλογο "Τερψιχόρη"*, Πανσερραϊκό Ημερολόγιο 10 (1984) 64-68.

Ιστορικά στοιχεία, δραστηριότητα, 4 ασπρ. φωτογραφίες (του Κ.Κ., της Τερψιχόρης, του θεάτρου και της ορχήστρας εγχόρδων του Ορφέα στα 1926).

140. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης - Χρήστος Γ. Παπαδόπουλος, *Η μουσική στις Σέρρες από τις αρχές του εικοστού αιώνα μέχρι σήμερα*, Σέρρες 1986.

Έκδοση ιδιωτική, λεύκωμα, πρόλογος Βύρ. Φιδετζή, 147 ασπρ. φωτογραφίες, ιστορία, σχόλια, προγράμματα συναυλιών, άρθρα εφημ., σελίδες 112.

141. Στέργιος Αγγ. Βαγγλής, *Δημοτικά τραγούδια της Χαλκιδικής*, Θεσσαλονίκη 1986.

Καταγραφή των στίχων του τραγουδιού *Μάνα μι γράφεις μια γραφή χωρίς μουσική σημειογραφία*, αρ. 22. Περισσότερα βλ. Γ. Αγγειοπλάστη, εργογραφία 1994, *40 τραγούδια [...]*, 22.

142. Έφη Χατζηδημητρίου, *Εισαγωγή στη μουσική*, Θεσσαλονίκη 1986. Έκδοση ιδιωτική, κεφάλαια 3, επιμέλεια μουσικών παραδειγμάτων Τούλας Χατζηδημητρίου, σελίδες 352.

143. Έφη Χατζηδημητρίου, *Η πρακτική της θεωρίας της Μουσικής*, έκδ. του Α.Π.Θ., Θεσ/νίκη 1987.

144. Νίκος Ευθυμιάδης, *Σέρρες: Συνάντηση τοπικών χορωδιών* (24-25.1.1987), Η Μουσική Καρτελίνα, Πανελλήνιο περιοδικό μουσικής εκπαίδευσης, χορωδιακής μουσικής και μουσικολογίας, έτος τρίτο, τεύχ. 6, αχρονολόγητο, Καρδίτσα, σ. 34-35.

145. Πέτρος Ν. Παπαγεωργίου, *Αι Σέρραι και τα προάστεια, τα περί τας Σέρρας και η Μονή Ιωάννου του Προδρόμου (Συμβολή ιστορική και αρχαιολογική)*, δεύτερη έκδοση με εισαγωγή Χαρ. Μπακιρτζή της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σερρών (1), Θεσσαλονίκη 1988.

Πληροφορίες για το "διδάσκαλο του ψαλτηρίου Σιδεράκη τούνομα", σ. 58, Προσίμιο χειρογράφου Ακολουθίας στους Αγίους Θεοδώρους, σ. 52-53, αναφορά στην ύπαρξη εκκλησιαστικών μουσικών χειρογράφων και βιβλίων, κεφ. *Η βιβλιοθήκη και τα εν αυτή χειρόγραφα*, 93-105.

146. Χρήστος Χρηστίδης, *Πότε, πώς και γιατί ιδρύθηκε ο σύλλογος Ορφέας Σερρών*, Πανσερραϊκό Ημερολόγιο 14 (1988) 173-77.

Η ίδρυση του Ορφέα, η Τερψιχόρη, σημείωση-σχόλια του Στ. Κοταμανίδη, μία ασπρ. φωτογραφία του Χρ. Χρ., σκίτσο του κτιρίου του Ορφέα.

147. Γιώργος Κ. Παπάζογλου, *Τα "βιβλία" του Μουσικοδιδασκάλου Ιωάσαφ και η βιβλιοθήκη της ιεράς μονής Εικοσιφοινίσσης του Παγγαίου*, Μακεδονικά 27 (1989-1990) 314-25.

Βιογραφικά, καταγραφή χφ και μουσικών κειμένων του Σερραίου Ιωάσαφ, μουσικοδιδασκάλου και Πρωτοσύγγελου του Πατριαρχείου ΚΠόλεως, μοναχού της Εικοσιφοινίσσας και μέχρι το θάνατό του το 1866 της μονής Διονυσίου του Αγίου Όρους. Παρουσίαση του ίδιου βλ. και Μαρίας Σιομπότη, φιλόλογου, *Ο Ιερομόναχος Ιωάσαφ, άγνωστος Σερραίος μουσικοδιδάσκαλος του περασμένου αιώνα*, εφημ. *Παρατηρητής Σερρών*, φ. 26.11.1997.

148. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Ωδειον Σερρών "Ορφεύς" 1934-1940*, έκδ. της Δ.Κ. Βιβλιοθήκης Σερρών (2), Σέρρας 1989, σελίδες 72. Πρόλογος Νίκου Ζ. Νικολάου, κεφάλαια 10, 39 ασπρ. εικόνες.

149. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Εν τη μουσική παιδεύειν. Ό,τι ενδιαφέρει ένα χορωδό*, Σέρρες 1989.

Έκδοση ιδιωτική. Εισαγωγή και περιληπτική ιστορία της πόλης των Σερρών από το Γ. Καφταντζή. Κεφάλαια: *Το χορωδιακό τραγούδι: Κατεζοχίν λαϊκό είδος*, *Η προσφορά του χορωδού*, *Η χορωδιακή πραγματικότητα στα Σέρρας*, *Έτσι, για την ιστορία*, *Οι διευθυντές χορωδιών λένε τη γνώμη τους*, Αντώνης Κοντογεωργίου, *Η χορωδία στην ιστορία*, Γιάννης Βαγενάς, *Θεωρία της μουσικής*, Μαρία Τάνη-Κουρουζίδου, *Η τεχνική αναπνοή*, Χρήστος Σταματίου, *Το τραπάριο της Κασσιανής για μικτή χορωδία* (η παρτιτούρα). Σελίδες 104.

150. Έφη Χατζηδημητρίου, *Η Θεωρία της Παραδοσιακής Αρμονίας*, έκδ. Μουσικού Οίκου "Νάκα", Αθήνα 1989, σελίδες 158.

151. Αναστάσιος Ι. Μπέγκος, *Ο ιερομόναχος Γαβριήλ Κουντιάδης, ένας αυτοδίδακτος σοφός*, κεφ. *Σπουδές, μουσική παιδεία, ασπρ. φωτογραφία*, Σερραϊκά Χρονικά 10 (1989) 162-64.

152. Έφη Χατζηδημητρίου, *Ασκήσεις Θεωρίας της Μουσικής*, έκδ. του Α.Π.Θ., Θεσ/νίκη 1990.

153. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης - Χρήστος Γ. Παπαδόπουλος, *Η μουσική στην πόλη των Σερρών κατά τον εικοστό αιώνα. Μέρος δεύτερο*, Σέρρας 1991.

Έκδοση ιδιωτική, λεύκωμα. Ιστορία, προγράμματα, κριτικά σημειώματα εφημ., σχόλια, 226 ασπρ. εικόνες, μουσικό χρονικό, σερραϊκές μουσικές εκδόσεις, ευρετήριο, σελίδες 164.

154. Γ. Αγγειοπλάστης - Χρ. Παπαδόπουλος, *Ο Ορφέας Σερρών*, πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό από το παραπάνω λεύκωμα, εφημ. *Μακεδονία*, Θεσσαλονίκης, ένθετο Μαρτίου 1991, 170-72.

155. Έφη Χατζηδημητρίου, *Ο ρυθμός στην εκτέλεση της κίνησης. Μουσική μεθοδολογία*, έκδ. *Σάλτο*, Θεσ/νίκη 1991.

156. Γιώργος Καφταντζής, *Ορφέας Σερρών 1905-1991. Ιστορική αναδρομή*, έκδ. Ομίλου Ορφέα Σερρών, Θεσ/νίκη 1991, σελίδες 168.

Πληροφορίες για την πολιτιστική ζωή της πόλης το 19ο αι., η κίνηση, η ίδρυση του Ορφέα, δάσκαλοι μουσικής (Ιωάσαφ ο εξ Αγράφων, ιεροδιάκονος, Ματθαίος-μουσικοδιδάσκαλος, Β. Γιόνσεν, Ν. Δέλλιος, Άννα Τριανταφυλλίδου, Κ. Σγουρός, Β. Καφταντζής, Ι. Βαΐου, Μαλαμίτσας, Γ. Κουντιάδης, Ν. Παπαναστασόπουλος, Γεωργιάδης, Ν. Παναγόπουλος, Δ. Ευδέας), οι σύλλογοι και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις των αρχών του 20ού αι., απάνθισμα εκδηλώσεων, 214 ασπρ. φωτογραφίες, προγράμματα συναυλιών.

157. Χρήστος Δημάκης, *Σκίτσα και προλοΐδια για πιάνο*. Έκδ. ιδιωτική, Σέρρες 1991. Πρόλογος Σαράντη Κασάρα, πίνακας μουσικής βιβλιογραφίας στις Σέρρες, σελίδες 64.

158. Λίνος Πολίτης, *Κατάλογος χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, αρ. 1857-2500. Πραγματεΐαι της Ακαδημίας Αθηνών*, τόμ. 54, με τη συνεργασία της Μαρίας Λ. Πολίτη-Σακελλαριάδη, έκδ. Γραφείου Δημοσιευμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, Αθήναι 1991.

Αναλυτική περιγραφή χειρογράφου χαρτάου Παπαδικής της Μονής

Προδρόμου Σερρών έτους 1453, ύμνοι με μουσικά σημάδια όλων των ακολουθιών των Ι. Κουκουζέλη, Ι. Γλυκό κ.ά., ερωτήματα και αποκρίσεις, μετά της παραλλαγής, της ψαλτικής τέχνης, σίχοι του αιώμου εις κοιμηθέντας μοναχούς εν τη πόλει των Σερρών.

159. Καίτη Ιωαννίδου - Στεφανίδου, *Διδασκαλείο Σερρών*, Πανσερραϊκό Ημερολόγιο 17 (1991) 452-54.

Η χορωδία και ορχήστρα του Διδασκαλείου Θηλέων Σερρών (1924-34), οι μουσικοδιδάσκαλοι Πέτρος Τραϊανός και Δελόπουλος.

160. Βασίλης Ι. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών*, έκδ. περιοδ. *Γιατί*, τόμ. Α', Σέρρας 1991.

Ασπρ. φωτογραφία της Τερψιχόρης (1905) με τα ονόματα των μελών, σ. 76.

Αύγουστος 1905..., *Στας ενδόξως τας Σέρρας λαμπρά παλληκάρια τη σημαία του "Ορφέως" ανοίξαν πλατειά. Τα πριν, ο Μουσικογυμναστικός Σύλλογος, ο Δραματικός Σύλλογος Ερασιτεχνών, ο "Ορφέας"*, 79-82.

161. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Στοιχεία για την εξέλιξη της μουσικής τον εικοστό αιώνα στα Σέρρας με μια σύντομη αναδρομή στο παρελθόν*, έκδ. περιοδ. *Γιατί*, Σέρρας Χριστούγεννα 1992, αφιέρωση στον κιθαριστή Κυριάκο Γ. Αγγειοπλάστη, σελίδες 46.

Συνοπτικό χρονικό, χρονολογικός πίνακας, σεραϊκές μουσικές εκδόσεις, οι αξιολογότεροι καλλιτέχνες-συγκροτήματα που παρουσιάστηκαν στα Σέρρας, ρεπερτόριο σεραϊκών χορωδιών, Σεραϊοί μονωδοί χορωδιών, πρωτοψάλτες.

162. Στ. Αναστασίου - Παν. Κεχαγιάς - Νάκης Κούλας, *Ο Μακεδονικός Αγών και η δράση του "Ορφέως"*, Σεραϊκά Ανάλεκτα, έκδ. Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Σερρών, τόμ. Α', Σέρρες 1992, 15-86.

Χρονικό, επιμέλεια Κωνσταντίας Παπούδα. Πληροφορίες για την ίδρυση, τη δράση των τμημάτων του συλλόγου, την ένοπλη αντίσταση, την Τερψιχόρη (ιδρ.1902), τους ιδρυτές, τη βουλγαρική προπαγάνδα, το Μακεδονικό Αγώνα.

163. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Ο Σεραϊός μουσικός Χρήστος Π. Σταματίου*. 5 ασπρ. φωτογραφίες, βιογραφικό, κατάλογος 158 έργων, Σεραϊκά Ανάλεκτα, ό.π., σ. 262-270. Το άρθρο δημοσιεύτηκε και στα *Οκτώ κείμενα* [...] του ίδιου, εργογραφία 1996.

164. Σταύρος Βασδέκης, *Κλίμακες της ελληνικής μουσικής. Πρόταση κατάταξης και ονομασίας, εκτέλεση ρυθμών, κλίμακες, τρόποι, ήχοι, δρόμοι, σκάλες*, Σεραϊκά Ανάλεκτα, ό.π., 277-99.

165. Eco Umberto, *Πολιτιστικά κοιτάσματα*, έκδ. Παρατηρητή,

Θεσσαλονίκη 1992. Ζουρνάς και ντέφι στο ξυλόγλυπτο τέμπλο της Μονής Τιμίου Προδρόμου Σερρών (1803), φωτογραφία Κ. Πασχαλίδη, σ. 26.

166. Χρήστος Δημάκης, *Strings Quartet No 1*. Έκδοση ιδιωτική, Σέρρες 1992, σελίδες 32.

167. *Κανών Παρακλητικός εις τον Άγιον Ιερομάρτυρα Νικήταν*, έκδ. Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης "Άγιος Νικήτας ο Νέος".

Πρόλογος του διευθυντή της σχολής Γιάννη Παπαζρόνη, μουσική σημειογραφία, Σέρρες 1992, σελίδες 38.

168. Αναστάσιος Πασχαλίδης, *Ο Ιωάννης Κουκουζέλης και η συμβολή του στην εξέλιξη της γραφής της Βυζαντινής Μουσικής*.

Ανέκδοτη διπλωματική εργασία, ερευνητική παρουσίαση, ιστορία, μουσικά παραδείγματα με σημειογραφία, Σέρρες Ιούνιος 1992, σελίδες 39. *Παράρτημα* με φωτ. του Ι.Κ., δείγματα γραφής βυζ. σημειογρ. κ.λπ. σελίδες 19. Αρχείο Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Σερρών "Άγιος Νικήτας ο Νέος".

169. Γεώργιος Κ. Παπάζογλου, *Η Βιβλιοθήκη και τα χειρόγραφα της μονής του Τιμίου Προδρόμου Σερρών*, έκδ. του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (Θρακική Βιβλιοθήκη 2), Κομοτηνή 1993.

Κατάλογος κλαπέντων χφ της μονής, κώδικες, βιβλία (πολλά από τα οποία μουσικά) στα μουσεία και συλλογές, περιγραφή κωδικών μετά τη λεηλασία του 1917 από τους Βουλγάρους με βάση την καταγραφή του ιερομόναχου και λογίου Χριστοφόρου Δημητριάδη.

170. Paolo Odorico, *Memoire d' une voix perdue; le Cartulaire de la metropole de Serres, 17e-19e siecles*, Paris 1994.

Αναφορά στο λαμπαδάριο Στόγη(ι)ο, που το 1608 ήταν ακόμα επίτροπος του ναού των Ταξιαρχών και υπεύθυνος για την είσπραξη των ενοικίων, σ. 36.

171. Harold G. Hagopian. Βιογραφικό του οργανοπαίχτη και συνθέτη Kemani Haydar Tatliyay γεννημένου στα Σέρρες το 1890 από γονείς μουσικούς. Istanbul 1925, Traditional Crossroads cd 4266, New York, U.S.A., 1994.

Ο Κ.Η.Τ. ταξίδεψε στην Τουρκία και Αίγυπτο για να καταλήξει στην ΚΠολη, όπου πέθανε το 1963. Έγραψε μερικά από τα πρώτα δυτικοτρόπα έργα για ούτι και βιολί που απαιτούσαν υψηλού επιπέδου εκτελεστές.

172. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *40 τραγούδια της πόλης των Σερρών*. Μελέτη, έκδοση ιδιωτική, Σέρρες 1994, σελίδες 62.

Ιστορικά στοιχεία, μουσική σημειογραφία, τραγούδια ιστορικά και κλέφτικα, παραλογές, της αγάπης, σκωπτικά, χειλιονίσματα, του γάμου, νανουρίσματα, διάφορα. Μουσική σημειογραφία Αθηνάς Λάμπρου, γραφική μεταφορά τραγουδιών Κώστα Τζαναβάρη.

173. Τάσος Α. Καραναστάσης, *Ο Δ. Μαρούλης και η εφημερίδα "Μακεδονία" των Σερρών (1878). Ζητήματα ιστορίας των πρώτων σεραϊκών εκδόσεων*, Σεραϊκά Ανάλεκτα 2 (1994) 127-149.

Στην *Αγγελία* που εξέδωσε στις 4.4.1878 ο "διευθυντής των εν Σέρραις Διδασκαλείων" Δημήτριος Μαρούλης σχετικά με την προσεχή έκδοση από τον ίδιο της εφημερίδας *Μακεδονία* γίνεται λόγος για το Δραματικό (=μουσικο-δραματικό) Θίασο "Αρμονία", αργότερα γνωστό ως "Ουρανία", με κύρια αποστολή την εκπαίδευση και ανάδειξη "εγχωρίων ηθοποιών" και την υποστήριξη της "εθνικής σκηνής εν τω τόπω", σ. 141.

Για την ανάπτυξη της "Ελληνικής σκηνής εν τη χώρα" και την ανέγερση θεάτρου βλ. και Ι. Θεοδωρίδη, *Ο εν Σέρραις Μακεδονικός Φιλεκαπαιδευτικός Σύλλογος* [...], ό.π., εργογραφία 1875, 9 και 10.

174. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Διαπρεπείς μουσικοδιδάσκαλοι των Σερρών κατά τον εικοστό αιώνα* (Κ. Σγουρός, Ν. Δέλλιος, Β. Καφταντζής, Ν. Παπαναστασόπουλος, Γ. Κουντιάδης, Ι. Βαΐου, Αλ. Μπλενόβ, Β. Βελικτσιδής, Χρ. Σταματίου, Γ. Γεωργιάδης, Σωτ. Κασάρας, Ελπ. Βελικτσιδίου-Αθανασιάδου, Έφη Χατζηδημητρίου), Σεραϊκά Ανάλεκτα 2 (1994) 219-25.

Το άρθρο δημοσιεύτηκε ακόμα στην εφημ. *Μακεδονία* Θεσ/νίκης 6.5.1995 και στα *Οκτώ κείμενα* [...] του ίδιου, εργογραφία 1996, 77-84.

175. Έφη Χατζηδημητρίου, *Τα δημοτικά τραγούδια των Νταρνακοχωριών*, Σεραϊκά Ανάλεκτα 2 (1994) 227-62.

Μουσικολογική έρευνα, ιστορικά στοιχεία των Νταρνακοχωριών, μουσικά παραδείγματα με σημειογραφία, πληροφορίες γενικές και αποσπάσματα από την ανέκδοτη διατριβή διδακτορικού με το γενικό τίτλο *Μουσική των Νταρνακοχωριών, συλλογή, καταγραφή και συσχετίσεις με τον υπόλοιπο ελλαδικό και βουλγαρικό χώρο*.

176. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *60 χρόνια πριν, το Ωδείο Σερρών "Ορφεύς"*, Τέχνη και Λόγος, εφημ. του Συλλόγου Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Σερρών, αρ.3, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1994.

Το άρθρο με ασπρ. φωτογραφία της συμφωνικής ορχήστρας του ωδείου βλ. ακόμα στον *Παρατηρητή Σερρών*, φ. 5.1.1995 και τον *Αδέσμευτο Τύπο των Αθηνών*, φ. 3.11.1996.

177. Βασίλης Ι. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των*

Σερρών, έκδ. περιοδ. *Γιατί*, τόμ. Β', Σέρρας 1995.

Ο Απόλλων του 1927, η χορωδία, η μαντολινάτα, κατάλογος των μελών, σ. 175-76, η ιδρυτική ανακοίνωση, σ. 204-5, το πρόγραμμα της "πρώτης" του μουσικού κωμειδύλλιου *Ο Καπετάν Γιακουμής* από τον Προσκοπικό Ερασιτεχνικό Όμιλο στο Πάνθεον την 12.6.1927, μουσική Ι. Βαΐου, σ. 147.

178. *Μακεδονία, η μεθόριος γη*, ημερολόγιο. Έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Κέντρου Αποδήμων Μακεδόνων, χορηγός Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης, Θεσ/νίκη 1995.

Λαούτο, κιθάρα, λεπτομέρεια εικονογράφησης ψαλμών του Δαυίδ (1630), Μονή Προδρόμου, Μακρυναρίκι.

179. Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Ποντιακών Συλλόγων για την Εθνική Αυτογνωσία (πρακτικά), *Το ποντιακό τραγούδι*, έκδ. του Συλλόγου Ποντίων Ν. Σερρών "Εύξεινος Λέσχη", Σέρρες 7-8.10.1995.

180. Πέτρος Λαμπαδάριος και Ιωάννης Πρωτοψάλτης, *Οι παρακλητικοί κανόνες εις την Υπεραγίαν Θεοτόκον*, έκδ. της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης "Άγιος Νικήτας ο Νέος", Σέρρες Οκτ. 1995.

Πρόλογος του διευθυντή της σχολής Γιάννη Κ. Παπαχρόνη, επιμέλεια Γ. Ζαρκαντζά, μουσική σημειογραφία, σελίδες 96.

181. Βασίλης Κατσαρός, *Τα χειρόγραφα των μονών Τιμίου Προδρόμου Σερρών και Παναγίας Αχειροποιήτου Παγγαίου (Κοσίνιτσας). Η ιστορία των αριθμών*, έκδ. της Δ.Κ. Βιβλιοθήκης Σερρών (4), Σέρρες 1995.

Ο ανέκδοτος περιγραφικός κατάλογος των ελληνικών χειρογράφων της Ακαδημίας Επιστημών της Βουλγαρίας (Αρχείο Κέντρου Σλαβο-Βυζαντινών Σπουδών "Ivan Dujceu" του Πανεπιστημίου Σόφιας) και η συμβολή του στην προσπάθεια για την εξεύρεση των κλαπέντων χειρογράφων μετά τη λεηλασία του 1917.

Για τα Προδρομικά χφ (πολλά από τα οποία μουσικά) τα αποκείμενα στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος βλ. σ. 164-188 και τα αποκείμενα στο Κέντρο "Ivan Dujceu" σ. 189-222 στον παραπάνω κατάλογο αλλά και στη *Θεωρία για τη συνολική επιστημονική διευθέτηση του ζητήματος της ιστορίας των συλλογών ελληνικών χειρογράφων των μονών Παναγίας Αχειροποιήτου του Παγγαίου, της επονομαζόμενης Κοσίνιτσας (νεώτ. Εικοσιφωινιάσης) και του Τιμίου Προδρόμου Σερρών* του ίδιου, *Κείμενα από το «Αρχείο Γ.Α. Σωτηρίου» στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Οι Σέρρες και η περιοχή τους από την αρχαία στη μεταβυζαντινή κοινωνία» 2 (1998) 673-726.*

Στα ίδια Πρακτικά, που η παρουσίασή τους πραγματοποιήθηκε λίγους μήνες μετά την ολοκλήρωση του παρόντος και γι' αυτό οι αναφερόμενοι

συγγραφείς δεν καταχωρήθηκαν σε ξεχωριστό λήμμα, βλ. ακόμα την εργασία των Β. Κατσαρού - Χ. Παπαστάθη, *Εκκλησιαστικά χειρόγραφα της Μονής του Τιμίου Προδρόμου Σερρών* και ειδικότερα τον «Κατάλογο των βιβλίων άτινα ευρέθησαν εις τα δωμάτια... κ(αι) του Ψάλτου Αζαριά», όπου *Παλαιά Μουσική χειρόγραφος, Κατάλογος των μουσικών βιβλίων κ(αι) των τριών συναδέλφων*, κ.λπ. χφ και βιβλία της μονής, σ. 581-632.

182. Μοναχός Παΐσιος Κουτλουμουσιανός, *Τα μετόχια της ιεράς μονής Κουτλουμουσίου στο νομό Σερρών*, ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία στη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ., 'Αγιον Όρος 1995.

Αναφορά στον πρωτοψάλτη Παναγιώτη Σταμούλη (Σταμάτιο Ζαρκινό), δάσκαλο και 50 χρόνια κοσμαγάπητο ψάλτη της Αγίας Ελεούσας στα Σέρρας, σ. 25-27.

183. Γεώργιος Στογιόγλου, *Η Ιερατική Σχολή στο Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου Σερρών*, κεφ. *Οι διδάξαντες στην περίοδο 1825-1883*. «Χριστιανική Μακεδονία, Ιερά Μονή Μονής Τιμίου Προδρόμου Σερρών», Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης (29-30.5.1995), εκδόσεις "Ιδρύματος Εθνικού και Θρησκευτικού προβληματισμού", Θεσσαλονίκη 1995, 125-68.

Η διδασκαλία της εκκλησιαστικής μουσικής από τους μοναστηριακούς δασκάλους Γρηγόριο, ο οποίος "από του 1874 έως σήμερα 83 διητέρει εν τη ιερά Εκκλησία την θέσιν Πρωτοψάλτου", και Ευταξία, σ. 132 και 165.

184. Ευστάθιος Κεκρίδης, *Η Ιερατική Σχολή της Μονής Τιμίου Προδρόμου. Συμβολή στην εκπαίδευση του ενοριακού κλήρου κατά τον 19ο αιώνα*. «Χριστιανική Μακεδονία, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Σερρών», ό.π., 169-80.

185. Zoe Dionyssiou, *Music Education in Greece: A historical perspective (1821-1995)*, ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία, University of London, 1995.

186. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Ο Όμιλος Ερασιτεχνών "Τερψιχόρη" και η πρώτη φιλαρμονική των Σερρών στα 1904*, Νουμάς, Επιθεώρηση Τέχνης-Γραμμάτων και Πνευματικού Προβληματισμού, τεύχ. 37 και 38, Πύργος Ηλείας, Ιούνιος-Σεπτ. 1995.

Μια ασπρ. φωτογραφία. Το άρθρο και στα *Οκτώ κείμενα* [...] του ίδιου (1996), 39-44.

187. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Σερραίοι ακορντεονίστες του 1950*,

Βυρωνικοί παλμοί 46 (1995-1996).

Δύο ασπρ. φωτογραφίες των μουσικών σχολών Μ. Χαϊτίδη και Απ. Λαμπαδάριου. Το ίδιο βλ. και στον *Παρατηρητή Σερρών*, φ. 5.3.1996.

188. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Οι ταβέρνες της παλιάς πόλης των Σερρών*. 6 συνέχειες, ιστορικά στοιχεία, ασπρ. φωτογραφίες. Εφημ. *Παρατηρητής*, φ. 16.11.1995.

189. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Η μουσική παιδεία, η μουσική παράδοση στην πόλη των Σερρών από το 1800 ως σήμερα*. Πόλεις της Μακεδονίας, εφημ. *Καθημερινή*, ένθ. *Επτά Ημέρες* 3 (1996) 138-39.

190. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Οκτώ κείμενα σερραϊκής μουσικής ιστοριογραφίας*. Έκδοση του Πολιτιστικού Συλλόγου Βυρώνειας, Σέρρες 1996. Σειρά δημοσιευμένων άρθρων. 18 ασπρ. εικόνες, *Παράρτημα*, Η μουσική στην πόλη των Σερρών, Πηγές-Εργογραφία. Σελίδες 85.

Πληροφορίες για τη μουσική στην πόλη των Σερρών, 15, *Ο Σερραϊός μουσικός Χρήστος Π. Σταματίου*, 27, *Ο Όμιλος Ερασιτεχνών "Τερψηχόρη" και η πρώτη φιλαρμονική των Σερρών στα 1904*, 39, *Μια μουσικοθεατρική παράσταση στο Μικρό Σούλι Σερρών στα 1909, το ιστορικό μιας φωτογραφίας*, 45, *Ένα ηρωικό τραγούδι της Δοβίστας Σερρών*, 53, *Η πολυφωνική μουσική στις εκκλησίες των Σερρών*, 57, *Συναυλία αντεγκλήσεων*, 65 και *Διαπρεπείς μουσικοδιδάσκαλοι των Σερρών κατά τον εικοστό αιώνα*, 77.

191. Γιώργος Αγγειοπλάστης, *Το ηρωικό τραγούδι "Ο καπετάν Μητρούσης"*. Δύο παραλλαγές, Σίρις, περιοδική έκδοση του Συνδέσμου Φιλολόγων Ν. Σερρών, τόμ. πέμπτος, Σέρρες 1996, 89-93.

Καταγραφή βασισμένη σε κείμενα του Ι. Βαΐου (εργογραφία 1944), διευθυντή του Ορχέα στα 1903-1908 και της Μαρίας Χατζή Καλού, *Εντυπώσεις εκ της Ιεράς Μακεδονίας* (εργογραφία 1909).

192. Κωνσταντίνος Σιαμάκης, *Η Τερπνή και το δημοτικό τραγούδι του Μαυρουδλή*. Εισήγηση στο Επιστημονικό Συμπόσιο «Η Νιγρίτα - Η Βισαλτία διά μέσου της ιστορίας», οργ. Δήμος Νιγρίτας, Σύλλογοι Νιγριτινών Θεσσαλονίκης-Αθήνας, Νιγρίτα 17-20.10.1996.

193. Γιώργος Γέρμανλης, *Η "Αρμονία" Σερρών, το 1ο Πανελλήνιο Χορωδιακό Φεστιβάλ Σερρών*. Η Διακήρυξη του Βαλκανικού Συνεδρίου Μουσικής των Σερρών (26-28.5.1995), *Ο Νέος Μουσικός Χαρτοφύλακας* (συνέχεια της *Μουσικής Καρτελίνας*, εργογραφία 1987), Διεθνές περιοδικό μουσικής εκπαίδευσης, τεύχ. 7, Καρδίτσα Απρ.-

Ιούν. 1996, 143-45 και 170-72.

194. Lydia Papadakis, *Education and National Ideology in Ottoman Macedonia, c. 1869 - c. 1882. The Greek Normal Schools of Serres and Salonika*, ανέκδοτη διατριβή, King's College London, 1996.

Η διδασκαλία της μουσικής στο Διδασκαλείο των Σερρών, τα αναλυτικά προγράμματα, η διδασκαλία της εκκλησιαστικής μουσικής από τον πρώτο ψάλτη της μητρόπολης και ο διαχωρισμός της από τη φωνητική και την οργανική μουσική (βιολί, πιάνο) με το Γερμανό Wilhelm Johnsen (Βίλχελμ Γιόνσεν), ο "πρώτος τη τάξει" πρωτοψάλτης Παναγιώτης (Αγγελίδης, σ. 133), ο υπότροφος (ευρωπ. μουσική) Σερραίος μαθητής του Διδασκαλείου Θεσσαλονίκης Λάζαρος Κίτσος, σ. 271-77.

195. Λυδία Παπαδάκη, *Η γερμανική προτεσταντική προπαγάνδα στην καθ' ημάς Ανατολή: Μία "μυστική εγκύκλιος" της Ιεραποστολικής Εταιρείας του Ρήνου και οι κοινοτικές έριδες στις Σέρρες (1870-1874)*, κεφ. Πηγές, Ίστωρ 10 (1997), εκδ. Τροχαλία.

Η διδασκαλία της εκκλησιαστικής μουσικής στο Διδασκαλείο Σερρών, η πρόσληψη του Γερμανού Wilhelm Johnsen για τη διδασκαλία της φωνητικής και της οργανικής μουσικής και οι επαφές του με την Ιεραποστολική Εταιρεία του Ρήνου, σ. 70.

196. Christos Efstratiou Dimakis, *Έργα για πιάνο, πιάνο-φλάουτο, βιολί-βιόλα-τσέλο-κόντρα-μπάσσο, πιάνο-τσέλο*, Σέρρες Ιούνιος 1997, πρόλογος Τάκη Καλογερόπουλου, σελίδες 80.

197. Αργύρης Δ. Τσιτίνης, *Αναμνήσεις από το Α' Γυμνάσιο Σερρών 1930-1937*, έκδ. του Συλλόγου Αποφοίτων Α' Γυμνασίου Σερρών, Θεσ/νίκη 1997.

Το μάθημα της Ωδικής, προσευχές, τραγούδια, εμβατήρια, θούρια, ο μουσικοδιδάσκαλος Ιωάννης Βαΐου, συνθέσεις και ιδιόγραφες παρτιτούρες του.

198. Ιωάννα Ηλ. Αγγέλου, *Δημοτικές μελωδίες Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Καταγραφή οργανικών μελωδιών*.

Ανέκδοτη διπλωματική εργασία περιόδου Ιουνίου 1998. Αρχείο Σχολής Βυζαντινής Μουσικής Σερρών "Άγιος Νικήτας ο Νέος".

199. Βασίλειος Γ. Τσαούσης, *Τραγούδια-χοροί-έθιμα των Σαρακατσάνων*, έκδ. του Λαογραφικού Μουσείου Σαρακατσάνων-Σέρρες, πρόλογος Γ. Καββαδία, Αθήνα 1998, σελίδες 341.

642 τραγούδια (τάβλας, χορού, γάμου, γιορτών), φωτογραφίες, σχόλια. Μαγνητοφωνημένα τραγούδια της συλλογής στο Μουσείο, Σέρρες.

200. Κώστας Πασχάλης, *Οι αδελφοί Παπαντωνίου και το κινηματοθέατρο κέντρο ψυχαγωγίας "Διονύσια"*, από τις *Ιστορικές διαδρομές* του περιοδ. *Μετά* 12 (48-49) 1998-99.

Τα "Διονύσια", ιστορία, τα μουσικοχορευτικά σχήματα, οι ορχήστρες, οι κομπανιές, οι επιθεωρήσεις από την Αθήνα, τα ολονύκτια γλέντια στο προαύλιο του θερινού σινεμά, σ. 5-6.

* 201. Βασίλης Ι. Τζανακάρης, *Τα Σέρρας του Πολέμου, της Κατοχής και της Αντίστασης*, έκδ. περ. *Γιατί*, σειρά *Κείμενα για τα Σέρρας* (2), 1998.

Η καλλιτεχνική κίνηση στα Σέρρας λίγο πριν από την κήρυξη του πολέμου του 1940. Οι μουσικοθεατρικές παραστάσεις, θίασοι, επιθεωρήσεις, οπερέτες, τα εξοχικά μουσικοχορευτικά κέντρα, η ορχήστρα "Πάρμεν", σ. 11-21. Γλέντι στο Λαϊλιά υπό τους ήχους των ραδιοφώνων, γραμμοφώνων και τη μουσική των ζουρνάδων από την Ηράκλεια, σ. 87 σημ. 3.

202. Βασίλης Τζανακάρης, *Ο ρεπόρτερ της "Δημοκρατικής" και τα Σερραϊκά συγκροτήματα στα τέλη της δεκαετίας του '60*, *Γιατί* 281-82 (1998) 22-37.

Η δεκαετία του '60, τα νεανικά συγκροτήματα ξένης ελαφράς μουσικής Crickets, Blue Roses, Bankers κι αργότερα Vips, Fredicks, Badmen, Thanters, Hard-Wise, Girls, Sailors, Play Boys, Golden Boys, οι μουσικοί, οι συναυλίες στη Μακεδονία, σχόλια.

203. Lisa Benou, *Le Codex B du Monastere Saint-Jean-Prodrome Serres XIIIe-XVe siecles*, έκδ. του ιδρύματος "Pierre Belon", εισαγωγή Andre Guillou, Παρίσι 1998.

Αναφορά χωρίς άλλα στοιχεία στους πρωτοψάλτες της μητρόπολης Σερρών Μιχαήλ Μανασσή, σ. 31, αρ. 6/25 (1297), Αδάμ, σ. 215, αρ. 127/78 (1304) και τους αναγνώστες Θεόδωρο, σ. 28, αρ. 4/20 (1287) και Κωνσταντίνο Βόδελη, τον και λαοσυνάπη, σ. 37, αρ. 8/70 (1328;).

Μόλις πρόσφατη δημοσίευση και αναφορά στον πρωτοψάλτη Αδάμ από περγαμηνό χαρτουλάριο (1337-1338) της Ι.Μ. Βατοπεδίου βλ. και στο Λένο Μαυρομάτη, *Οι Σέρρες και η περιοχή τους στα τέλη του Μεσαίωνα*, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Οι Σέρρες και η περιοχή τους από την αρχαία στη μεταβυζαντινή κοινωνία» 1 (1998) 257 και 271.

204. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης, *Έφυγε ένας σημαντικός Σερραϊός*, εφημ. *Παρατηρητής* και *Πρόοδος*, φ. 1.9.1998.

Σχόλιο για το θάνατο του σημαντικότερου Σερραίου μουσικού Χρήστου Π. Σταματίου την 27.8.1998.

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΙΝ (Καταγραφή 1998)

205. Μαζίμειον Πνευματικών και Πολιτιστικών Κέντρον της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης, *Πληροφοριακό δελτίο*, δραστηριότητα, τμήματα, απάνθισμα εκδηλώσεων. Επιμέλεια Γιάννη Παπαρόνη.

206. Χρήστος Π. Σταματίου, *Έργα για πιάνο, πιάνο-βιολί-τσέλο, φωνή και πιάνο*. Επιμέλεια Γ. Αγγειοπλάστη.

207. Έφη Χατζηδημητρίου, *Το μουσικό φολκλόρ πέντε χωριών (Νταρνακοχωριών) της περιοχής του Ν. Σερρών*.

208. Της ίδιας, *Μελέτη γύρω από τα ιστορικά στάδια στην εξέλιξη του δημοτικού τραγουδιού*.

209. Γιώργος Κ. Αγγειοπλάστης. Για τη μουσική της πόλης των Σερρών. 5 ιστορικά σημειώματα:

(1) *Η βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική στις Σέρρες. Δάσκαλοι και ιεροψάλτες μέχρι τις αρχές του εικοστού αιώνα* (Γιατί 284).

(2) *Ο μεταπολεμικός "Ορφέας" Σερρών. Οι δύο πρώτες συναυλίες του 1952. Μνήμη Χρήστου Π. Σταματίου* (Γιατί 293-94).

(3) *Σημειώσεις για τη μουσική και επιλογή σχολικών τραγουδιών των Σερραϊκών Εκπαιδευτηρίων από τα χειρόγραφα του Κωνσταντίνου Ευαγγέλου Μπάρτζα. Περίοδος 1880-1913* (Σερραϊκά Ανάλεκτα 3).

(4) *Αναμνήσεις από τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες των εκπολιτιστικών συλλόγων της πόλεως Σερρών κατά την περίοδο 1920 έως 1936. Μία επιστολή του Αθανασίου Φιδετζή στα 1986. Ο «Ορφέας» Σερρών, η μουσική κίνηση* (επιμέλεια).

(5) *Ειδήσεις για τη μουσική της πόλης των Σερρών μέχρι τους πρώτους χρόνους του εικοστού αιώνα* (Γιατί 305/2000).

210. Δάφνη Τραγάκη, *Διαλέξεις 98-99*, Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (Ι.Ε.Μ.Α.), Αθήνα.

211. Ελένη Τακίδου-Μιχελή, *Ασκήσεις Θεωρίας της Μουσικής*.

212. Αλέξανδρος Γ. Θεοδωρίδης, *Συλλογή παραδοσιακών ποντιακών τραγουδιών*.

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΕΡΓΑ

205. Μιχαήλ Γεννηματάς, Οι Πολιτισμικοί Κόσμοι της Μεσοβλαχίας Σερρών και Νεοκίτης, Διαπολιτισμικά και Πολιτισμικά κέντρα, κέντρα κουλτούρας, Γαλαξίας Γαλαξίας, 1994

206. Χρήστος Π. Σπυριδίου, Έργα για πάντα, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

207. Τζου Χασιόπουλος, Το μόνιμο πρόβλημα της (Νεο)αποικιοκρατίας της Ελλάδας του Κ. Σερρών

208. Της ίδιας, Μιλώντας στον αέρα, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

209. Γεώργιος Κ. Αργυρολάκης, Για τη μεσοβλαχία της αλλοίας του Σερρών, 2 ιστορικά στοιχεία

(1) Ο Π. Ν. Αργυρολάκης, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

(2) Ο Αργυρολάκης "Ομιλία" Σερρών, Οι δύο πρώτοι συνέδρους του 1992, Μιλώντας στον αέρα, 1994

(3) Αργυρολάκης, Η μεσοβλαχία και η μεσοβλαχία, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

(4) Αργυρολάκης, Η μεσοβλαχία και η μεσοβλαχία, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

(5) Αργυρολάκης, Η μεσοβλαχία και η μεσοβλαχία, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

210. Δανάη Γεννηματά, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

211. Ελένη Γεννηματά, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

212. Αλεξάνδρος Γ. Αργυρολάκης, εκδόσεις Γαλαξίας, 1994

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Όστρακο με παράσταση κιθαρωδού (1937-Μπακαλάκης)

ΒΙΒΛΙΑ-ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

Βιβλίο βυζαντινής μουσικής (1903-Ευστρατιάδης)	12 ^{ος} αι.
Χειρόγραφα Βιβλιοθήκης Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου (1988- -Παπαγεωργίου)	
Προδρομηνά (κλαπέντα) χειρόγραφα (1993-Παπάζο- -γλου, 1995-Κατσαρός)	
Χειρόγραφο χαρτώου Παπαδικής Τιμ. Προδρόμου Σερρών (1991, Πολίτη-Σακελλαριάδη)	15 ^{ος} αι.
Ιωάσαφ, βιβλία, χειρόγραφα (1989-Παπάζογλου)	19 ^{ος} αι.
Παιδαγωγία Διδασκαλείων Δ. Μαρούλη (1888-Μπάρτζας, 1998-Υπό έκδοσιν)	"
Χειρόγραφος κατάλογος συναυλιών χορωδίας, μαντολι- νάτας Ορφέα (1952-Σταματίου)	20 ^{ος} αι.

ΜΟΥΣΙΚΟΙ-ΜΟΥΣΙΚΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ-ΜΕΛΩΔΟΙ

Νικίτας, επίσκοπος Σερρών, θάν.1075 (1890-Παπαδόπουλος)	11 ^{ος} αι.
'Άγνωστος μουσικοδιδάσκαλος της οκτωήχου και του ψαλτηρίου (1938-Αργυρός)	17 ^{ος} αι.
Αγάπιος, Προηγούμενος Ι.Μ. Κουτλουμουσίου (1828- -Βρέδωφ, 1966-Βασδραβέλλης)	19 ^{ος} αι.
Αθανασίου Γεώργιος (1845-Κων/νος Πρωτοψάλτης)	"
Αθανασίου Θεόδ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Αλεξίου Δ., εκ Νιγρίτης (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Ανδρόνικος (1828-Βρέδωφ)	"
Βαρθολομαίος, Εικοσιφοινισιώτης (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Βασματζή Γ. 'Αγκου Αλέξανδρος (1828-Βρέδωφ)	"
Βεκερέλλη ή Βακαρέλλη Ελένη (1875-εφημ. Ερμής)	"
Γεωργιάδης (1991-Καφταντζής)	"
Γιόνσεν Βίγελμ, Γερμανός (1938-Αργυρός, 1991-Καφταντζής, 1996 και 1997-Παπαδάκη)	"
Δαμασκηνός (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Δέλλιος Νικ. (1991-Καφταντζής, 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Δημητριάδης Χριστόφορος, Προδρομίτης (1960-Κουντιάδης)	"
Ευταξίας, Διδάσκαλος της Ιερατικής Σχολής Τιμ. Προδρόμου	

(1995-Στογιόγλου)

Ζαράλης, Σερραϊός εν Δράμα (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	19 ^{ος} αι.
Ιερεμίας (1828-Βρέδωφ, 1966-Βασδραβέλλης)	"
Ιωάσαφ, ιεροδιάκονος Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου, ο εξ Αγράφων (1836-Παράσχος Φωκαεύς, 1955-Guillou, 1991-Καφταντζής)	"
Ιωάσαφ, μοναχός της Εικοσιφοινίσσας και του Αγίου Όρους, Πρωτοσύγγελος Πατρ. ΚΠολης (1989-Παπάζογλου)	"
Καφταντζής Βασ. (1991-Καφταντζής, 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Κίτσος Λάζαρος (1996-Paradakis)	"
Κύριλλος, Αδριανοπολίτης (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Μάλα(γ)μα Αντ. (1879-Νικ. Πρωτοψάλτης)	"
Ματθαίος (1991-Καφταντζής)	"
Μεβλεβί δερβίσης Μουσταφά Δεδές (1939-Κασομούλης)	"
Νικητιάδης Ν. (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Πάϊσιος, ιεροδιάκονος (1890-Παπαδόπουλος)	"
Παπαναστασόπουλος Νικ. (1955-εφημ. Μακεδονία, 1991- -Καφταντζής, 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Πιλήδης Κ., Ναουσαίος (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Πολυγέρου Αθαν. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Σγυρός Κ. (1910-εφημ. Αστήρ, 1953-Πέτροβιτς, 1971-Σερρ. Προσωπογραφία, 1973-Θεοδορίδης, 1975-Αλεξανδρίδης, 1991-Καφταντζής και 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Σιδεράκης (1988-Παπαγεωργίου)	"
Σταμούλη Δ. Γρηγ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Στέριου Νικόλαος εκ Μετσόβου (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	"
Τριανταφυλλίδου Άννα (1991-Καφταντζής)	"
Φιλίππου Δημήτριος εκ Φιλίππουπόλεως (1966-Βασδραβέλλης)	"
Χριστοδούλου Γρ. (1836-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Χρύσανθος (1828-Βρέδωφ)	"
Αντωνιάδης Παρμενίων, Πάρμεν (1998-Τζανακάρης)	20 ^{ος} αι.
Βαΐου Ι. (1909-Διονυσίου και εφημ. Φάρος, 1920-Μίσθωση υπηρεσίας, 1927-Καπαζήτας και εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1929-εφημ. Η Πρόοδος και Καρατζάς, 1991-Καφταντζής, 1994- Αγγειοπλάστης, 1997-Τσιτίνης)	"
Βελικτισίδης Βασ. (1994-Αγγειοπλάστης)	"
Βελικτισίδου-Αθανασιάδου Ελπίδα (1952-Κοταμανίδης, 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Γεωργιάδης Γ. (1936-Τέγος, 1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Δαρνακούδας Στ. (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα)	"
Δελόπουλος (1991, Ιωαννίδου - Στεφανίδου)	"
Δημίτσας (1973-Θεοδορίδης)	"
Δρομάζος Παναγιώτης (1920-Μίσθωση υπηρεσίας)	"
Θεοδορίδης Λυκ. (1948-Ο Θεατής)	"
Καρακάσης (1910-εφημ. Αστήρ)	"
Κασάρας Σωτ. (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ, 1994-Αγγειοπλάστης)	"

Κίτσος Α. (1914-Τζιάθας)	20 ^{ος} αι.
Κουντιάδης Γ. (1989-Μπέγκος, 1991-Καφταντζής, 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Λιβανός Αλ. (1931-Κανάκης)	"
Μαλακάσης (1953-Πέτροβιτς)	"
Μαλαμίτσας (1975- Αλεξανδρίδης, 1991-Καφταντζής)	"
Μπλενόβ Αλ., Γερμανός (1936-Τέγος, 1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., - 1994-Αγγειοπλάστης)	"
Ξυδέας Δημ. (1991-Καφταντζής)	"
Ουζούνης (Ζούνης) Γιάννης (1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1946-Τσιτίνης, 1952-Θεατής Μ., 1953-εφημ. Η Πρόοδος)	"
Παναγόπουλος Ν. (1991-Καφταντζής)	"
Παπαϊωάννου Ιωάννης (εισαγωγικά)	"
Πλανκ Λούντβιχ, Αυστριακός (1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)	"
Σικαμπάνης Ανδροκλής (1929-μισθωτ. συμβόλαιο)	"
Σταματίου Χρ. (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., 1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, 1953 και 1954-εφημ. Η Πρόοδος, 1957-Ιακώβου, 1959-Πρόγραμμα ΑΣΔΑΝ, 1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος, 1981-Πληροφ. έντυπο Μ.Χ.Σ., 1992, 1994, 1996 και 1998-Αγγειοπλάστης και Υπό έκδοσιν)	"
Σταυρόπουλος Κ. (1948-Γ.Κ.)	"
Στεφανίδης Στ. (1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)	"
Τούλλι Φραντσίσκο, ταγματάρχης (1929 και 1930 εφημ. Η Πρόοδος)	"
Τραϊανός Πέτρος (1991, Ιωαννίδου - Στεφανίδου)	"
Χατζηδημητρίου Έφη (1994-Αγγειοπλάστης)	"
Χατζημηχαήλ Κατερίνα (1931-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)	"
Ψωμιάδης Ι. (1948-Γ.Κ.)	"

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Σχολικά

- Παιάν (1888-Μπάρτζας)
- Ύμνος υπέρ του Σουλτάνου (1888-Μπάρτζας)
- Προς προστάτας σχολείων (1888-Μπάρτζας)
- Άσμα Κυριακής (1888-Μπάρτζας)
- Λεύκα λευκή (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ.)
- Τραγούδι της Άνοιξης (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ.)
- Πεταλούδα (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ.)
- Συλλογή (1961-Δαρνακούδας)
- Συλλογή (1997-Τσιτίνης)
- Επιλογή Σερραϊκών Εκπαιδευτηρίων (1998-Υπό έκδοσιν)

Δημώδη

- Τι να κάμω, πώς να γένω (1905-Παχτικός)
Τ' ακούς μωρή Σουλτάνα (1905-Παχτικός)
Δασκάλα μ' το καπέλλο σου (1905-Παχτικός)
Εσείς πουλιά του κάμπου (1905-Παχτικός)
Ξένος ήμουν κι ήλθα τώρα (1936-Πέτσης)
Ο Μαυρουδής (1952-Βασδραβέλλης, 1957-Πέτροβιτς,
1959-Θηλυκός, 1996-Σιαμάκης)
Στο γάμο (βιολί) (1957-Χόνδρος)
Μανιά (1957-Πέτροβιτς)
Μάνα μι γράφεις μια γραφή (1986-Βαγγλής)
Καραγιάννηνα (1946-Τσιτίνης)
'Ενα είν' τ' αηδόνι (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα)
Τα πρόβατα (1952-Θεατής Μ.)
Η χωριατοπούλα (1952-Θεατής Μ.)
Σαράντα παλληκάρια (1952-Θεατής Μ.)
Γερακίνα (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, 1963-Πρόγραμμα
50ετηρίδος)
Παναγή (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα)
Ντος ντάρμι ντος (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα,
1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Αυγηλιά (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, 1963-Πρόγραμμα
50ετηρίδος)
Γιάλα Στέργιου μ' (1954-εφημ. Η Πρόοδος,
1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Η Μαυρομάτα (1954-εφημ. Η Πρόοδος, 1963-Πρόγραμμα
50ετηρίδος)
Τρια πιτρούδια (1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Είμ' μικρή κι αντρέπουμι (1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Κανακάρικη (1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Το μαντηλούδι (1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Συλλογή (1901-Γούσιος)
Συλλογή (1905-Β. Καφταντζής)
Συλλογή (1913-Κοτιώνης)
Συλλογή (1934-Πέννας)
Συλλογή (1978-Γ. Καφταντζής)
Συλλογή (1983-Σταματίου)
Συλλογή (1994-Χατζηδημητρίου)
Συλλογή (1994-Αγγειοπλάστης)
Συλλογή (1998-Τσαούσης)
Μελέτη Χατζηδημητρίου (1998-Υπό έκδοσιν)
Συλλογή Θεοδωρίδη (ποντιακά) (1998-Υπό έκδοσιν)

Ιστορικά

- Ο κλέφτης (1938-Αργυρός)
Του πανσλαβισμού η ψώρα (1938-Αργυρός)
Ο Νικοτσάρας (1938-Πέννας, 1984-Θεοφιλόπουλος)
Καπετάν Μητρούσης, Η ένδοξος μάχη των Σερρών (1909-
Χατζηκαλού, 1944-Βαΐου, 1996-Αγγειοπλάστης)
Η Μάχη της Δοβίστας (1979-Παπαοικονόμου, 1996-
Αγγειοπλάστης)
Καπετάν Βάρδας (1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)

- Νανουρίσματα (1901-Γούσιος)
Χελιδονίσματα (1953-Πέτροβιτς)

Ύμνοι-Θούρια

- Στρατιωτικοί-Μακεδονικοί (1914-Παναγόπουλος)
Τα Θούρια του Ρήγα (1938-Αργυρός)
Εθνικός Ύμνος (1914-Τζιάθας, 1938-Αργυρός,
1946-Τσιτίνης, 1952-Θεατής Μ.)
Ύμνος του Ορφέως (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα,
1955-περ. Ορφεύς Σερρών, 1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Ο φρουρός των συνόρων (1932-Κανάκης)
Τα Νικητήρια (1947-Κωνσταντόπουλος)
Συλλογή (1997-Τσιτίνης)

Λαϊκά

- Σερριώτισσα (1920-Τσιώμου, 1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)
Οδουπόροι (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα)
Αμυγδαλιά (1952-Θεατής Μ.)

Θρησκευτικά

- Συλλογή (1905-Β. Καφταντζής)

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Αυλός (1939-Μοσχόπουλος)	17 ^{ος} αι.
Κιθάρα (1995-ημερολόγ. Μακεδονία)	"
Λαούτο (1995-ημερολόγ. Μακεδονία)	"
Λύρα (1939-Μοσχόπουλος)	"
Σαντούρι (1939-Μοσχόπουλος)	"

Ταμπουράς (1939-Μοσχόπουλος)	17 ^{ος} αι.
Τύμπανο (1939-Μοσχόπουλος)	"
Ζουρνάς (1961-Χρησιτίδης, 1992-Εκο, 1998-Τζανακάρης)	19 ^{ος} αι.
Ντέφι (1992-Εκο)	"
Τσιβούρι (1939-Κασομούλης)	"
Βιολί (1957-Χόνδρος, 1994-Hagorian)	20 ^{ος} αι.
Λατέρνα (1915-εφημ. Χαραυγή)	"
Νταούλι (1961-Χρησιτίδης)	"
Γκλουσνίτσα (1976-Ανωγειανάκης)	
Ούτι (1994-Hagorian)	
Διάφορα (1975- Αλεξανδρίδης)	

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΕΣ

Μανασσής Μιχαήλ (1998-Benou)	13 ^{ος} αι.
Αδάμ (1998-Benou)	14 ^{ος} αι.
Κουβαράς (1911, Petit-Korablev)	"
Ιανκουλής (1938-Πέννας)	17 ^{ος} αι.
Αγγελίδης Παναγιώτης (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης, 1907-Εκκλησιαστική Αλήθεια, 1996-Papadakis)	19 ^{ος} αι.
Γρηγόριος, Διδάσκαλος της Ιερατικής Σχολής της Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου Σερρών (1995-Στογιόγλου)	"
Ζαρκι(η)νός Σταμάτιος ή Σταμούλης Παναγ., εκ Ζάρκου (1835-Πέτρος Λαμπαδάριος, 1836 και 1843-Παράσχος Φωκαεύς, 1859-Θεωρητικόν της Β.Μ., 1890-Παπαδόπουλος, 1904-Παπαδόπουλος, 1909-Στράτης, 1926-Ευσταθίου, 1966-Βασδραβέλλης, 1995-Πάϊσιος Κουτλουμουσιανός)	"
Κύριλλος (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	"
Κατάλογος (1992-Αγγειοπλάστης, 1998-Υπό έκδοσιν)	20 ^{ος} αι.

ΙΕΡΟΨΑΛΤΕΣ

Μποσταντζόγλης Μανόλης (1938-Πέννας)	17 ^{ος} αι.
Οικονόμου Θεοδωρής (1938-Πέννας)	"
Παπαγαβριήλ, Προηγούμενος Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου (1938-Πέννας)	"
Στόγη(ι)ος, λαμπαδάριος (1994-Odorico)	"
Αγγέλου Οδυσσεύς (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	19 ^{ος} αι.
Αζαρίας (1995-Κατσαρός)	"
Βουζικίδης Σωτ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Γερογιάννης Χ. Θεοχάρης (1890-Παπαδόπουλος)	"
Δημητριάδης Γαζαράκης Γ. (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	"

Δικαίος, διάκονος (1938-Πέννας)	19 ^{ος} αι.
Ιωακείμ Ιβηρίτης, Σερραίος (1843-Παράσχος Φωκαεύς)	"
Καρφαντζής Ι. Βασίλειος (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	"
Κυριακόπουλος Αθαν. (1909-Κυριαζίδης, 1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)	"
Κωνσταντίνου Αντ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Κωνσταντίνου Νικ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Μάλαμα Γ. (1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Μαργαρίτου 'Αγγ. (1866-Αλέξανδρος Φωκαεύς, 1879-Νικόλαος Πρωτοψάλτης)	"
Μπουτζινίδης Χρηστόδουλος (1866-Αλέξανδρος Φωκαεύς)	"
Παπά 'Αγγελος (1879-Νικόλ. Πρωτοψάλτης, 1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Χριστοδούλου Οικονόμου Δημ. (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων)	"
Αθανασίου Ευ. (1905-Παπά Νικολάου)	αρχές 20 ^{ου} αι.
Αθανασίου Κ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Αποστόλου Στ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Βαζάκας Θ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Βασιλείου Αντ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Βασιλείου Γ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Δανιήλ Προδρομίτης, ιερομ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Δημητρίου Απ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Θεόκλητος, μοναχός (1904-Δημητριάδης) -	"
Θωμάς Χ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Ιωσήφ Μ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Κωνσταντίνου Γ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Κωνσταντίνου Μ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Λουκάς, μοναχός (1905-Παπά Νικολάου)	"
Μαδεμλής Χρ. Θεμ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Μιλάχρης Χρ. (1909-Κυριαζίδης)	"
Μπάρτζας (ή Μπάρτζας) Ευ. Κ., δάσκαλος, Συρπαιός (1905-Παπά Νικολάου)	"
Νικολάου Απ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παναγιώτου Ν. (1905-Παπά Νικολάου, 1909-Κυριαζίδης)	"
Πανταζής Κ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Αποστόλου Δημ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Δημήτριος (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Νικολάου Κ. (1905-Παπά Νικολάου, 1909-Κυριαζίδης)	"
Παπά Οικονόμου Αστ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Πασχαλίδης Θ. Θεόδωρος (1905-Παπά Νικολάου)	"
Παπά Πασχαλίδης Θωμάς (1897-Κοσμάς ο εκ Μαδύτων, 1905-Παπά Νικολάου)	"
Πασχάλη Γ. (1905-Παπά Νικολάου)	"

Σαμαρός Αθ. Ευάγγελος (1909-Κυριαζίδης)	αρχές 20 ^{ου} αι.
Σιφός Μιχ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Στεργίου Ι. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Στογιάνου Δ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Σωτηρίου Αλ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Χρηστάκης Ι. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Χρήστου Γρ. (1905-Παπά Νικολάου)	"
Κατάλογος Αγγειοπλάστη (1998-Υπό έκδοσιν)	

ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

Θεόδωρος (1998-Βενου)	13 ^{ου} αι.
Βόδελης (1998-Βενου)	14 ^{ου} αι.
Φαλακρός Ιωάννης (1973-Lefort)	"

ΩΔΕΙΑ-ΣΧΟΛΕΣ-ΚΕΝΤΡΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ-ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Ιερατική Σχολή Ι.Μ. Τιμ. Προδρόμου (1960-Κουντιάδης, 1995-Στογιόγλου και Κεκρίδης)	19 ^{ου} αι.
Κέντρα Μουσικής Εκπαίδευσης (1906-Σάρρος)	20 ^{ου} αι.
Ωδείοι Σερρών «Ορφεύς» (1934-φάκ. Αλληλογραφίας, 1936- -Τέγος, 1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., 1939-Γεωργιάδης, 1956- -περ. Σερραϊκά Γράμματα, 1973-Πέννας, 1989 και 1994- -Αγγειοπλάστης)	"
Σχολή Μουσικής Σερρών (1948-Γ.Κ.)	"
Μουσική Σχολή Μιχ. Χαϊτίδη (1996-Αγγειοπλάστης)	"
Μουσική Σχολή Απ. Λαμπαδάρου (1996-Αγγειοπλάστης)	"
Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ι.Μ. Σερρών και Νιγρίτης «Άγιος Νικήτας ο Νέος» (1992-Κανών Παρακλητικός και Πασχαλίδης, 1995, Π. Λαμπαδάριος - Ι. Πρωτοψάλτης, 1998- -Αγγέλου)	"
Μαξίμειον Πνευματικόν και Πολιτιστικόν Κέντρον της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης (1998-Υπό έκδοσιν)	"

ΣΥΛΛΟΓΟΙ (20^{ός} ΑΙ.)

Γυμναστικός ή Μουσικογυμναστικός Σύλλογος (1906-Χατζηκυριακού και Σάρρος, 1908-Μακεδονικόν Ημερολόγιον, 1909-Χατζηκαλού, εφημ. Φάρος και Η Αλήθεια, 1991-Τζανακάρης)
Δραματικός Σύλλογος Ερασιτεχνών (1906-Χατζηκυριακού, 1991 - Τζανακάρης)

- Ορφέας (1906-Χατζηκυριακού και Σάρρος, 1908-Μακεδονικόν Ημερολόγιον, 1909-Χατζηκαλού, Διονυσίου και εφημ. Η Αλήθεια, 1910-Διονυσίου και Ιγγλέσης, 1913-Ευαγγελίδης, 1914-Τζιάθας, 1927-Καπαζήτας, Φλωριάς και εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1928-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1929-εφημ. Η Πρόοδος και Καρατζάς, 1930-εφημ. Η Πρόοδος και Ακροατής, 1938-Πέννας, 1939-Μητακίδης, 1944-Βαΐου, 1947-εφημ. Η Πρόοδος, 1950-Χρηστίδης, 1951-εφημ. Η Πρόοδος, 1953-Πέτροβιτς, 1955-Πρόγραμμα 50ετηρίδος, * 1956-περ. Σερραϊκά Γράμματα, 1957-Ιακώβου, 1960-Πρακτικά Ορφ/φείου, 1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος, 1964-περ. Ορφέας, 1973-Θεοδωρίδης, 1975-Αλεξανδρίδης, 1980-Πρόγραμμα 75ετηρίδος, 1981-περ. Ορφέας, 1984-Τζανακάρης, 1988-Χρηστίδης, 1991, Αγγειοπλάστης-Παπαδόπουλος, Καφταντζής, Τζανακάρης, 1992, Αναστασίου-Κεχαγιάς-Κούλας, 1998-Υπό έκδοσιν)
- Οθωμανικός Μουσικός Σύλλογος (1909-εφημ. Φάρος)
- Απόλλων, μουσικογυμναστικός, μουσικοδραματικός (1910-Ιγγλέσης, 1914-Αθως και Τζιάθας, 1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης και Καρατζάς, 1930-Ακροατής, 1995-Τζανακάρης)
- Πολιτικός Σύλλογος, πρώην Ορφεύς (1914-Αθως και Τζιάθας)
- Αναγέννησις, πρώην Ορφεύς, μουσικογυμναστικός (1920-μίσθωση υπηρεσίας)
- Πανσερραϊκός, μουσικογυμναστικός, θεατρικός (1948-Ο Θεατής)
- Σύλλογος Μουσικών Βορείου Ελλάδος, Παράρτημα Σερρών (1950-φάκ. Αλληλογραφίας)
- Αρμονία (1996-Γέρμανλης)

ΟΜΙΛΟΙ (206ς ΑΙ.)

- Μουσικός Όμιλος (1906-Χατζηκυριακού, 1908-Μακεδονικόν Ημερολόγιον)
- Όμιλος Ερασιτεχνών "Τερψιχόρη" (1906-Χατζηκυριακού και Σάρρος, 1908-Μακεδονικόν Ημερολόγιον, 1909-Χατζηκαλού, 1913-Ευαγγελίδης, 1955-εφημ. Μακεδονία, 1984-Κύρου, 1988-Χρηστίδης, 1992, Αναστασίου-Κεχαγιάς-Κούλας, 1995 και 1996-Αγγειοπλάστης)
- Ομόνοια, μουσικοθεατρικός (1909-Στράτης, 1910-Διονυσίου, Ιγγλέσης και Φ.Δ.Τ.)
- Προσκοπικός Ερασιτεχνικός Όμιλος (1995-Τζανακάρης)

ΘΙΑΣΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

Ουρανία (1994-Καραναστάσης)	19 ^{ος} αι.
Δραματικός Θίασος εκ Σερρών (ατιλοφόρητος) (1875-εφημ. Ερμής)	"
Μουσικοδραματικός θίασος, ατιλοφόρητος (εισαγωγικά)	"
Θίασος Φιλομούσων Θεατροφίλων Δημοσθένους Μέλφου (1975-Αλεξανδρίδης)	20 ^{ος} αι.

ΣΥΝΘΕΤΕΣ

* Γιόνσεν Βίλχελμ, Δανογερμανός (1938-Αργυρός και 1991-Καφταντζής)	19 ^{ος} αι.
Βαΐου Ιωάννης (1995-Τζανακάρης, 1997-Τσιτίνης)	20 ^{ος} αι.
Kemani Haydar Tatliyay (1994-Hagorian)	"
Παναγόπουλος Νικόλαος (1920-Τσιώμου, 1963- -Πρόγραμμα 50ετηρίδος)	"
Σταματίου Χρήστος (1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., 1946-Τσιτίνης, 1952-Θεατής Μ. και εφημ. Σερραϊκόν Βήμα, 1954-εφημ. Η Πρόοδος, 1963-Πρόγραμμα 50ετηρίδος, 1989 και 1992-Αγγειοπλάστης, 1998-Υπό έκδοσιν)	"
Ψωμάδης Ι. (1948-Γ.Κ.)	"

ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ ΕΓΧΟΡΔΩΝ-ΣΥΜΦΩΝΙΚΕΣ (20ός ΑΙ.)

Ορφέα (1909 και 1910-Διονυσίου, 1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1984-Κύρου)
Χρήστου (1953-Πέτροβιτς)
Μπέλλα (1961-Χρησιτίδης)
Cafe Chantant (1975-Αλεξανδρίδης)
Απόλλωνος (1914-Τζιάθας, 1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)
Διδασκαλείου Θηλέων Σερρών (1932-Κανάκης, 1991-Ιωαννίδου)
Ωδείου Σερρών "Ορφεύς" (1936-Τέγος, 1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ., 1994-Αγγειοπλάστης)

ΣΟΛΙΣΤ (20ός ΑΙ.)

Βαλιάνος, Μ., βιολί (1929-Καρατζάς)
Γεωργιάδης Γ., πιάνο (1936-Τέγος)
Γκότσης Βασ., πιάνο (1953-Γκανούλης)

Γουρτσίδης, κιθάρα (1929-Καρατζάς)
 Ζαφειρίου Αρετή, πιάνο (1914-Τζιάθας)
 Καμβουσιώρα Ελένη, βιολί (1914-Τζιάθας)
 Καραγιάννης, βιολί (1927-Καπαζήτας)
 Καρατζάς Χρ., βιολί (1914-Τζιάθας)
 Μεντή Α. Ναυσικά, βιολί (1914-Τζιάθας)
 Νικολαΐδης, πιάνο (1929-Καρατζάς)
 Πασχαλιάς Θ., κόντρα-μπάσο (1927-Καπαζήτας)
 Πλάνης, βιολοντσέλο (1927-Καπαζήτας)
 Ράπτου, φλάουτο (1929-Καρατζάς)
 Σακελλαριάδης, κιθάρα (1909-εφημ. Φάρος)
 Σγουρός Ξ., βιολί (1914-Τζιάθας)
 Σουβλίδου, κιθάρα (1929-Καρατζάς)
 Σταυρόπουλος Κ., βιολί (1948-Γ.Κ.)
 Φιδετζής Αθ., φλάουτο (1930-εφημ. Η Πρόοδος, 1998-Υπό έκδοσιν)
 Φλαμαρεπούλου, πιάνο (1930-εφημ. Η Πρόοδος)
 Χατζηγιάννης, φλάουτο (1929-Καρατζάς)
 Ψωμάδης Ι., πιάνο (1948-Γ.Κ.)

ΧΟΡΩΔΙΕΣ

Διδασκαλείων Μαρούλη (1938-Αργυρός)-	19 ^{ος} αι.
Χορωδία Σερρών "Αρμονία" (1938-Αργυρός)	"
Ορφέα (1920-Μίσθωση υπηρεσίας, 1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1929 και 1930-εφημ. Η Πρόοδος, 1951-Κανονισμός Λειτουργίας, 1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα και Σταματίου, 1953-Γκανούλης και εφημ. Η Πρόοδος, 1954-εφημ. Η Πρόοδος, 1957-Ιακώβου, 1959-Πρόγραμμα ΑΣΔΑΝ, 1963-Πρόγραμμα 50ετηριδος, 1964 -περ. Ορφέας)	20 ^{ος} αι.
Καμποσώρα (1973-Θεοδωρίδης)	"
Απόλλωνος, ανδρική, μικτή (1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης και Καρατζάς, 1995-Τζανακάρης)	"
Ιερού Ναού Τιμίου Σταυρού Σερρών, εκκλησιαστική, ανδρική, πολυφωνική (1931-Κανάκης)	"
Διδασκαλείου Θηλέων Σερρών (1932-Κανάκης, 1991-Ιωαννίδου)	"
Ωδείου Σερρών "Ορφεύς", παιδική, γυναικεία, ανδρική, μικτή (1936-Τέγος, 1937, Τ.Σ.-Κ.Ψ.)	"
Χορωδία Σερρών, ανδρική (1946-Τσιτίνης, 1951-Καφταντζής, 1952-Θεατής Μ., 1953-εφημ. Η Πρόοδος)	"
Εθνικοθησκευτικού Συλλόγου "Αναγέννησις", εφηβική (1952-εφημ. Σερραϊκόν Βήμα)	"
Γυμνασίου Θηλέων Σερρών (1952-Κοταμανίδης)	"
Εθνικού Αγροτικού Ορφανοτροφείου Αρρένων Σερρών	"

(1960-Πρακτικά Δ.Ε.)
Μικτή Χορωδία Σερρών (1981-Πληροφ. έντυπο, 1982-
-Αλληλογραφία, 1983-Σταματίου)

20^{ος} αι.

"

ΜΟΝΩΔΟΙ ΧΟΡΩΔΙΩΝ (20ός ΑΙ.)

Γάλλιας Εμμ., βαθύφωνος (1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης και Καρατζάς)
Γούτας Θεόδ., tenόρος (1953-Γκανούλης και 1954-εφημ. Η Πρόοδος)
Ζάχαρης Πασχάλης, tenόρος (1927-έφημ. Ελεύθερος Πολίτης)
Καράμπελας Κλεάνθης, tenόρος (1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)
Λαζαρίδης Κ., βαθύφωνος (1953-Γκανούλης)
Μικαελιάν Τακοή, μέτζο σοπράνο (1927-Καπαζήτας και Ελεύθερος Πολίτης)
* Ουζούνης Νίκος, βαρύτονος (1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης)
Παυλίδης, βαρύτονος (1929-Καρατζάς)
Κατάλογος (1992-Αγγειοπλάστης)

ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΕΣ (20ός ΑΙ.)

Μουσικογυμναστικού Συλλόγου (1909-εφημ. Φάρος και Η Αλήθεια)
Μαθητική των Σερρών (1910-εφημ. Αστήρ)
Στρατιωτική (1909 και 1910-εφημ. Αστήρ)
Κοινότητα Σερρών (1910-εφημ. Αστήρ)
Τερψιχόρη (1909-Διονυσίου, εφημ. Αλήθεια και Αστήρ, 1910-
-Διονυσίου και εφημ. Αστήρ, 1911-Τσικόπουλος, 1944- Βαΐου, 1955-εφημ.
Μακεδονία, 1984-Τζανακάρης και Κύρου, 1991-Τζανακάρης, 1995
και 1996-Αγγειοπλάστης)
Ορφέα (1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1929-εφημ. Η Πρόοδος,
1944-Βαΐου, 1953-Πέτροβιτς, 1973-Πέννας)
Απόλλωνος (1914-Τζιάθας)
Τοπικού Προσκοπικού Συνδέσμου Νιγρίτης (1929-μισθ. συμβόλαιο)
Δήμου Σερρών (1953-εφημ. Η Πρόοδος)

ΜΑΝΤΟΛΙΝΑΤΕΣ (20ός ΑΙ.)

Μουσικογυμναστικού Συλλόγου (1909-εφημ. Φάρος)
Απόλλωνος (1929-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1995-Τζανακάρης)
Ορφέα (1909 και 1910-Διονυσίου, 1927-εφημ. Ελεύθερος Πολίτης, 1929
και 1930-εφημ. Η Πρόοδος, 1951-Κανονισμός Λειτουργίας, 1952 -
Σταματίου, 1954-εφημ. Η Πρόοδος, 1957-Ιακώβου, 1963-
-Πρόγραμμα 50ετηρίδος)

Ομίλου Ερασιτεχνών "Τερψιχόρη" (1955-εφημ. Μακεδονία)
Γυμνασίου Σερρών (1932-Σαμαράς, 1973-Θεοδωρίδης)
Εθνικού Αγροτικού Ορφανοτροφείου Σερρών (1960-Πρακτικά Δ.Ε.)

ΝΕΑΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΞΕΝΗΣ ΕΛΑΦΡΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
(20ός ΑΙ.-Η ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '60)
(1998-Τζανακάρης)

Crickets, Blue Roses, Bankers, Vips, Fredicks, Badmen, Thanters,
Hard-Wise, Girls, Sailors, Play Boys, Golden Boys.

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ-ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ-
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ**
ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΟΣΙΑ
(20ός ΑΙ.)

Πανελλήνιος Διαγωνισμός Χορωδιών, Αθήνα (1959-ΑΣΔΑΝ)
Α' Συνάντηση Τοπικών Χορωδιών Σερρών (1987-Ευθυμιάδης)
Β' Πανελλήνιο Συνέδριο Ποντιακών Συλλόγων για την Εθνική Αυτογνωσία
(1995-Πρακτικά)
Διεθνές Συνέδριο, Οι Σέρρες και η περιοχή τους από την αρχαία στη
μεταβυζαντινή κοινωνία (1995-Κατσαρός, 1998-Βενου).
Επιστημονικό Συμπόσιο της Ι.Μ. Σερρών και Νιγρίτης, Χριστιανική
Μακεδονία, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Σερρών (1995-
-Στογιόγλου, Κεκριδής)
Επιστημονικό Συμπόσιο, Η Νιγρίτα-Η Βισαλτία διά μέσου της
ιστορίας (1996-Σιαμάκης)
1^ο Πανελλήνιο Χορωδιακό Φεστιβάλ Σερρών (1996-Γέρμανλης)
Βαλκανικό Συνέδριο Μουσικής (1996-Γέρμανλης)

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΨΕΥΔΩΝΥΜΩΝ
(Κατ' αύξοντα αριθμό πηγών-βιβλιογραφίας)

Αγγειοπλάστης Γιώργος, Εισαγωγικά, 10, 20, 21, 47, 58, 68, 74, 125,
130, 134, 135, 136, 140, 141, 148, 149, 153, 154, 161,
163, 172, 174, 176, 186, 187, 188, 189, 190, 191,
204, 206, 209.

Αγγέλου Ιωάννα, 198.

Αθωνίτης (ψευδ.), βλ. Τσιτίνης Αργ.

'Αθως (ψευδ.), 43.

Ακροατής (ψευδ.), 60.

Αλεξανδρίδης Κάρολος, 103, 127.

Αλέξανδρος Φωκαεύς, 7.

Αναστασίου Στέφανος, 162.

Ανωγειανάκης Φοίβος, 128.

Αργυρός Αθανάσιος, 73.

Β., 92.

Βαγγλής Στέργιος, 141.

Βαγενάς Γιάννης, 149.

Βαΐου Ιωάννης, 80, 191.

Βασδέκης Σταύρος, 164.

Βασδραβέλλης Ιωάννης, 97, 122.

Βρέδωφ Γ.Γ., 1.

Γέρμανλης Γιώργος, 193.

Γεωργιάδης Γεώργιος, 76.

Γκανούλης Γ., 98.

Γουγούσης Χρ., 39.

Γούσιος Αστέριος, 14.

Γρηγόριος Πρωτονόλης, 2.

Δαρνακούδας Στέργιος, 118.

Δέλλιος Νικ., 73.

Δημάκης Χρήστος, 157, 166, 196.

Δημητριάδης Χριστόφορος, Ηγούμενος, βλ. Χριστόφορος.

Διονυσίου Δημήτριος, 29, 35.

Διονυσίου Ζωή, 185.

Ε.Τ., 89.

Ευαγγελίδης Τρύφων, 41.

Ευθυμιάδης Νίκος, 144.

Ευσταθίου Ν., 49.

Ευστρατιάδης Ευστράτιος, 15.

Θεατής (ψευδ.),85.
Θεατής Μ. (ψευδ.),93.
Θεατρόφιλος (ψευδ.),85.
Θεοδωρίδης Αλέξανδρος,212.
Θεοδωρίδης Ιωάννης,8,173.
Θεοδωρίδης Τριαντ.,126.
Θεοφιλόπουλος Γ.,137.
Θηλυκός Αστέριος,112.

Ιάκωβος Πρωτοψάλτης,3.
Ιακώβου Βασίλειος,109.
Ιγγλέσης Νικόλαος,34.
Ιωάννης Πρωτοψάλτης,180.

Καβακόπουλος Παντελής,111.
Καλογερόπουλος Τάκης, Εισαγωγικά και 196.
Κανάκης Ιωάννης,63,64.
Καπαζήτας (ψευδ.),50.
Καραναστάσης Τάσος,73,75,173.
Καρατζάς Χρ.,58.
Κασομούλης Νικόλαος,78.
Κατσαρός Βασίλης,181.
Καφταντζής Βασίλειος,14,18.
Καφταντζής Γιώργος και Γ.Κ.,75,84,85,90,
106,120,123,125,129,149,156.
Κεκρίδης Ευστάθιος,184.
Κεχαγιάς Παναγιώτης,162.
Κοντογεωργίου Αντώνης,149.
Κοσμάς ο εκ Μαδύτων,13.
Κοταμανίδης Σταύρος,94,127.
Κοτιώνης Ζ.,40.
Κούλας Νάκης,162.
Κουντιάδης Γαβριήλ,61,70,114,115.
Κυριαζίδης Αγαθάγγελος,25.
Κύρου Κύρος,139.
Κωνσταντίνος Πρωτοψάλτης,5.
Κωνσταντόπουλος Νικόλαος,82.

Λαλαούνη Αλεξάνδρα,120.
Λάμπρου Σπυρ.,75.
Λιανόπουλος Δημήτρης,76.

Μάλτος Αν., 11.
Μαρούλης Δημήτριος, 173.
Μαυρομάτης Λένος, 203
Μητακίδης Αθανάσιος, 77.
Μίσσιος Κώστας, 15.
Μοσχόπουλος Νικηφόρος, 79.
Μπακαλάκης Γ., 71.
Μπάρτζας Κων/νος (Σιωπηρός Κ.), 11, 19, 209.
Μπέγκος Αναστάσιος, 151.
Μπένου Λίζα, 203.

Νικολαΐδης Αντώνιος, 10.
Νικόλαος Πρωτοψάλτης Σμύρνης, 10.
Νικολάου Νίκος, 148.

Παΐσιος Κουτλουμουσιανός, μοναχός, 182.
Παναγόπουλος Νικόλαος, 42.
Παπαγεωργίου Πέτρος, 145.
Παπαδάκη Λυδία, 73, 194, 195.
Παπαδόπουλος Γεώργιος, 12, 16.
Παπαδόπουλος Χρήστος, 140, 153, 154.
Παπάζογλου Γιώργιος, 147, 169.
Παπά Νικολάου Χαράλαμπος, 19.
Παπαιοκονόμου Δημήτριος, 130.
Παπαστάθης Χαράλαμπος, 181.
Παπασυναδινός, 75.
Παπαχρόνης Γιάννης, 16, 61, 167, 180, 205.
Παπούδα Κωνσταντία, 162.
Παράσχος Θεόδωρος Π.Π. Φωκαεύς, 3, 4.
Πασχάλης Κώστας, 200.
Πασχαλίδης Αναστάσιος, 168.
Παχτικός Γεώργιος, 20.
Πέννας Πέτρος, 12, 67, 74, 75, 125.
Πέτροβιτς Νατάλης, 101, 102, 111, 126.
Πέτρος Λαμπαδάριος ο Πελοποννήσιος, 2, 180.
Πέτσης Ιωάννης, 68.
Πιέρρος Πάνος, 76.
Πολίτη Λ.-Σακελλαριάδη Μαρία, 158.
Πολίτης Λίνος, 158.

Σαμαράς Ι., 65.
Σάρρος Δημήτριος, 22.
Σιαμάκης Κων/νος, 192.
Σιομπότη Μαρία, 147.
Σιωπηρός Κ. (ψευδ.), βλ. Μπάρτζας Κων/νος.

- Σκανδάλης Χρήστος, 73.
 Σκαρλάτος Ι., 1.
 Σταματίου Χρήστος, 91, 134, 149, 206.
 Στογιόγλου Γεώργιος, 183.
 Στράτης Ευάγγελος, 27, 28.
- Τακίδου-Μιχελή Ελένη, 211.
 Τάνη-Κουρουζίδου Μαρία, 149.
 Τέγος Κ., 69.
 Τζανακάρης Βασίλης, 21, 29, 30, 31, 32, 33, 35,
 36, 37, 43, 44, 45, 54, 138, 160, 177, 201, 202.
 Τζιάθας Δημ., 44, 45.
 Τόζης Ιωάννης, 125.
 Τομανάς Κώστας, 9.
 • Τραγάκη Δάφνη, 210.
 Τσαούσης Βασίλειος, 199.
 Τσικόπουλος Ι., 39.
 Τσιτίνης Αργύρης (Αθωνίτης), 81, 197.
 Τσιώμου Π. Μερόπη, 47.
 Τ.Σ.-Κ.Ψ., 72.
- Φ.Δ.Τ., 36.
 Φλωριάς Δημοσθένης, 51.
- Χατζηδημητρίου Έφη, 142, 143, 150, 152, 155,
 175, 207, 208.
 Χατζή Καλού Μαρία, 26, 191.
 Χατζηκυριακού Γεώργιος, 21, 34.
 Χόνδρος Δημήτριος, 110.
 Χρηστίδης Χρήστος, 87, 117, 146.
 Χριστόφορος (Δημητριάδης), Ηγούμενος, 17, 169.
- Eco Umberto, 165.
 Guillou Andre, 75, 106, 203.
 Hagopian G. Harold, 171.
 Korablev B., 38.
 Lefort Jacques, 124.
 Odorico Paolo, 75, 170.
 Petit Louis, 38.

**ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
(Κατ' αύξοντα αριθμό πηγών-βιβλιογραφίας)**

- Αδέσμευτος Τύπος, Αθηνών, 176.
Αλήθεια, Θεσ/νίκης, 32.
Αλήθεια, Σερρών, 63.
Αστήρ, Θεσ/νίκης, 33,35,36,37.
Βραδυνή, Αθηνών, 120.
Βυζαντινά Χρονικά (ΙΖ'), 38.
Βυρωνικοί Παλμοί (46), 187.
Γιατί, 15,31,41,43,54,138,160,161,177,201,202,209.
Εγκυκλοπαιδικόν Ημερολόγιον "Ο Φάρος της Ανατολής" (1901)21.
Εκκλησιαστική Αλήθεια (27), 23.
Ελεύθερος Πολίτης, Σερρών, 51,52,53,54,55,62,63.
Εμπρός, Σερρών, 73.
Ερμής, Θεσ/νίκης, 9.
Θερμαϊκαί Ημέραι, Θεσ/νίκης, 39.
'Ιστωρ (10), 195.
Καθημερινή, Αθηνών, 189.
Λαϊκή Φωνή, Σερρών, 64,65.
Μακεδονία, Θεσ/νίκης, 43,105,154,174.
Μακεδονία, Σερρών, 173.
Μακεδονικά (7)122, (27)147.
Μακεδονικόν Ημερολόγιον (1908)24, (1909)28,
(1911)39, (1913)40, (1954)103, (1961)117.
Μετά (12), 200.
Μουσική Καρτελίνα, Καρδίτσας, 144,193.
Μπαϊδεκερ, 41.
Νέοι Καιροί, Σερρών, 85.
Νέον Πνεύμα, Θεσ/νίκης, 45.
Νέος Ελληνομνήμων (5) και (6), 75.
Νέος Μουσικός Χαρτοφύλακας (πρ. Μουσική Καρτελίνα),
Καρδίτσας, 193.
Νουμάς, Πύργου Ηλείας, 186.
Οδηγός της Ελλάδος (1910-11), 34.
Ορφείας, 121,132.
Πανσερραϊκό Ημερολόγιο (1)127, (5)130, (10)139,
(14)146, (17) 159.
Παρατηρητής, Θεσ/νίκης, 165.
Παρατηρητής, Σερρών, Εισαγωγικά,135,147,176,187,188,204.
Ποιμενικός Αυλός (1) και (2), 13.
Πρόδος, Σερρών, 57,58,59,60,67,69,75,81,83,84,85,
87,89,90,94,98,99,100,104,109,204.
Πρωία (μετ. Πρωινή), Σερρών, 50,62.

Σερραϊκά Ανάλεκτα (1)75,162,163,164, (2)173,174,175.
Σερραϊκά Γράμματα (12)108, (17-18)109, (47-48)119.
Σερραϊκά Χρονικά (1)75,101,102, (2)110,111,
(3)112,125, (6)125,126, (10)151.
Σερραϊκόν Βήμα, 92,93,94,95,96.
Σίρις (5)191.
Σκριπ, Αθηνών, 15.
Τέχνη και Λόγος (3), Σερρών, 176.
Φάρος Θεσ/νίκης, 29,30,31.
Φως, Θεσ/νίκης, 44,72.
Χαραυγή, Σερρών, 46.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ (1828-1998) ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Κ. ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΕΡΡΩΝ ΤΟ 2001 ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ (Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 42) ΤΙΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΑΝΕ Ο Γ.Α. ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥΣ Η ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΕΡΑΚΗ ΣΤΗΝ ΕΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ (ΔΗΜΟΣΘ. ΦΛΩΡΙΑ 1)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

780

A

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών

ISBN 960-85648-2-4